

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska Institutionen

FEKN90

Företagsekonomi – Revision

Examensarbete på Civilekonomprogrammet

VT 2013

Könet bakom opinionerna

*– en kartläggning av könstendenserna inom
opinionsbildningen i branchtidningen Balans*

Författare:

Erik Adell

Marcus Antonson

Handledare:

Kristina Artsberg

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Könet bakom opinionerna – en kartläggning av könstendenserna inom opinionsbildningen i branschtidningen Balans
Seminariedatum:	2013-05-28
Kurs:	FEKN90: Examensarbete på Civilekonomprogrammet, 30 högskolepoäng
Författare:	Erik Adell och Marcus Antonson
Handledare:	Kristina Artsberg
Fem nyckelord:	Könsskillnader, revisionsbranschen, branschkultur, opinionsbildningen i Balans och strukturella barriärer
Syfte:	Vår studies syfte är att kartlägga hur könssammansättningen inom opinionsbildningen i FARs branschtidning Balans ser ut samt att utreda huruvida det spelar någon roll för utvecklandet av revisionsbranschen om opinionsbildningen inte är jämställd. Studien utgör till viss del ett komplement till existerande forskning inom genusvetenskapen, men erövrar likaså helt ny mark, eftersom det inte förekommer någon tidigare forskning om opinionsbildningen i Balans ur ett könsperspektiv. Studien ökar inte minst den allmänna medvetenheten inom området i fråga, vilket senare kan ligga till grund för ytterligare efterforskning.
Metod:	Studien har initialt följt den deduktiva ansatsen, men har tids nog övergått i ett induktivt tillvägagångssätt. Konkret har en kvantitativ dokumentstudie och ett kvalitativt intervjuarbete företagits.
Teori:	Teoriramen utgår från genusteori, sociokulturell teori samt från norm- och opinionsbildningsteori.
Empiri:	I dokumentstudien fastställs det huruvida könen är representerade i lika utsträckning inom opinionsbildningen i Balans och om det finns några skiljaktigheter mellan könen vad gäller hållningen i de opinionsbildande artiklarna. I intervjuarbetet presenteras respondenternas föreställningar kring könsfördelningsstrukturen inom opinionsbildningen och dess påverkan på revisionsbranschens utveckling.
Slutsatser:	Det finns en könssnedvridning inom opinionsbildningen i Balans, såtillvida att kvinnorna skriver färre opinionsbildningsartiklar än männen. Kvinnornas underrepresentation inom revisionsbranschen tjänstgör som primärt förklaringsverktyg, varvid rådande branschkultur och strukturella barriärer verkar som understödjande orsaker. Det finns däremot inga belägg för att männens könsövervikt varken hämmar eller gagnar revisionsbranschen i stort.

Abstract

- Title:** The gender behind public opinion – a survey of gender tendencies of opinion formation in the industry magazine Balans
- Seminar date:** 2013-05-28
- Course:** FEKN90: Master thesis in business administration, 30 ECTS
- Authors:** Erik Adell and Marcus Antonson
- Advisor:** Kristina Artsberg
- Five keywords:** Gender differences, auditing profession, industry culture, opinion formation in the industry magazine Balans and structural barriers
- Purpose:** Our study aims to identify gender ratios in opinions expressed in the industry magazine Balans and how these ratios shape opinions within the auditing profession. We first investigate whether one gender is overrepresented in the authorship of printed advocacy articles in Balans. We further try to understand how current gender ratio affects the development of the auditing profession. Our study is partially complementary to existing literature within the gender field, but also novel in that there is no previous research on gender-based opinion differences in auditing. The study intends to increase public awareness, something that may form the basis for future research.
- Methodology:** The study initially followed a deductive approach. However, dwindling opportunities for research grants forced us to undertake a more inductive approach. A quantitative document study as well as qualitative interviews was performed.
- Theory:** The framework is based on gender theory, socio-cultural theory and the theory of norm and advocacy.
- Empirical foundation:** The document study determines whether men and women are represented equally in the formation of opinion in Balans, while the interview process shows the respondents' beliefs about gender structure and its impact on the national auditing standards.
- Conclusions:** Our findings suggest a gender imbalance, in the sense that women write fewer advocacy articles than men. Women's under-representation in the auditing profession serves to explain this imbalance. In addition the prevailing male-dominated culture within the profession as well as industry structural barriers seem to contribute to the imbalance. It could not be concluded whether the disproportionate gender distribution inhibit or benefit the auditing profession.

Förord

Vi vill härmed tacka de personer som har möjliggjort denna uppsats.

Företrädesvis riktar vi vår tacksamhet till de fem personer som har varit föremål för vårt intervjuarbete. Deras input har onekligen varit fruktbar för vår studie. Således vill vi tacka de fyra opinionsbildarna i Balans och Balans chefredaktör.

Ett särskilt tack vill vi likaså rikta till våra anhöriga för deras feedback och stöd under uppsatsens utvecklingsgång.

Sist men inte minst vill vi tacka vår eminenta handledare Kristina Artsberg för hennes bidragande insikter och konstruktiva kritik under processens framåtskridande, vilket sammantaget renderat i en mer sammanhållen och ackurat studie.

Ett stort tack!

Lund, 2013-05-19

Erik Adell

Marcus Antonson

Akronymer

FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
IAASB	International Auditing and Assurance Standards Board
IFAC	International Federation of Accountants
KTH	Kungliga Tekniska Högskolan
RN	Revisorsnämnden
SCB	Statistiska Centralbyrån
SOU	Statens Offentliga Utredningar

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.1.1 Definition av opinionsbildningen inom revisionsbranschen.....	9
1.1.2 Könsfördelning inom revisionsbranschen.....	11
1.2 Problemdiskussion	12
1.2.1 Skäl till att jämställdhetsförsöken misslyckas inom revisionsbranschen.....	12
1.2.2 Problem med ojämställda förhållanden.....	14
1.3 Frågeställningar	15
1.4 Syfte	16
1.5 Positionering	16
1.6 Avgränsning	16
1.7 Disposition	17
2. Metod	18
2.1 Forskningsansats	18
2.2 Forskningsstrategi	19
2.3 Dokumentstudie	20
2.3.1 Urval	21
2.3.2 Utförande.....	22
2.4 Intervjuarbete	22
2.4.1 Urval	23
2.4.2 Utförande.....	23
2.5 Metodutvärdering	25
2.5.1 Validitet.....	25
2.5.2 Reliabilitet.....	26
2.5.3 Primär- och sekundärdata	27
3. Teoretisk referensram	28
3.1 Sociokultur	28
3.1.1 Branschkultur.....	29
3.2 Genus	30

3.2.1 Manliga och kvinnliga karaktärsdrag.....	31
3.3 Norm- och opinionsbildning.....	32
3.3.1 Karriärklättring	34
3.3.2 Utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare.....	35
4. Empiri och analys.....	36
4.1 Redogörelse för dokumentstudie.....	36
4.1.1 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2013	36
4.1.2 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2012	39
4.1.3 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2011	42
4.1.4 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2010	45
4.1.5 Könsfördelning för 1997	48
4.1.6 Sammanställning över könsfördelningen över tid.....	48
4.1.7 Sammanställning över hållningen i opinionsbildningsartiklarna över tid.....	50
4.2 Redogörelse för intervjuarbete.....	50
4.2.1 Opinionsbildarnas bakgrunder.....	51
4.2.2 Karriärklättring	51
4.2.3 Utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare.....	55
4.2.4 Branschkultur.....	57
4.2.5 Opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna.....	61
5. Resultat.....	64
5.1 Slutsatser.....	64
5.2 Förslag till fortsatt forskning	67
5.3 Avslutande ord	68
Referenslista	69
Bilaga 1 – Exempel på en innehållsförteckning i Balans	74
Bilaga 2 – Intervjuschema över frågor till opinionsbildarna	75
Bilaga 3 – Intervjuschema över frågor till Balans chefredaktör.....	77

Bilaga 4 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2013	78
Bilaga 5 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2012	79
Bilaga 6 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2011	84
Bilaga 7 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2010	89
Bilaga 8 – Register över debattartiklarna för 1997	93
Bilaga 9 – Statistik för 2012	96
Bilaga 10 – Statistik för 2011	97
Bilaga 11 – Statistik för 2010	98
Bilaga 12 – Statistik för 1997	99
Bilaga 13 – Artikel	100

1. Inledning

I detta inledande kapitel presenterar vi en kort bakgrundsbeskrivning, varefter opinionsbildningen inom revisionsbranschen definieras. Detta åtföljs av en beskrivning av hur könsfördelningsstrukturen ser ut inom revisionsbranschen. Efter en problemdiskussion sammanförs studiens frågeställningar, varefter studiens syfte, avgränsningsområden och uppsatsens tilltänkta disposition preciseras.

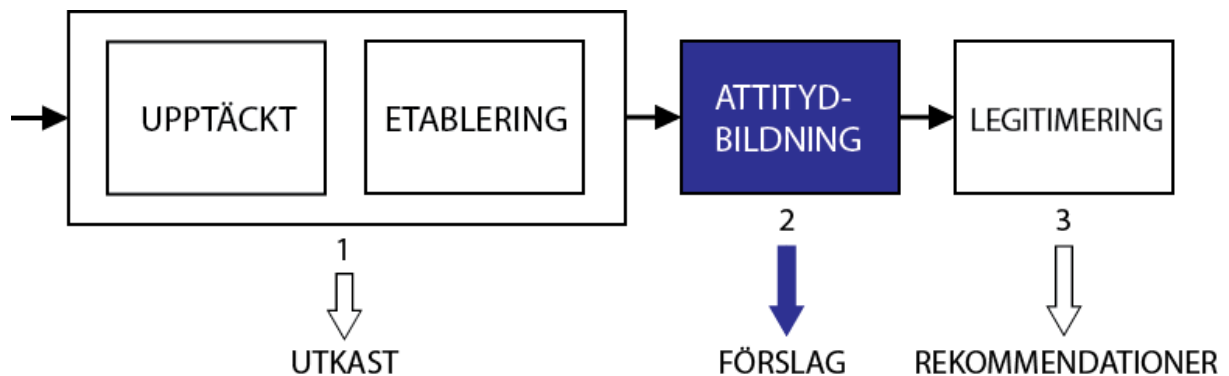
1.1 Bakgrund

Inom revisionsbranschen förpliktas revisorer att följa lagtext. Jämte de lagar som förekommer inom revisionsområdet skapas det löpande revisionsnormer som infogas i lagtexten med avsikten att göra den mer komplett och lättillgänglig. Med tanke på att revisionsnormerna till stor del har internationella influenser finns det ett behov av att omvandla normerna till att passa in i en svensk kontext (FAR, 2012). Denna omvandlingsprocess möjliggörs delvis genom opinionsbildning, eftersom nationell opinion präglar utfallet för vilka revisionsnormer som i slutändan realiserar i Sverige. Det saknas idag en fullgod genomgång av könssammansättningen bakom opinionsbildningen inom revisionsbranschen och vilka effekter en eventuell könsnedvridning inom denna kanal kan tänkas medföra.

1.1.1 Definition av opinionsbildningen inom revisionsbranschen

IAASB är det ytterst centrala revisionsorganet och utfärdar internationella standarder för revision och dylika granskningsuppdrag (IFAC, 2013). Eftersom dessa publicerade standarder, så kallade revisionsnormer, är riktade till internationella användare, fordras det en viss anpassning till nationella förhållanden för att möjliggöra att de omsätts ändamålsenligt i praktiken i varje berört land. Sådana förhållanden regleras i Sverige av den ideella branschorganisationen FAR (FAR, 2012). FAR har som ändamål att främja utvecklingen inom revisions- och rådgivningsbranschen. Konkret utarbetar FAR föreskrifter för såväl god revisionsred som god revisorsred i syfte att bevara det samhälleliga förtroendet för branschens yrkesutövare (FAR, 2013).

Normbildningsprocessen uppdelas i en trestegsprocess, vilket illustreras i figur 1.1. Upptäckt och etablering utgör det första steget, varpå attitydbildning och legitimering fullgör de två efterföljande stegen. Figurens nedre del, som inrymmer utkast, förslag och rekommendationer, är ett förtydligande över de verkningar som ovanstående tre steg får (Jönsson, 1985).

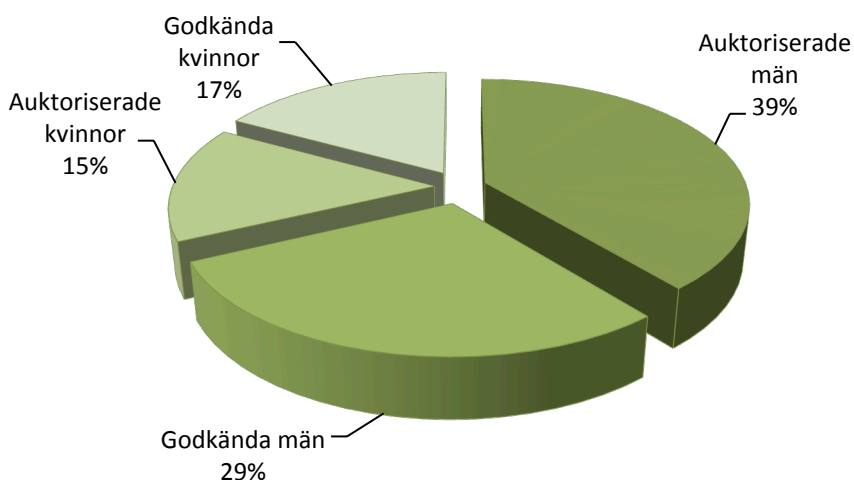
Figur 1.1 Redigerad bild över skapandet av normer (Jönsson, 1985, s. 203).

I klartext startar normbildningsprocessen vanligen med att IAASB upptäcker behov av att skapa nya, alternativt förändra befintliga, revisionsnormer. Värt att betona är dock att FAR emellanåt initierar normbildningsprocessen helt utan inverkan från IAASB. Det är därefter upp till FAR att etablera dessa revisionsnormer på ett nationellt plan. Annorlunda uttryckt leder upptäckts- och etableringsprocessen till att FAR utkommer med utkast till revisionsnormer som är avsedda att bli föremål för attitydbildning. Denna nästa process sker i huvudsak genom opinionsbildning. En av de mest fundamentala arenorna för opinionsbildning inom revisionsbranschen är FARs branschtidning, *Balans* (Jönsson, 1985; P. Halling, personlig kommunikation, 23 april 2013). Inom denna kanal publicerar revisionsbranschens yrkeskår löpande artiklar och reportage om hur branscutvecklingen torde te sig. Det skapas därmed en samhällelig debatt om revisionsbranschens centrala framtidsfrågor, en debatt som influerar utvecklingsarbetet inom revisionsbranschen. De initiala utkasten från FAR kompletteras således med rådande opinioner och branschattityder. Utkasten bearbetas och övergår till att bli förslag till nationella revisionsnormer. För att förslagen skall vara meningsfulla åligger det sedan FARs policygrupper att sammanställa och legitimera dessa förslag, vilket sker i den tredje och sista processen. De mest väsentliga revisionsnormerna införlivas som rekommendationer i revisionslagtexten.

Sammantaget har vi presenterat revisionsnormbildningen som en trestegsprocess. Vårt fokus riktas gentemot den andra processen. Vi skall närmare bestämt fördjupa oss i opinionsbildningen i *Balans* ur ett könsperspektiv.

1.1.2 Könsfördelning inom revisionsbranschen

I det moderna västerländska samhället blir lätt instanser med ojämna könsförhållanden snabbt utdömda som bakåtsträvande och missgynnande, vilket har gjort jämställdhet till ett intresseområde för stora delar av samhällsplattdformen. Det ligger givetvis i ett modernt samhälles yttersta intresse att värna om varje medborgares rätt till lika arbete oberoende av vilket kön medborgaren har. I en demokrati torde varje individ erbjudas fria möjligheter till att uppfylla sina drömmar och mål i livet. För att ett sådant samhälle skall kunna leva upp till sin frisinnade målsättning krävs det att möjligheterna är lika för båda könen. Jämställdhet mellan könen är en nödvändig del av en demokratisk samhällsutveckling (SOU 2007:108). Faktum är att Sverige anses vara världsledande inom jämställdhetsfrågor (World Economic Forum, 2012). Ända sedan 1970-talet har jämställdhetspolitiken varit en aktuell politisk fråga i Sverige. Det har emellertid länge funnits ett samhälleligt tryck på kvinnor från såväl arbetsgivarhåll som privat håll att familjen borde prioriteras framför karriäravancemang, vilket är en strukturellt diskriminerande tanke om att kvinnor företrädesvis är ansvariga för hushållet (Kottke & Agars, 2005). Denna strukturella diskriminering har medfört att vissa höga yrkespositioner än idag ser ut att vara uppnåeliga mest av ett kön – det manliga. Yrkesmässigt uppdelat finns det fortfarande starka tendenser inom vilka yrken som domineras av kvinnor respektive män, även om arbetsmarknaden successivt går mot en mer jämnt fördelad grund. Inom revisionsbranschen har det länge funnits ett överhängande inslag av män. Könsfördelningen inom revisorsbefattningen, såväl godkända som auktoriserade revisorer inräknade till en total grupp, visar på en klar snedfördelning, då 68 procent är män och endast 32 procent är kvinnor (RN, 2013).

Figur 1.2 Redigerat cirkeldiagram över könsfördelningen inom revisionsbranschen för 2011 (RN, 2013).

Närpå 7/10 av de yrkesaktiva inom branschen är sålunda män. Aktörerna inom revisionsbranschen är väl medvetna om detta sakförhållande och en del revisionsbyråer verkar aktivt för en jämnare könsfördelning genom att nyanställa män och kvinnor i lika utsträckning (Lennartsson, 2012). Jämställdhetsarbetet går dock långsamt och inga betydande förändringar i könsmonster går att observera i hierarkin (Elg & Jonnergård, 2011). Faktum är att det finns underliggande tendenser till sociala uppdelningar mellan vad som anses representera, och vad som likaså förväntas av, respektive kön. Sådana tendenser börjar i regel prägla nyanställda direkt från första dagen, innebärande att de strukturella könsrollerna finns insprängda i organisationskulturen (Anderson-Gough, Grey & Robson, 2005). Om revisionsbranschen skildras ur ett delägarperspektiv, visar könsfördelningen ansatser till att vara ännu mer snedvriden. År 2011 uppgick det kvinnliga delägarskapet bland Sveriges sju största revisionsbyråer till 15,9 procent och 2012 till 16,4 procent (Lennartsson, 2012). Utvecklingen går förvisso framåt, men i en väldigt långsam takt.

1.2 Problemdiskussion

Det fastställs i bakgrundsbeskrivningen att kvinnorna är påtagligt underrepresenterade inom revisionsbranschen, både på medarbetarnivå och på delägarnivå, trots att några revisionsbyråer verkar för en jämnare könsfördelning. I problemdiskussionen klargörs för det första vilka sannolika skäl det finns till att jämställdhetsåtgärderna inom revisionsbranschen inte förmått driva fram en perfekt jämvikt och för det andra vilka problem det finns med ojämställda förhållanden.

1.2.1 Skäl till att jämställdhetsförsöken misslyckas inom revisionsbranschen

Först och främst stöter de kvinnor som avser att avancera uppåt i hierarkin ofta på fler hinder än sina manliga kollegor (Fagerfjäll, 2003). Vanligen framhålls den strukturella diskrimineringen som ett underliggande hinder. Det har också konstaterats att arbetsgivare underlåter att befordra kvinnor på grund av att de föder barn och således väljer att ta uppehåll från sitt arbete, något som hamnar i direkt konflikt med karriärfokus (Jonnergård, Stafsudd & Elg, 2010). En statlig utredning bekräftar att arbetsgivare är restriktiva i rekryteringen av kvinnliga chefer (SOU 2007:108).

Många forskare har intresserat sig för att försöka komma till insikt med varför kvinnorna är påtagligt underrepresenterade inom de högre nivåerna inom diverse yrkeskategorier. Det har vida ansetts och påpekats att det inom högkvalificerade och akademiska yrkeskategorier, såsom juridik, revision och redovisning, finns glastak och andra strukturella diskrimineringsmekanismer som begränsar jämställdheten och förutsättningarna för könen att nå lika positioner inom samma karriärbana

(Collins, Reitenga, Collins & Lane, 2000). Innebörden av detta är att kvinnor inte kan nyttja samma möjligheter till att nå höga positioner som männen, utan istället når kvinnorna enbart en viss position och sedan placeras osynliga glastak över deras fortsatta karriäravancemang (Abidin, Penafort, Jusoff & Marzuki, 2008). Sålunda har en slags tyst diskriminering från högre tjänster lett till att män innehar positionerna av hög rang, medan kvinnorna istället fastnar under glastaken. Dessa glastak är sammantaget en återkommande bildlig referens i akademian när det talas om varför kvinnor historiskt sett har varit i underrepresentation på de högre befattningarna inom i stort sett varje bransch (Collins et al., 2000).

Det finns flera förklaringar till varför kvinnor vanligen inte gör karriär i samma utsträckning som män. Typiskt sett är det manliga karaktärsdrag som leder till framgång och att höga hierarkiska poster av norm innehas av män (Fagerfjäll, 2003). Kvinnorna avviker från normen såväl biologiskt som karaktärsdragmässigt, eftersom kvinnor anses ha kvinnliga karaktärsdrag. För att öka möjligheterna till att klättra i hierarkin bör kvinnorna eventuellt uppvisa manliga karaktärsdrag för att ta sig runt de strukturer som mer eller mindre aktivt diskriminerar dem från att göra karriär (Maupin, 1993). Såväl kvinnor som män antar att de är tvungna att distansera sig från de beteenden som uppfattas som kvinnliga, i syfte att öka chanserna till en mer diger position i yrkeshierarkin (Forret & Dougherty, 2004). Studier visar emellertid på att det finns en paradox för kvinnor som vill klättra på karriärstegen. Paradoxen implicerar att de kvinnor som behåller sina feminina karaktärsdrag riskerar att uppfattas som olämpliga ledarskapskandidater, medan de kvinnor som i sin tur uppvisar manliga karaktärsdrag strider mot sin egen könsroll (Hull & Umansky, 1997). Det kan således tänkas existera ett slags moment 22 för de kvinnor som vill avancera på karriärstegen.

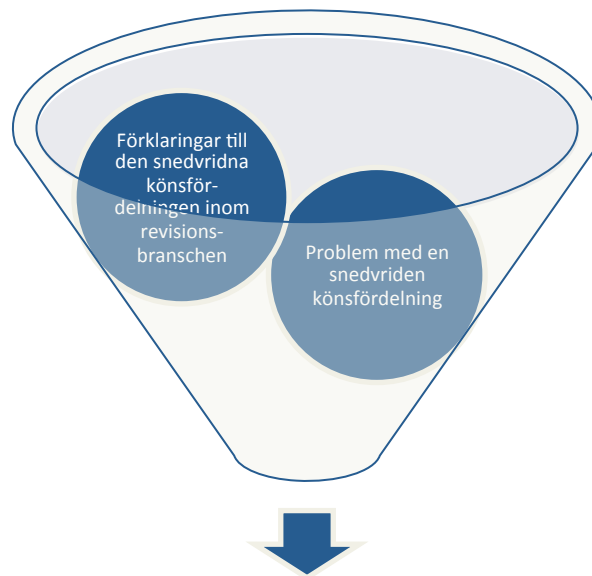
En förgrening av ovanstående resonemang utmynnar i det faktum att om männen känner sig hotade av de kvinnor som anammar manliga karaktärsdrag, bör rädslan ligga i att personen i fråga är av könet kvinna. På så sätt undergrävs männens paradigm om vilka drag som anses vara manliga (Anderson-Gough et al., 2005). Företeelsen ger upphov till trivialiteten kring huruvida mannen väljs till chef för att han är man, och mannen är norm, eller för att han antas ha manliga karaktärsdrag. Därtill är människor likaså rädda för förändringar i allmänhet och att trögrörliga strukturer de facto kan modifieras, vilket eventuellt medför ändrade villkor (Alvesson & Svingsson, 2007). I en undersökning konstateras det att män är rädda för att släppa in kvinnor i delägarkretsen (Jonnergård & Stafsudd, 2012). En underliggande ton av rädsla eller ovilja till förändring kan sålunda stå i vägen för en omvälvande omstrukturering av rådande könsammansättning. Osäkerheten och rädslan för

förändring kan därmed vara anledningar till att revisionsbranschen är påtagligt mansdominerad (Anderson-Gough et al., 2005).

1.2.2 Problem med ojämställda förhållanden

Det finns överlag en rad oförtjänster kring en statistiskt mansdominerad samhällsbild. Studier visar på att en blandning av män och kvinnor på exempelvis ledningsposter ökar ett företags resultat och effektiva dagligarbete (Women2top, 2013). I tester bevisas det exempelvis att styrelser utan kvinnor i allt större utsträckning har en sämre kontroll över den ekonomiska aspekten av företaget (Abbott, Parker & Presley, 2012). Sådana styrelser hamnar lättare i ett icke-konstruktivt grupptänkande som sedermera påverkar beslutsprocessen i negativ mån. Därtill konstateras det i en finsk studie att kvinnor är mer noggranna än män i sin yrkesroll (Niskanen, Karjalainen, Niskanen & Karjalainen, 2011).

Det finns tre etiska argument för ett jämställt samhälle (Pettersson, 2001). Det första argumentet fastslår att båda könen bör vara representerade inom alla samhällsområden och på alla beslutsnivåer i lika utsträckning för att möjliggöra att utvecklingen sker på lika villkor. Det andra argumentet bygger vidare på det första argumentet, i meningen att chefsurvalet blir större om könen anses vara likställda, innebärande att rätt person hamnar på rätt plats. Det tredje argumentet handlar om att män inte kan representera kvinnor, utan män representerar bäst sitt eget kön och vice versa. Dessa tre argument går att tillämpa på opinionsbildningen i Balans. För att möjliggöra en allsidig och fördjupande debatt bör båda könen vara aktivt representerade inom opinionsbildningen, detta inte enbart utifrån en strikt etisk aspekt, utan likaså för att män och kvinnor inte nödvändigtvis företräder samma intressen. Grundbulten är att mångfalden bör utnyttjas, och sålunda kvinnor och mäns olika erfarenheter och uppfattningar, för att säkerställa att kunskapen, kreativiteten och effektiviteten skall växa inom ett sammanhang av vikt (Alvesson & Due Billing, 2011).

Gäller detta också för opinionsbildningen i Balans?

Figur 1.3 Problemdiskussionen som en illustrativ tratt.

1.3 Frågeställningar

Med anledning av att det inte finns någon specifik forskning kring opinionsbildningen i Balans ur ett könsperspektiv, har vi baserat problemdiskussionen på förhållanden inom revisionsbranschen. I problemdiskussionen har vi först diskuterat potentiella förklaringar till varför det finns en utbredd könsnedvridning inom revisionsbranschen. Därtill har vi sökt synliggöra att en snedvriden könsuppdelning är ett problem för både det underrepresenterade könet och för samhället i stort. För att ta reda på hur förhållandena ser ut inom opinionsbildningen i Balans har vi formulerat nedanstående tre frågeställningar:

- Vilket kön skriver flest opinionsbildande artiklar i Balans och finns det faktiska skillnader mellan könen vad gäller den konkreta hållningen i opinionsbildningsartiklarna?
- Vilka anledningar finns det till att könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans ser ut som den gör?
- Innebär rådande könsfördelning inom de opinionsbildande artiklarna i Balans problem för utvecklingen av de nationella revisionsnormerna och/eller revisionsbranschen i stort?

1.4 Syfte

Vår studies syfte är att kartlägga hur könssammansättningen inom opinionsbildningen i Balans ser ut samt att utreda huruvida det spelar någon roll för utvecklandet av revisionsbranschen om opinionsbildningen inte är jämställd. Studien utgör till viss del ett komplement till existerande forskning inom genusvetenskapen, men erövrar likaså helt ny mark, eftersom det inte förekommer någon tidigare forskning om opinionsbildningen i Balans ur ett könsperspektiv. Studien ökar inte minst den allmänna medvetenheten inom området i fråga, vilket senare kan ligga till grund för ytterligare efterforskning.

1.5 Positionering

Vi har valt att skildra begreppet revisionsnormer utifrån en samhällelig aspekt snarare än utifrån ett individperspektiv, då vi intresserar oss för de normer inom revisionsbranschen som skapas med avsikten att utforma fullgoda revisioner. Därigenom fokuserar vi på huruvida revisionsnormerna, och likaså revisionsbranschens förutsättningar, eventuellt påverkas av en könssnedvriden opinionsbildning. Detta synsätt att se på revisionsnormer har vi valt för att distansera oss från tidigare publicerade uppsatser inom vårt forskningsområde. Andra uppsatser har i regel betraktat revisionsnormerna utifrån ett individperspektiv, i så måtto att dessa har setts som riktlinjer för hur en god revisor eller delägare bör uppföra sig. Därtill har en del uppsatser likaså inriktat sig på huruvida själva branschyrket revisor och möjligheten till avancemang inom branschen är ojämfälld eller inte, alternativt varför det finns en märkbar underrepresentation av kvinnor i revisionsbolagsstyrelser. Med anledning av att tidigare studier är aningen mer replikativa till sin art särskiljer vi oss påtagligt av den orsaken att vår studie breddar problembilden genom att identifiera helt nya aspekter.

1.6 Avgränsning

Vi vill understryka att studien utförs på nationell nivå. På grund av arbetets begränsade omfångsmöjligheter har vi valt att inte anlägga ett internationellt perspektiv. Vi är också väl medvetna om att det på ett nationellt plan finns ytterligare kanaler jämte Balans som kan tänkas påverka revisionsnormerna i viss mån, däribland exempelvis FARs branschdagar och dylika aktiviteter (FAR, 2013). Dessa kanaler behandlas emellertid inte i studien.

1.7 Disposition

Kapitel 1 – Inledning

I det första kapitlet skildras en kort bakgrundsbeskrivning. Därefter tar en problemdiskussion vid, vilken leder fram till studiens frågeställningar. Därtill definierar vi studiens syfte, positionering och avgränsningsområden.

Kapitel 2 – Metod

I det andra kapitlet redogör vi för de metodtekniker som valts för att uppnå studiens syfte. Vi presenterar först studiens forskningsansats och forskningsstrategi. Därutöver följer utförliga beskrivningar av hur dokumentstudien och intervjuarbetet har verkställts. Kapitlet avslutas med en metodutvärdering.

Kapitel 3 – Teoretisk referensram

I det tredje kapitlet klargör vi att teoriramen tar sin utgångspunkt i dels genusvetenskapen och dels norm- och opinionsbildningen. Kapitlet inleds med en redogörelse för sociokulturen, eftersom genusvetenskapen vanligen speglas utifrån ett sådant synsätt.

Kapitel 4 – Empiri & Analys

I det fjärde kapitlet sker den empiriska delen av vår uppsats. Vi skildrar de iakttagelser som framkommit i dokumentstudien och intervjuerna, varefter dessa analyseras löpande utifrån etablerad teoriram.

Kapitel 5 – Resultat

I det femte kapitlet återkopplar vi framlagda resultat till studiens syfte och bakgrund genom att svara på våra explicita frågeställningar. Därigenom drar vi slutsatser utifrån erhållet empiriunderlag. Därtill framställs förslag till fortsatt forskning, varefter vi knyter ihop säcken med våra avslutande ord.

2. Metod

I detta kapitel presenterar vi de metodtekniker som valts för att uppnå studiens syfte. Kapitlet inleds med en övergripande beskrivning över studiens forskningsansats och forskningsstrategi. Därutöver följer utförliga redogörelser för hur dokumentstudien och intervjuarbetet har genomförts. Kapitlet avslutas med en rigorös metodutvärdering.

2.1 Forskningsansats

Vår studie har tagit sin utgångspunkt i förekommande teoribildning inom norm- och opinionsbildningen för revisionsbranschen. Likaså har vi till viss del använt oss av forskningsbidrag inom revisionsbranschen med genusrelaterade frågor som tydlig drivfjäder. Vår empiriska studie har således initialt följt den deduktiva förlagan, men har tids nog övergått i ett induktivt tillvägagångssätt allt eftersom avsaknaden av befintliga forskningsbidrag blivit alltmer påtaglig. På så sätt har vi likaså lättare i vårt empiriarbete kunnat hitta det vi letat efter genom att utveckla en förförståelse för de förhållanden och tendenser som bevisats existera inom revisionsbranschen. Utifrån denna förståelse har arbetet med att sortera och förstå virrvarret av ny kunskap tydligt underlättats. Mot den sammantagna utgångspunkten har vi formulerat frågeställningar som sedermera har undersökts i praktiken (Bryman & Bell, 2005). Fördelen med det deduktiva förhållningssättet är att det relativt snabbt och precist går att utläsa huruvida teori och empiri sammanfaller eller inte. Nackdelen är emellertid att det praktiska empiriarbetet riskerar att ses genom färgade glasögon, eftersom teorins ståndpunkter redan satt sina spår i förväg. En annan nackdel med det deduktiva förhållningssättet är att det område som undersöks är så pass utforskat att viktiga aspekter av den undersökta problemsamlingen riskerar att missas, med anledning av att befintlig teoribildning inte fullgott täcker området i fråga. Eftersom det saknas forskningsbidrag inom vårt specifika forskningsområde, anser vi att den deduktiva ansatsen inte är tillräcklig för vår studie. Den induktiva ansatsen har således kommit väl till pass, då den rakt motsatt handlar om att skapa sig en uppfattning utifrån ett givet empiriunderlag (Bryman & Bell, 2005). Särskilt intervjuer inrymmer induktiva inslag, eftersom de tenderar att generera helt ny kunskap. Den induktiva ansatsen kan dock uppfattas som aningen komplex och svävande, vilket riskerar att leda till onödigt tids- och energispill. Vinsten är hursomhelst möjligheten till att kunna anlägga ett helt nytt perspektiv och därmed utveckla en djup förståelse, vilket vår forskningsinfallsvinkel kräver. Sammantaget har vi i vår studie beaktat såväl den deduktiva som den induktiva ansatsen, med ett ökat utrymme för den senare.

2.2 Forskningsstrategi

Vi har valt att anamma såväl den kvantitativa som den kvalitativa strategin, med motivet att den kvantitativa forskningen skall understödja den kvalitativa forskningen (Widerberg, 2002). Konkret har vi valt att genomföra både en kvantitativ dokumentstudie och kvalitativa intervjuer, varvid dokumentstudien avser att föranleda intervjuarbetet. En dokumentstudies direkta förtjänst är att den kan generera en hög grad av kvalitet och översiktbarhet (Bryman & Bell, 2005). Vi har således förkastat idén om en enkätundersökning, eftersom vi anser att en dokumentstudie bättre uppfyller studiens syfte och samtidigt verkar som ett bättre underlag för intervjuarbetet. Kvantitativ forskning grundar sig i regel på en naturvetenskaplig modell, i mångt och mycket influerad av positivism, innebärande att naturvetenskapens metoder borde tillämpas för att förstå den sociala verkligheten (Bryman & Bell, 2005). Med andra ord kan positivismen ses som utgångspunkten till hårddatametoderna, vars intention är att generalisera samband (Svenning, 1996). Fördelen med den kvantitativa ansatsen ligger i att få en översiktlig uppfattning om verkligheten. Den märkbara nackdelen är dock att en analys av en stor mängd variabler tenderar att enbart leda till en statisk bild av verkligheten samt att en känsla av riktighet och precision infinner sig som kanhända är helt ogrundad. Denna metodbaksida skvallrar om incitament till att metoden borde kompletteras med den kvalitativa metoden för att åstadkomma ett mer vidsträckt analysunderlag (Widerberg, 2002). Efter genomförd dokumentstudie har vi således företagit intervjuer. Vi anser att intervjuer är det mest optimala tillvägagångssättet för att tillskansa sig den kompletterande information som en dokumentstudie inte förmår frambringa. Därmed har forskningen övergått till att präglas av kvalitativa inslag (Alvesson & Deetz, 2000). Kritiken som riktas mot den kvalitativa metoden bottnar i att metoden är alldeles för subjektiv och odefinierad. Den kvalitativa ansatsen är likaledes nämnvärt svår att replikera och det är besvärligt att göra generaliseringar. Enligt vår mening innebär dessa särdrag samtidigt att metoden är unik och högst relevant för vår studie. Finessen med den kvalitativa metoden är möjligheten till att få en ingående förståelse utifrån en specifik frågeställning. Det kvalitativa underlaget har sålunda utgjorts av respondenternas unika branschfarenhet och perceptioner kring ämnet i fråga.

Figur 2.1 Kugghjul som illustrerande samband över vald forskningsstrategi.

2.3 Dokumentstudie

Som vi redan har återgett väcks opinion inom revisionsbranschen i huvudsak genom skriftlig framställning i Balans. På grund därav riktas dokumentstudien gentemot nämnd branschtidning. FAR tillhandahåller på sin hemsida ett arkiv över utgivna lösnummer av Balans mellan 2010-2013 (FAR, 2013). Dessa lösnummer finns tillgängliga i nedladdningsbara och förhandsgranskningsbara format. FAR ger ut tio lösnummer av Balans varje år, varav två dubbelnummer i juni och september. Totalt utkommer således FAR årligen med lösnummer 1-12. För 2013 finns det endast två tillgängliga lösnummer (FAR, 2013). För 2010 finns emellertid enbart lösnummer 4-12 av Balans tillgängligt och för tidigare år finns det inga åtkomliga lösnummer alls. Sammantaget finns det för närvarande totalt 35 tillgängliga lösnummer. Därutöver finns det ett artikelregister för varje år mellan 1997-2012. Artikelregistret är en förteckning över samtliga publicerade artiklar och dess skribenter under innevarande år. Således finns det inget artikelregister för 2013, eftersom året inte är till ända ännu.

Samtliga lösnummer är i sin tur uppbyggda på ett snarlikt sätt.¹ Varje lösnummer inleds med noteringar, reportage och inblickar. I nästkommande del återfinns fördjupningar och debatter, varefter det i den sista delen lämnas utrymme åt FAR samt en eventuell gästkrönika. Det kan därmed

¹ Se Bilaga 1 för ett exempel på en innehållsförteckning från ett lösnummer av Balans

konstateras att varje lösnummer av Balans är tredelat uppbyggt. Artiklarna i den första delen kännetecknas av ett journalistiskt innehåll, artiklarna i mittdelen präglas av ett opinionsbildande innehåll, medan den sista delens artiklar representerar ett mer allmänt innehåll. Det journalistiska artikelinnehållet består oftast av artiklar och reportage om inflytelserika personer inom revisionsbranschen samt av nyhetsartiklar kring kommande branschevent. Det opinionsbildande innehållet utgörs i sin tur av fördjupnings- och debattartiklar (P. Halling, personlig kommunikation, 23 april 2013). Fokuset för dessa opinionsbildande artiklar ligger i regel på en specifik sakfråga som i sin tur vanligen är kopplad till en specifik regel eller ett specifikt regelverk. Den avslutande delen täcker enbart artiklar om generella aspekter av revisorsyrket och branschens förutsättningar samt allmänna upplysningar från FAR, varpå delen vanligen avslutas med en gästkrönika.

2.3.1 Urval

För att lyckas fastslå om kvinnorna är färre än männen inom opinionsbildningen hade det egentligen endast behövt noteras vilket kön som står bakom merparten av de opinionsbildande artiklarna. I syfte att skapa ett mer vidsträckt statistiskt underlag har vi dock valt att utvidga vårt urval till att innefatta samtliga artiklar i de totalt 35 lösnumren som finns tillgängliga mellan 2010-2013. Därmed har vi inte enbart kunnat klargöra vilket kön som skriver flest opinionsbildande artiklar, utan likaså vilket kön som skriver flest journalistiska och allmänna artiklar. Vi har upprätthållit en aktuell tidsram för vår dokumentstudie, eftersom vårt urval innefattar de 35 senast utkomna lösnumren av Balans. För att undersöka huruvida könsfördelningen inom opinionsbildningen är beständig eller föränderlig över tid har vi därutöver valt att, i vårt urval, involvera samtliga debattartiklar från 1997. Det enkla skälet till att vi enbart har involverat debattartiklar och inte samtliga opinionsbildande artiklar är att det inte finns några fördjupningsartiklar för ifrågavarande år samt att årgången bara är tänkt att ge ett lättare historiskt perspektiv. Skälet till att vi inte heller har inblandat de journalistiska och de allmänna artiklarna är att studiens fundamentala avsikt inte är att kartlägga det journalistiska eller det allmänna innehållet över tid. Genom att negligera dessa artiklar har vi undkommit risken med att fastna i detaljerade könsmonsterbeskrivningar av ett 16 år gammalt, för studien, irrelevant artikelinnehåll.

För att kunna ta fasta på om hållningen i de opinionsbildande artiklarna skiljer sig åt mellan könen har vi enbart granskat de opinionsbildande artiklarna i vårt urval. Dock har vi inte behandlat några opinionsbildande artiklar från 1997, eftersom det dels inte finns några fördjupningsartiklar för det året och dels för att debattartiklarna är aningen svårtillgängliga. Sammantaget har vi varit måna om

att säkerställa att artiklarna i vårt urval har genererat en klar empirisk mättnad. Med detta menar vi att artikelunderlaget har varit tillräckligt stort för att lyckas fastställa huruvida män och kvinnor skriver opinionsbildande artiklar i olika utsträckning samt om hållningen i de opinionsbildande artiklarna divergerar mellan könen.

2.3.2 Utförande

För att kunna besvara den första delen av studiens första frågeställning har vi konkret bokfört varje artikels skribent/skribenter för att kunna åstadkomma ett heltäckande statistiskt underlag. Utifrån detta underlag har vi sedermera fastställt i vilken procentuell utsträckning skribenterna inom respektive kön skriver journalistiska, opinionsbildande och allmänna artiklar. Därtill har vi likaså förevisat en procentuell fördelning mellan könen vad gäller de opinionsbildande artiklarna. Vår intention har konsekvent varit att kartlägga vilket kön som skriver flest opinionsbildande artiklar samt om detta förhållande har varit beständigt över tid. En sådan kartläggning har samtidigt medfört att vi har kunnat vaska fram de mest aktiva opinionsbildarna i *Balans*, vilka vi sedermera har intervjuat.

För att lyckas besvara den andra delen av studiens första frågeställning har det i sin tur fordrats en strategi för att åstadkomma en förståelse i härvan av all text som en dokumentstudie i regel medför. Vi har valt att se på textinnehållet i vår dokumentstudie som en diskurs. Termen diskurs betyder talad kommunikation eller formell debatt. En diskurs kan begripas som ett sätt att prata om saker och ting och den formas av en diskursiv formation som är ett system av bestämmelser som styr relationen mellan påståenden, idéer och praktiska aktiviteter (Börjesson, 2003). Vi har således valt att utföra en diskursanalys för att kunna skapa oss en uppfattning om huruvida den opinionsbildande hållningen divergerar mellan män och kvinnor vad gäller de infallsvinklar, begrepp, sätt att resonera på och frågeställningar som skribenterna lyfter fram i sina texter (Ahl, 2002).

2.4 Intervjuarbete

Intervjuarbetet gentemot respondenterna har varit centralt för att lyckas besvara studiens andra och tredje frågeställning. Genom intervjuerna har vi sökt kartlägga vilka föreställningar som finns bland intervjuobjekten beträffande opinionsbildningens könssammansättning och dess påverkan på de nationella revisionsnormerna. Med andra ord har vi sökt bredda förståelsen för det underlag som dokumentstudien har frambringat (Madison, 2005). Sammantaget har intervjuerna, jämte dokumentstudien och övrigt teoriinhämtande, utgjort ett kompletterande tolkningsverktyg för vårt

analysarbete. Genom företagna intervjuer har vi kunnat utveckla en djupare insikt kring opinionsbildningens implicita förhållanden och strukturer.

2.4.1 Urval

Urvalsgruppen för vårt intervjuarbete har bestått av fem respondenter, varav två manliga och två kvinnliga opinionsbildare i Balans samt Balans kvinnliga chefredaktör. De fyra opinionsbildarna är bland de mest aktiva opinionsbildarna i Balans inom respektive kön, då de publicerar flest opinionsbildande artiklar. Balans chefredaktör är i sin tur högst ansvarig för innehållet som publiceras i branschtidningen. Vi kan direkt påpeka vikten av att både kvinnor och män har återfunnits bland respondenterna. Eftersom studiens avsikt är att utreda opinionsbildningen i Balans ur ett könsperspektiv har det varit givande att kvinnorna öppet har kunnat förklara varför de har valt att inta en aktiv roll inom opinionsbildningen, medan männen i sin tur har kunnat ge sin bidragande syn på kvinnornas representation inom denna gren. Därigenom kan det aningen krasst tänkas att såväl ett direkt som ett indirekt förståelseperspektiv har anlagts i någon mening.

Med anledning av att utvalda opinionsbildare är bland de mest opinionsaktiva personerna inom respektive kön, har deras svar varit högst relevanta för vår studie. Deras samlade erfarenhet och föreställningar har utgjort en stor källa av kunskap. Balans chefredaktörs fulla insyn i opinionsbildningen har inte betytt desto mindre, då hon utförligt har kunnat fylla ut opinionsbildarnas svar. Respondenternas syn på opinionsbildningen i Balans har sammantaget varit tänkt att understödja arbetet med vår dokumentstudie och de iakttagelser som gjorts däri. Därutöver har vi sökt förmå respondenterna till att utveckla fylliga resonemang kring varför könen eventuellt inte skriver opinionsbildande artiklar i lika utsträckning samt huruvida rådande könsfördelning inom opinionsbildningen har någon signifikant betydelse för de nationella revisionsnormer som sedermera införlivas. Vår förhoppning om att kunna generera en empirisk mättnad har på det stora hela infriats, eftersom vi har kunnat urskilja ett samstämmigt mönster bland respondenternas svar.

2.4.2 Utförande

Vi har valt att kombinera semistrukturerade intervjuer med djupintervjuer gentemot samtliga respondenter för att därigenom kunna optimera kunskapsinhämtandet (Widerberg, 2002). För att lyckas med bedriften att hålla intervjuerna såväl kvalitativa som induktiva har diskussionsartade frågor diskuterats på ett tämligen informellt vis, utan att intervjuobjektens integritet har behövt

sättas på spel. Genom att vi har sökt bygga upp en förtroendegivande miljö har intervjuobjekten förhoppningsvis inte känt sig tvungna att föra sig med osanning utan vederbörandes föreställningar och faktakunskap har varit autentiskt uttryckta (Halvorsen, 1992). Vi har varit måna om att inte styra våra intervjuobjekt allt för mycket, utan låta personerna i fråga svara utifrån egna erfarenheter och föreställningsramar. På så sätt har öppenheten och den konstruktiva miljön bevarats. Sammantaget har två fritt sammansatta intervjuscheman upprättats som stöd för intervjuarbetet, varav det ena har riktats gentemot opinionsbildarna och det andra gentemot Balans chefredaktör (Bryman & Bell, 2005).² Frågorna har varit allmänna med avsikten att låta respondenterna utveckla omfattande resonemang på egen hand (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012). Intervjumetodiken har därtill möjliggjort att ny, ibland helt unik, kunskap har kunnat genereras. Om frågorna däremot hade ställts strikt utifrån ett standardformulär hade svaren tenderat att styras mot redan befintlig kunskap och därigenom hade hela meningen med intervjuarbetet förringats.

Sammantaget har samtliga respondenter kontaktats per telefon och varje samtal har innehållit en kortfattad redogörelse för studiens avsikt samt instruktioner kring intervjuarbetets tilltänkta upplägg. Varje intervjuobjekt har tillförsäkrats ett konfidentiellt behandlande och vi har likaså understrukt att studien inte är uppbyggd på individnivå, utan att den snarare är ett försök till att nå en generaliserad kunskap om opinionsbildningens och de nationella revisionsnormernas framtidsutsikter utifrån erhållet intervjuunderlag. Med andra ord har tanken varit att enskilda samtal inte skall spela någon roll, såvida de inte sätts in i en större kontext och på så sätt bildar ett sammanhang. Intervjuerna har pågått inom spannet 45-60 minuter och varje intervju har konsekvent inspelats via ljudupptagning, vilket påtagligt underlättat vårt arbete med att tolka och analysera aggregerat intervjuunderlag. Intervjuerna har av praktiska skäl, samt på uppmaning från vissa respondenter, företagits i telefonintervjuform. En direkt förlust med att företa intervjuer i denna form är att intervjuaren inte kan bruka visuella hjälpmedel för att klargöra diverse frågeställningar. Vinsten ligger emellertid i att respondenterna inte påverkas av intervjuarens personliga egenskaper, såsom exempelvis klass, ålder eller etnisk bakgrund, innebärande att respondenterna undgår att svara på det sätt som de förmodar att intervjuaren prefererar (Bryman & Bell, 2005).

² Se Bilaga 2 och Bilaga 3 för respektive intervjuschema

2.5 Metodutvärdering

Vi har under uppsatsens utvecklingsgång utfört åtskilliga granskningsåtgärder för att säkerställa att presenterad data är tillförlitlig. Vi har inhämtat såväl objektiv information som subjektiva uttalanden och på grund därav har trovärdighetsaspekten kritiskt behövt beaktas. Uppsatsen har på så sätt förvisso skänkts ett brett och dynamiskt djup, men samtidigt har risken ökat för att materialet eventuellt blivit förvrängt. Sammantaget har vi löpande granskat diverse källors objektivitet, avsikt och betydelse för vår studie.

2.5.1 Validitet

För att uppvisa validitet har det fordrats att våra utförda undersökningar de facto mätt det som vi på förhand har avsett att mäta (Bryman & Bell, 2005). Det handlar om att få till stånd en koppling mellan det teoretiska och det empiriska underlaget. Det gäller att söka transformera frågeställningar och teori till konkreta mätinstrument (Svenning, 2003). Beträffande dokumentstudien har vi inriktat oss på sådan information som har gjort det möjligt för oss att kunna fastställa huruvida män och kvinnor skriver opinionsbildande artiklar i samma omfattning samt om artiklarnas hållning uppvisar diskursiva skiljaktigheter mellan könen. Därigenom har vi begränsat den ofantliga mängd information som en dokumentstudie i regel frambringar för att enklare kunna hitta adekvat data. Andra data har inte undersökts, eftersom det enbart skulle medföra tidsspill samt att studien i så fall hade riskerat att tappa sin röda tråd. På så sätt hade studien inte heller uppvisat validitet.

Ett potentiellt validitetsproblem har likväl varit att opinionsbildningen i Balans är bristfällig, såtillvida att den inte är tillräckligt heltäckande för vår studie. Detta ger i sin tur upphov till att de opinionsbildande artiklarna, som utgör måtten på viktig information, enbart återger en del av opinionsbildningen inom revisionsbranschen. Med anledning av att såväl forskare som opinionsbildare tydligt markerar Balans starka position som objektivt opinionsbildningsforum, har dessa eventuella validitetsproblem dock undanröjts. Det som sammantaget talar för god validitet i vår dokumentstudie är dels begränsningen av data och dels de belegg som finns för att Balans är en oerhört central arena för opinionsbildning inom revisionsbranschen. På så sätt har dokumentstudien mätt det vi på förhand ämnat mäta.

När det kommer till intervjuarbetet har det inför varje intervju betonats att svaren behandlats konfidentiellt, i syfte att mana respondenterna till att svara såväl ärligt som utförligt. Svaren från opinionsbildarna har följaktligen gett oss en ökad förståelse för hur de ser på opinionsbildningen i

Balans, vad de tror att den eventuellt snedvridna könsfördelningen kan bero på och huruvida de upplever att rådande könsfördelning inom opinionsbildningen har en särskild inverkan på de nationella revisionsnormerna. Värt att betona är hursomhelst att denna undersökningsmetodik är kvalitativ till sin art och att det således är vanskligt att försöka generalisera enbart utifrån detta begränsade underlag (Bryman & Bell, 2005). Kontentan är att de åsikter och uppfattningar som har uttryckts av opinionsbildarna i vårt urval inte nödvändigtvis speglar hela opinionsbildningen i Balans på ett korrekt sätt. På motsvarande sätt korrelerar inte tvunget Balans chefredaktörs föreställningar med övriga Balansaktivitas uppfattningar. Enligt vår mening har dock validitetskriteriet uppfyllts, eftersom samtliga respondenter har fört liknande resonemang och svarat utifrån en skenbart ömsesidig föreställningsram. Sammantaget har intervjuarbetet på så sätt mätt det vi på förhand ämnat mäta.

2.5.2 Reliabilitet

Grundbulten för att uppvisa reliabilitet är att studien skall vara pålitlig, vilket likaså skänker den legitimitet (Bryman & Bell, 2005). Detta åstadkoms, förenklat uttryckt, genom att undersökningarnas resultat är replikativa och sålunda desamma om undersökningarna skulle genomföras på nytt (Svenning, 2003). När det gäller dokumentstudien är det förhållandevis enkelt att säkerställa att undersökningsformen är replikativ, eftersom valda fokusområden går att undersöka igen. Med anledning av att vi har varit tydliga med dokumentstudiens tillvägagångssätt anser vi att andra forskare har en god möjlighet att kontrollera och bekräfta våra resultat. Tolknings- och analysarbetet ligger i att undersöka huruvida våra inriktningar har varit optimala för vår studie.

Beträffande intervjuarbetet är det nästintill omöjligt att nå exakt samma svar om liknande intervjuer skulle företas vid ett senare tillfälle (Christensen, Engdahl, Gräås & Haglund, 2010). För att säkerställa att samtliga intervjuer har genomförts utifrån samma grundförutsättningar har vi valt att företa alla intervjuer i telefonintervjuform. Till vårt stöd har vi därtill använt oss av de två intervjuschemana för att se till att en jämn röd tråd bibehållits samt för att garantera att vi förhållit oss påtagligt neutrala. Intervjuschemana har inte heller kommit i respondenternas besittning före intervjuerna, eftersom vi ville undkomma överlagda svar. Trots dessa ansatser har det med största sannolikhet insmugit sig oönskade effekter rörande samspelet mellan oss som intervjuare och intervjuobjekten (Esaiasson et al., 2012). Exempelvis har vi oavsiktligt formulerat en fråga på ett sådant sätt att respondenternas svar styrts i en viss riktning. En vidmakthållen medvetenhet om

denna negativa intervjuareffekt har emellertid medfört att nämnd effekt lyckats reduceras i möjligaste mån.

2.5.3 Primär- och sekundärdata

Data kategoriseras vanligtvis som endera primär- eller sekundärdata. Primärdata kännetecknas av att forskaren på egen hand insamlar ny och unik information, medan sekundärdata innebär att det redan finns tillgänglig information som därmed insamlats av någon annan samt eventuellt i ett annat ursprungligt syfte (Halvorsen, 1992). I vår studie har dokumentstudien utgjort primärdata och intervjuerna sekundärdata.

3. Teoretisk referensram

I detta kapitel klarlägger vi att teoribildningen för vår studie tar sin utgångspunkt i dels genusvetenskapen och dels norm- och opinionsbildningen. Genusvetenskapen speglas i sin tur utifrån ett sociokulturellt paradig. Kapitlet inleds med en djupdykning i fenomenet kultur.

3.1 Sociokultur

Med anledning av att studiens fokus inriktas på könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans, torde teoribildningen rimligen ta sin utgångspunkt i dessa båda teoriområden. Trots att det kanske inte råder några oklarheter kring opinionsbildning som begrepp, fordras det likväl en rigorös redogörelse för hur opinioner uppkommer och sprids inom det offentliga rummet. Begreppet genus är däremot aningen mer svårtillgängligt och behöver således en ordentlig genomgång. Genusfrågor tenderar att skildras utifrån ett sociokulturellt synsätt, varför det är nödvändigt att förstå hur genus och sociokultur hänger ihop. I samma veva intas likaså ett kritiskt förhållningssätt gentemot de patriarkala tendenser som anses rådande inom revisionsbranschen (Alvesson & Deetz, 2000).

Det sociokulturella perspektivet tar sin utgångspunkt i kulturen, som i sin tur innefattar föreställningar och normer. Kulturen antas påverka hur män och kvinnor bör bete sig i olika sammanhang med hänsyn tagen till deras kön (Smith, Nolen-Hoeksema, Fredrickson & Loftus, 2003). Denna påverkan sker i regel genom att kulturen som företeelse framtvingar värderingar som hädanefter framstår som givna. Människor kan därmed inte påverka sociala företeelser utan enbart förhålla sig till de värderingar som kulturen driver fram (Bryman & Bell, 2005). Ett nästintill motstridigt synsätt inom sociokulturen implicerar emellertid att verkligheten är skapad och tolkad av människor. Kulturen är således inte tidlöst beständig, eftersom människor i en pågående process ideligen lär sig nya saker om sig själva och likaså om den kultur de befinner sig i (Alvesson, 2009). Kontentan är hursomhelst att kulturen är en högst dynamisk och svårförklarlig process. Eftersom vår studie likaså är komplex i sitt utförande, såtillvida att den behandlar människors uppfattningar, föreställningar och åsikter, kan det vara fruktbart att anlägga detta perspektiv. Det sociokulturella perspektivet utgör därmed en fullgod förutsättningsbas för att förstå könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans.

3.1.1 Branschkultur

Branschkultur kan i enlighet med det sociokulturella perspektivet tänkas vara en förgrening av den universella företeelsen kultur i viss mening. Med anledning av att branschkulturen också påverkas av befintliga attityder, föreställningar och beteenden är innebörden av begreppen påfallande lik (Alvesson & Sveningsson, 2007). Därtill är branschkultur också någonting trögrörigt och långsamt framväxande. Den distinkta åtskillnaden begreppen emellan är dock att det större begreppet kultur åsyftar rådande kultur i ett större samhälleligt och mer allmänt sammanhang, medan branschkultur istället begränsas till att innefatta kulturen inom en viss bransch eller samhällsgrupp. Särskilt människors attityder, såväl föreställningar som konkreta beteenden, anses påverka branschkulturen (Smith et al., 2003). Dessa attityder grundar sig i människors föreställningsramar och utifrån dessa praktiseras beteenden som långsamt bygger upp riktlinjer för hur branschen sannolikt kommer att te sig. För att dra resonemanget till sin spets torde det gå att förutse beteenden genom att ta reda på vilka föreställningar som finns inom en viss bransch. Vissa föreställningar är dock svårare än andra att komma underfund med. Detta eftersom en del föreställningar är flyktiga till sin art, medan andra är betydligt mer rotade och varaktiga. En del forskare framhåller dock att det inte är attityderna utan snarare situationen i sig som påverkar hur människor beter sig inom en viss bransch. Härvidlag är sociala normer högst centrala och således tilldelas attityder en mer undanskymd roll i sammanhanget (Svensson, 2008). De sociala normerna utgörs av uppbyggda förhållningssätt som anses lämpliga inom branschen i fråga, vilka i sin tur utövar en stor inverkan på människors beteende och agerande.

Mot ovanstående resonemang kan det fastslås att attityder och sociala normer påverkar en gruppens beteende. Därutöver anses branschens ledare och frontfigurer likaså inneha en viss inflytelserik kraft över hur kulturen utvecklar sig (Alvesson & Sveningsson, 2007). Eftersom det i bakgrundsbeskrivningen har konstaterats att det finns en övervägande andel män i ledande positioner inom revisionsbranschen, anses kulturen däri vara ansenligt mansdominerad. En hög grad av homosocialitet råder inom revisionsbranschen, vilket betyder att män tenderar att hellre vilja omgärdas av män än kvinnor. Vanligen anställer och befordrar cheferna företrädesvis människor, vars tankesystem och bakgrund påminner om dem själva. Underförstått åsyftas männen (Anderson-Gough et al., 2005). Forskare hävdar likaså att individer som utsätts för hot i olika skepnader, i en homosocialistisk kultur, tenderar att underkasta sig gruppens identitet snarare än att uttrycka sina egna ståndpunkter (Smith et al., 2003). På grund av en sådan utbredd homosocialitet får kvinnor det påtagligt svårt att göra sina röster hörda (Pettersson, 2001). Med detta sagt ligger det

ett stort intresse i att undersöka huruvida den mansdominerade branschkulturen inom revisionsbranschen också föreligger inom opinionsbildningen i Balans.

3.2 Genus

En del forskare framhåller att människors utvecklingsmönster beror på det biologiska arvet, innebärande att människor föds med olika egenskaper och förutsättningar. Andra forskare framhåller att människors personliga utveckling i huvudsak härleds till uppfostran och omgivning. Utgångspunkten för den senare teorin är att alla människor föds med liknande egenskaper och därefter formas varje individ utifrån sin omgivning. Den mest vedertagna syntesen är dock ett samliv av de båda teorierna, i meningen att såväl det biologiska arvet som omgivningen inverkar på människors personliga utveckling (Smith et al., 2003). Forskare anser beträffande huruvida begreppen manlighet och kvinnlighet är biologiska anlag eller frambringade ur sin omgivning, att dessa är kopplade till mäns och kvinnors beteenden (Holmberg, 2005). Dessa beteenden beror på såväl biologiska förutsättningar som kulturell kontext. Det understryks också att maskulinitet och femininitet är universella karaktärsdrag, snarare än könsspecifika egenskaper.

Begrepp som *gender identity* och *sex typing* förekommer frekvent inom genusforskningen (Smith et al., 2003). Det första inbegriper att barn själva tidigt klassificerar sig utifrån det manliga eller det kvinnliga könet. Därifrån agerar barn i enlighet med innevarande kultur för valt kön och dess definitioner av vad som utmärker manlighet och kvinnlighet. Enklare uttryckt beter sig barn på ett sådant sätt som är karaktäristiskt för det kön de identifierar sig med. Det andra begreppet inrymmer vilka könsspecifika beteenden som bör uppvisas av män respektive kvinnor i en kultur. Skillnaden mellan myntade begrepp är att en kvinna som identifierar sig som kvinna inte tvunget avhåller sig från alla beteenden som i regel kännetecknas av den manliga normen och vice versa. Det går därmed inte att likställa manlighet och kvinnlighet med det manliga och det kvinnliga könet. En sammanslagning av begreppen utmynnar i det faktum att barn snabbt kommer underfund med vilka olika föreställningar som finns om genus. Beroende på hur pass genuspräglad en viss kultur är, påverkas barn olika vad gäller inställning och anpassning till genusrollerna.

Till sist vill vi bringa klarhet i den begreppsförvirring som råder avseende innebörden av genus och kön. Olika forskare menar olika saker och fullständig samstämmighet och transparens föreligger således inte inom området. När vi hädanefter skriver kön menar vi distinktionen mellan att vara man

eller kvinna, utifrån en strikt biologisk mening. Med andra ord råder fullständig objektivitet i frågan – antingen föds man som man eller som kvinna. När vi däremot använder begreppet genus utvidgas betydelsen till att inbegripa subjektiva uppfattningar om vad som är manligt respektive kvinnligt. Distinktionen är svårare att se och kan inte statistiskt härledas till biologiska skillnader, utan bestäms snarare utifrån gängse kultur alternativt egen föreställningsram.

3.2.1 Manliga och kvinnliga karaktärsdrag

En allmän slentrianmässig uppfattning i dagens samhälle är att likställa manligt och kvinnligt med könen man och kvinna. Däri konstrueras förväntningar och föreställningar kring hur en man respektive en kvinna bör uppföra sig (Thurén, 2002). Denna skrala indelning är eventuellt omedveten, men medför likväl att förutfattade meningar bevaras och förstärks. Med anledning av att subjektivitet i hög grad påverkar en stor del av samhällsbilden idag, kan det tänkas vara enklare att enbart inrätta sig i befintligt led och efterapa hur den stora massan definierar manlighet och kvinnlighet. Det krävs en stor dos av integritet för att förmå se saker och ting i ett objektiva ljust (Smith et al., 2003).

Manliga karaktärsdrag anses generellt vara starkt självförtroende samt att vara målinriktad, ambitiös och konkurrensinriktad (Linghag, 2009). Det manliga förhållningssättet implicerar riskbenägenhet, kvicktänkthet och fokus (Alvesson, 2009). Att fatta rationella och handlingskraftiga beslut är utpräglade manlighetsdrag. Därtill är kontroll likaså ett manligt särmerke (Maupin, 1993). Kännetecknande kvinnliga drag är istället samarbetsbenägenhet, serviceorientering, försiktighet och noggrannhet (Alvesson, 2009). Det kvinnliga förhållningssättet värdesätter lyhördhet, ödmjukhet, struktur och lojalitet (Linghag, 2009). Intill detta anses kvinnliga drag föra med sig en god förmåga att lyssna, åstadkomma kompromisser samt att sätta saker och ting i ett helhetsperspektiv (Maupin, 1993).

En tänkbar förklaring till ovanstående redogörelse för vad som anses som manligt kontra kvinnligt är banaliteten att män vanligen beter sig manligt och att kvinnor beter sig kvinnligt. Kvinnor uppfattas i regel som mer känslosamma än män. De inneboende känslorna är möjligtvis de samma, men sättet de uttrycks på skiljer sig åt mellan könen. Genom att uttrycka känslor på endera vis påverkas synen på genus (Smith et al., 2003). Sammantaget är indelningen av manliga och kvinnliga karaktärsdrag inte tillräckligt givande i sig, utan behöver kopplas till opinionsbildningen i Balans för att bli fruktsam

för vår studie. Det är angeläget att presentera de karaktärsdrag som forskare anser är förtjänstfulla för att lyckas inta en aktiv roll inom den offentliga debatten. Om detta skriver vi i avsnitt 3.3.2.

3.3 Norm- och opinionsbildning

För att förtydliga hur normer skapas och sprids har forskare sökt inrätta ett förklarande synsätt (Streeck & Schmitter, 1985). Synsättet implicerar de tre krafterna; marknad, stat och samhälle. Det riktas emellertid en del kritik mot synsättet, eftersom det inte alls beaktar internationell påverkan, historiska aspekter eller människans roll i processer (Puxty, Willmott, Cooper & Lowe, 1987). Enighet mellan forskare råder hursomhelst beträffande det faktum att normer skapas genom en kombination av olika krafter. Normer antas därutöver vara kontextbundna och likaså föränderliga över tid, innebärande att det som är normalt inom en viss kontext och tidpunkt inte nödvändigtvis är detsamma inom en annan eller ens inom samma kontext vid ett senare tillfälle. Det understryks likaså att utvecklingen av normer ofta utlöses av en debatt som i sin tur bottenar i ett angeläget problem för en viss berörd grupp av människor eller inom en viss kontext (Jönsson, 1985).

En annan teori inom området kan likaså presenteras. Teorin kallas för *public reason* och inbegriper rådande moraliska och politiska värderingar (Rawls, 1999). Dessa värderingar gäller för alla människor i ett demokratiskt samhälle. Teorin uppehåller sig ursprungligen vid förhållandet mellan medborgare och stat, men för att teorin skall kunna appliceras så när ändamålsenligt på vår studie kan förhållandet istället tänkas inrymma det mellan opinionsbildarna i Balans och FARs policygrupper. Det ligger som bekant i opinionsbildarnas intresse att enas kring rådande uppfattningar för att möjliggöra att dessa ompaketeras till konkreta nationella revisionsnormer, vilka sedermera införlivas genom FARs policygruppers försorg. I vår studie är det således tänkbart att opinionsbildarna utövar en viss politisk makt genom debatten i Balans, för att därigenom skapa opinion som FARs policygrupper måste ta ställning till. Teorin utgör sammantaget ett bra förklaringsverktyg till varför opinionsbildningen är så pass central för skapandet av revisionsnormer.

Opinionsbildning som begrepp definieras allmänt utifrån uppfattningen om att en stor majoritet engagerar sig i en viss fråga genom att uttrycka sina respektive åsikter. Opinionsbildning kan därmed likställas vid en framväxande konsensus som utövar en viss makt över det övriga samhället (L'Etang & Pieczka, 2006). Själva begreppet opinion omfattar dock en större betydelse, varför det är centralt att förstå på vilket sätt opinion och fakta hänger ihop (Strömbäck, 2000). Fakta definieras i regel som objektiva och sakliga inslag i samhällsbilden, medan en opinion snarare representerar en subjektivt

grundad uppfattning om någonting. Fakta kan vanligen direkt bedömas som sann eller falsk utifrån vedertagen kunskapsbildning och föreställningsram, men föranleder trots detta en diskursiv process som inbegriper ett brett spektrum av tolkningar (Lewis, 2001). Opinionerna som bildas grundar sig på vad som anses som riktig och korrekt fakta. På så sätt sammanfaller opinion och fakta med varandra, eftersom opinioner kan tänkas vara resultatet av en faktaexponering och en efterföljande tolkningsprocess. Sammantaget utgörs fakta av information och kunskap som påverkar opinionerna i fråga. Det är av intresse för vår studie att lansera dessa tankebanor kring opinion och fakta, eftersom opinionsbildningen i Balans bygger på rådande fakta om revisionsbranschens olika förhållanden och förutsättningar.

En förutsättning för en optimal opinionsbildning är vidare att opinionsbildarna skall driva fram sina åsikter i ett optimalt forum, där opinioner kan formas, debatteras och ifrågasättas. Empiriska studier framhåller att opinionsbildningen bör ta sin utgångspunkt i massmedial form, eftersom massmedia har en god förmåga att förmedla vilka åsikter som senare lyfts fram i den offentliga debatten (McCombs, 2006). Med de rätta medieverktygen kan olika intressegrupper genom opinionsbildning vara med och utforma den politiska dagordningen och därigenom främja sina respektive intressen och frågor. Opinionsbildning har en stor betydelse för huruvida en intressegrupp är politiskt framgångsrik eller inte (Petersson, 2010). Forskning har visat på att opinionsbildningen rör sig fram och tillbaka beroende på vilka sakfrågor som lyfts fram i medierna (Lewis, 2001). Genom att lyfta fram fel sakfrågor riskerar opinionen att svänga i en oönskad riktning.

Förutom att opinionsbildning kan antas medföra en rad förtjänster för den egna organisationen kan opinionsbildning likaså antas spela en central roll inom samhällsdebatten, vilket är en mer intressant aspekt för vår studie (Petersson, 2010). Mediernas roll i den offentliga debatten leder sitt ursprung till tanken om den klassiska offentligheten. Den mediala offentligheten bygger på mötesfrihet, föreningsfrihet, yttrandefrihet och tryckfrihet, vilka likaså är inskrivna rättigheter i svensk lagtext och som sammantaget går under det större begreppet opinionsfrihet. Balans uppfyller dessa kriterier, eftersom branschtidningen både förmedlar och tillhandahåller information samt utgör en arena för den offentliga debatten. Det framhålls emellertid parallellt att opinionsbildning också kan medföra en rad risker för samhället i stort. Detta eftersom opinionsbildningen i sig kan motarbeta demokratin genom att snedvrída och förvanska information, innebärande att redan betydande intressen och samhällsgrupper kan få ett ännu större övertag (Berg & Jonsson, 1991). För att debattarenan för opinionsbildningen skall vara effektiv fordras det såväl opinionsdjup som opinionsbredd (Nord,

2001). Opinionsdjup pekar på vilka slags opinioner som skildras i debatten medan opinionsbredd åsyftar vems opinioner det är som anförs. Det senare begreppet poängterar betydelsen av att opinionsbildningen bör representeras av mer än ett fåtal opinionsbildare samt av båda könen.

3.3.1 Karriärklättring

Det konstateras i en studie att det finns vissa auktoriteter i samhället som utövar ett särskilt betydande inflytande över normbildningen (Jönsson, 1985). Det kan handla om personer som har en viss position, exempelvis ledamöter, men likaså om personer som saknar en sådan ställning. Vanligast är dock att personer utan en sådan ställning har innehaft en ledamotsposition tidigare och därigenom behållit sin auktoritet. Med anledning av att det i regel fordras en hög position för att göra sin röst hörd inom normbildningen, kan det eventuellt också vara så för opinionsbildningen i Balans. Därmed kan det vara brukbart att undersöka företeelsen karriärklättring.

Karriär definieras i regel som en rörelse uppåt i hierarkin, men kan likaså betyda en horisontell utveckling i sitt arbete (Arthur, Khapova & Wilderom, 2005). Horisontell utveckling innebär att individen i fråga tillåts jobba med olika arbetsuppgifter och inom olika arbetsområden. Karriär och avancemang ses hursomhelst ofta som ett händelseförlopp bäst lämpat för männen, medan kvinnorna istället förväntas intressera sig för hushållet och familjen (Linghag, 2009). Män och kvinnor uppvisar förvisso initialt liknande karriärambitioner, varpå kvinnorna sedermera gör omprioriteringar längs vägen. En del omprioriteringar anses vara framtvingade på grund av kvinnors förnimmelse av att det finns glastak som hindrar dem från att klättra på karriärstegen, medan andra upplevs som självvalda i form av skaffandet av barn (Elg & Jonnergård, 2011). En undersökning visar att kvinnorna i regel uttar en längre föräldraledighet än männen, med undantag för de kvinnor som innehar en hög befattning inom en viss profession (SCB, 2007). SCB gör tolkningen att den senare kategorin av kvinnor uttar en betydligt kortare föräldraledighet för att de är ivriga att fortsätta sin karriärbana utan alltför långa avbrott. Samma undersökning härddras genom bevis om att kvinnor som uttar en lång föräldraledighet har hälften så stor chans att klättra i hierarkin som kvinnor som uttar en kort föräldraledighet. Inom revisionsbranschen är det därutöver nästintill en norm att kvinnor uttar merparten av föräldraledigheten (Lennartsson, 2012). Benägenheten för kvinnor att vara föräldralediga i högre utsträckning än männen kan härledas till det sociokulturella perspektivet och sålunda innevarande branschkultur (Dribe & Stanfors, 2010). Med anledning av att normen inom revisionsbranschen likaså är att prioritera karriären, blir det sammantaget onekligen svårt för kvinnor att infria båda normerna (Elg & Jonnergård, 2011).

3.3.2 Utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare

Faktum är att gemene man kan göra sin röst hörd inom Balans, trots att merparten av branschtidningens innehåll skrivs av auktoriserade revisorer eller redovisningsspecialister från de sju stora revisionsbyråerna (P. Halling, personlig kommunikation, 23 april 2013). Normalt räcker det emellertid inte med att enbart publicera en artikel, utan det fordras också att artikeln frambringar en debatt eller åtminstone ett stöd från andra opinionsbildare för att få en slags opinionsverkan (Jönsson, 1985). På så sätt hålls opinionen levande. Vid sidan av detta understryks inte desto mindre betydelsen av timing (Andersson, 2013). Opinionsen som förs fram måste vara mogen och aktuell. En grundförutsättning för att opinionen skall få ett genomslag är att det antingen föreligger en osäkerhet kring rådande branschnormer eller att många upplever problem inom det aktuella området i fråga (Jönsson, 1985). Därutöver framhålls ett par utmärkande särdrag som en god opinionsbildare bör ha i sin verktygslåda. Bland dessa karaktärsdrag återfinns; position, professionell kompetens, kommunikationsförmåga, intresse samt initiativkraft. Vi är medvetna om att position i sig inte är ett karaktärsdrag, men vi har ändå valt att klassificera det på ett sådant sätt i sammanhanget. De två första särdragen väger särskilt tungt, eftersom det tar många år att bygga upp en professionell kompetens och en position i den institutionella strukturen som medför inflytande och respekt (Jönsson, 1985). Professionell kompetens förevisas genom att opinionsbildaren är sakkunnig samt inte minst medveten om branschens utvecklingsgångar och eventuellt förändrade förutsättningar (McCombs, 2006). Vidare är det likaså centralt med ett intresse för opinionsbildning hos en god opinionsbildare, eftersom det visar på en inre drivkraft och ett engagemang som sedermera leder fram till viljan att göra sin röst hörd inom den offentliga debatten (Jönsson, 1985). Till sist anses givetvis en god kommunikationsförmåga öka chanserna för att lyckas inta en framträdande roll inom opinionsbildningen, eftersom opinionsbildarens opinion förmedlas via skriftlig och muntlig framställning (Petersson, 2010). För vår studie är det intressant att bära med sig dessa insikter om vilka karaktärsdrag som anses vara centrala för en god opinionsbildare, och huruvida dessa företrädesvis kopplas till män eller kvinnor, eftersom de eventuellt utgör verktyg till att förklara rådande könsfördelning inom opinionsbildningen i Balans.

4. Empiri och analys

I detta kapitel redogör vi för den empiriska delen av vår studie. Vi presenterar de resultat som har framkommit i dokumentstudien och intervjuarbetet. Resultaten tydliggörs genom tabeller och diagram. Därpå analyseras resultaten utifrån etablerad teoriram.

4.1 Redogörelse för dokumentstudie

Avsikten med dokumentstudien har, förutom att fastställa vilket kön som har skrivit flest opinionsbildande artiklar i Balans över tid, varit att ta reda på om den konkreta hållningen i de opinionsbildande artiklarna skiljer sig åt mellan könen. Som vi redan har redogjort för i metodkapitlet har vi utöver samtliga artiklar i de 35 tillgängliga lösnumren av Balans mellan 2010-2013 likaså behandlat alla debattartiklar från 1997. Detta för att systematiskt kunna beskriva könsfördelningen över tid. Med anledning av att artiklarna i Balans antingen har ett journalistiskt, opinionsbildande eller allmänt innehåll har vårt arbete gått ut på att konsekvent bokföra vilket kön som står bakom respektive artikel. Därigenom har vi kunnat bygga en fullgod statistisk grund och utifrån ett sådant aggregerat underlag har vi sedermera kunnat dra slutsatser. Med ett fullgott statistiskt underlag menar vi att vi för varje år har fastställt i vilken procentuell utsträckning skribenterna inom respektive kön skriver journalistiska, opinionsbildande och allmänna artiklar. Vi har likaså för varje år förevisat en procentuell fördelning mellan könen vad gäller de opinionsbildande artiklarna.

För att i sin tur kunna ta fasta på om hållningen i de opinionsbildande artiklarna skiljer sig åt mellan könen har vi enbart granskat de opinionsbildande artiklarna mellan 2010-2013. Vi har tittat på diskursiva skiljaktigheter i artiklarna såsom infallsvinklar, sätt att resonera på, begrepp och frågeställningar. Artikelhållningen i de opinionsbildande artiklarna har löpande analyserats efter varje beskrivet år. Tack vare arbetet med dokumentstudien har vi likaså kunnat vaska fram de mest aktiva opinionsbildarna inom respektive kön, vilka vi sedan har företagit intervjuer gentemot.

4.1.1 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2013

Vi har initierat arbetet med vår dokumentstudie genom att granska samtliga artiklar från de två utgivna lösnumren från 2013 för att kunna kartlägga i vilken mån män och kvinnor skriver journalistiska, opinionsbildande och allmänna artiklar. Vi har snabbt blivit varse om att det opinionsbildande artikelinnehållet i regel har en manlig avsändare, medan kvinnorna istället

företrädesvis skriver journalistiska artiklar. Tabell 4.1 och tabell 4.2 visar vår statistiska sammanställning uppdelat på manliga och kvinnliga skribenter. För innevarande år står totalt 47 skribenter bakom hittills publicerade artiklar, varav 17 är män och 30 är kvinnor. Av de 17 manliga skribenterna skriver i sin tur 12 opinionsbildande artiklar, vilket motsvarar en 70,6 procentig andel. Resterande fem manliga skribenter svarar sålunda för ett journalistiskt eller allmänt innehåll. Av de 30 kvinnliga skribenterna står enbart tre av dessa för ett opinionsbildande innehåll, vilket motsvarar en 10 procentig andel. Detta medför att resterande 90 procent av de kvinnliga skribenterna skriver journalistiska eller allmänna artiklar. Kontentan är att det påträffas en markant skillnad mellan könen vad gäller artikelinnehåll. Med stöd i tabellsammanställningen kan vi konstatera att det i nuläget föreligger en könsmissig snedfördelning inom opinionsbildningen i Balans.

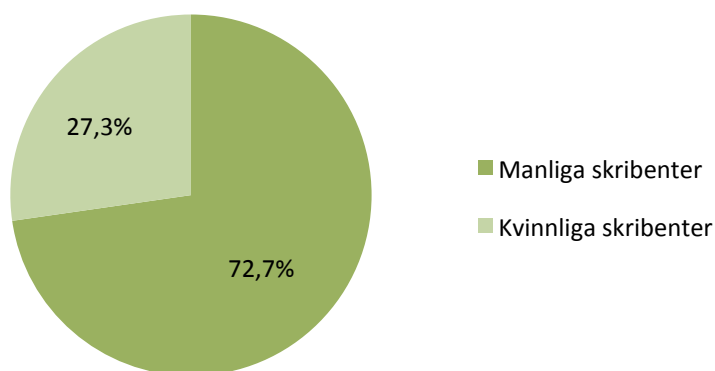
Tabell 4.1 Samtliga manliga skribenter i lösnummer 1-2 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	4	23,5%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	8 } 12	47,1% } 70,6%
- Debattartiklar	4 }	23,5% }
Allmänt	1	5,9%
Totalt	17	100%

Tabell 4.2 Samtliga kvinnliga skribenter i lösnummer 1-2 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	21	70%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	3 } 3	10% } 10%
- Debattartiklar	0 }	0% }
Allmänt	6	20%
Totalt	30	100%

För att dra könsnedvridningen till sin spets har vi i figur 4.1 konkretiserat hur den specifika könsfördelningen ser ut bland de skribenter som skriver opinionsbildande artiklar. Av samtliga 11 skribenter som skriver fördjupningsartiklar är åtta män och tre är kvinnor, vilket medför en 72,7 procentig andel manliga skribenter och därmed en 27,3 procentig andel kvinnliga skribenter.

Figur 4.1 Könsfördelning inom fördjupningsartiklarna i lösnummer 1-2 för innevarande år.

Vad gäller skribenterna bakom debattartiklarna är könssnedvridningen total, eftersom det inte finns en enda kvinnlig debattskribent för innevarande år. Sammantaget kan vi styrka att det än så länge föreligger en klar könssnedvridning inom opinionsbildningen i Balans. Vi är emellertid medvetna om att lösnummer 3-12 återstår, innebärande att könsfördelningen eventuellt kan modifieras under årets gång. Vi vill hursomhelst anmärka att rådande tendenser talar sitt tydliga språk.

När det kommer till den konkreta hållningen i hittills publicerade opinionsbildningsartiklar för innevarande år kan vi konstatera att fördjupningsartiklarna är allmänbildande överlag och belyser i regel bakgrundsgenomgångar av skeenden och förändringar inom revision som tar plats i samtiden. I debattartiklarna förekommer i sin tur subjektiva uppfattningar och ställningstaganden. För att konkretisera våra iakttagelser kan vi kontrastera två fördjupningsartiklar gentemot varandra. Den ena är författad av tre kvinnor och den andra är skriven av en man. I artikeln med kvinnligt författarskap förtydligar författarna eventuella oklarheter vid upprättandet av kontrollbalansräkningar.³ Infallsvinkeln för artikeln baserar sig på ett professionellt kunskapsförmedlande, vilket blir särskilt påtagligt genom att de begrepp som används och sättet att resonera på ligger på en fackmannamässig nivå. De frågeställningar/ämnen som berörs i artikeln är utbildande, så tillvida att författarnas avsikt är att förtydliga rådande omständigheter. I den manligt författade artikeln kan vi observera liknande diskursiva tendenser.⁴ Skribenten har ett yrkesmannamässigt och professionellt tänk som ligger till grund för artikelns infallsvinkel.

³ Se Bilaga 4 och lösnummer 1 för artikeln "Förtydligande till "Nyheter inför bokslutet 2012""

⁴ Se Bilaga 4 och lösnummer 1 för artikeln "Styrelsens ansvar – vet du vad som gäller?"

Vederbörande uttrycker sig i begrepp som bottnar i hans yrkesroll, varpå språkbruket likaså är sakligt och formellt rakt igenom. Berört ämne i artikeln är likaså av utbildande art.

Analys av hållningen i opinionsbildningsartiklarna för 2013

Först och främst vill vi understryka att det kvinnliga opinionsbildande bidraget är tämligen litet för innevarande år, varför vi anser att det är besvärligt att analysera huruvida det finns diskursiva skiljaktigheter mellan könen. Faktum är att det för närvarande endast finns en kvinnligt författad opinionsbildningsartikel. Vad vi likväl kan utläsa är att båda artiklarna i vår jämförelse ovan belyser hur diverse förfaranden inom redovisning och revision skall hanteras. Ämnena är författade i ett utbildande syfte och särskiljer sig inte åt mellan könen. Vi känner för övrigt av att de opinionsbildande artiklarna genomsyras av en hög grad av professionalitet, såtillvida att artiklarnas infallsvinklar formas av skribenternas ämbete och yrkeskompetens. Dessa infallsvinklar och sätt att resonera på tycks inte influeras av vilket kön som står bakom artiklarna, utan artiklarna är sakmässigt framställda och således fria från underliggande könsmissiga vinklingar.

4.1.2 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2012

Likaså 2012 finner vi att könsfördelningen är snedvriden, vilket inte minst figur 4.2 tydligt exemplifierar. Figuren är ett utklipp över den opinionsbildande delen av innehållsförteckningen från ett av årets lösnummer och illustrerar att det bland sju opinionsbildande artiklar, varav två fördjupningsartiklar och fem debattartiklar, endast återfinns en kvinnlig skribent. Denna företeelse upprepar sig frekvent i samtliga lösnummer för innevarande år.

47 FÖRDJUPNING.

Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – sjunde året. **BJÖRN GAUFFIN OCH SVEN-ARNE NILSSON**
Ersättningsfrågor i börsbolag – del 1. **ANDERS HULT OCH CARL SVERNÖV**

56 DEBATT.

K3 ställer tuffare krav på ideella föreningar. **BENNY WIEWEG OCH FREDRIK SJÖLANDER**
Är det okej att mörka bara för att man kan? **JONAS MALMBORG**
Europa behöver bättre regler – inte fler regler. **OLLE SCHMIDT**
3:12-reglerna hämmar tillgången på riskkapital. **PER H. BÖRJESSON**
”Vi behöver ingen ISA-light”. **HELENA ADRIAN OCH MATS OLSSON**

Figur 4.2 Redigerad bild över mittdelen av innehållsförteckningen i lösnummer 12 för innevarande år.

Genom att använda samma uträkningsmetodik som vi har använt oss av för 2013, vad gäller könsprevalensen för respektive artikelinnehåll, kan vi räkna ut att 73,6 procent av de manliga skribenterna representerar ett opinionsbildande artikelinnehåll. Antalet kvinnliga skribenter som svarar för ett sådant artikelinnehåll är betydligt lägre, vilket visar sig i den markant lägre procentandelen 18,6.⁵ För att kunna återge den konkreta manliga och kvinnliga skribentandelen för fördjupnings- och debattartiklarna har vi likaså gjort på motsvarande sätt som för 2013. Våra uträkningar framvisar att andelen manliga skribenter uppgår till 86 procent för fördjupningsartiklarna och 80,3 procent för debattartiklarna. Återigen kan vi konstatera en klart ojämn könsfördelning.

Beträffande den konkreta hållningen i de opinionsbildande artiklarna för innevarande år kan vi konstatera att såväl männen som kvinnorna skriver om utformningar av själva revisorsyrket och om faktiska förfaranden inom redovisning och revision. Resonemangen som förs i debattartiklarna berör generellt missgynnande lagstiftning och regler samt i vilken utsträckning revisorn skall spela sin roll i det ständigt utvecklande ekonomiska samhället. För att göra våra rön mer begripliga kan vi först jämföra två fördjupningsartiklar, varav den ena är kvinnligt författad och den andra är manligt författad. Den första artikeln är skriven av en kvinnlig ekonomie doktor och forskare vid Handelshögskolan i Stockholm, vars fokus ligger på huruvida det finns en övertro på effektanalyser som utvärderingsredskap vid förslag om nya och förändrade internationella redovisningsstandarder.⁶ Hon använder sina kunskaper som hon har förvärvat genom sin utbildning och karriär för att skapa en professionell infallsvinkel. Därmed an knyter både hennes sätt att resonera på och de begrepp som hon använder sig av starkt till hennes yrkesexpertis. Hennes ämne manar till aktivitet, eftersom hon vädjar om ett svenskt deltagande.

Jag menar att det finns skäl att verka för att den internationella diskussionen i ökad utsträckning kommer att handla om vad som bör avses med effektstudier. Jag menar också att, om vi inte vill resignera och avstå från att påverka, borde frågan om svenskt deltagande i den internationella normgivningsprocessen uppmärksammas (Balans, nr 1/2012, s. 31).

⁵ Se Bilaga 9 för all framtagen statistik för 2012

⁶ Se Bilaga 5 och lösnnummer 1 för artikeln "Går det att mäta effekter av nya standarder?"

Den manligt författade fördjupningsartikeln behandlar problematiken kring att det inte alltid helt oproblematiskt går att fastställa ett verkligt värde.⁷ Skribenten är teknologie doktor och verksam i BREC AB samt vid KTH och Karlstads universitet. Han bygger sin infallsvinkel på sin yrkesmässiga kompetens, varvid hans resonemang är sakligt och professionellt framställda. Begreppen som diskuteras i hans artikel härrör också från ämnet i fråga. Ämnet i hans artikel berör en specifik värderingsprincip.

Vi kan därutöver exemplifiera våra observationer ytterligare genom att se på två debattartiklar. Den ena är skriven av en kvinna och den andra är skriven av en man. Kvinnan bakom den första artikeln är före detta riksrevisor och använder till följd därav sin erfarenhet och insikt i det svenska systemet för att synliggöra vikten av att kommunala revisorers oberoende borde öka.⁸ Hennes infallsvinkel är professionellt grundad. Ämnet i sig leder fram till att hennes resonemang är drivande och manande till förändring, vilket hon understödjer med relevanta begrepp i sin artikel. Den manligt författade artikeln är i sin tur ett gensvar på en tidigare publicerad artikel i Balans, skriven av en norsk docent och en tysk biträdande professor.⁹ Författarens sätt att resonera på bottnar i hans egna uppfattningar om det regelverk som dissekeras i debatten. Likaså de begrepp som han använder sig av stammar från revisionsbranschen. Artikelns infallsvinkel förankrar sig tydligt i ett professionellt vatten, eftersom författaren uppmanar sin egen position som skatterådgivare på PwC som ytterst central i debatten. Ämnet som behandlas i artikeln är tekniskt till sin natur.

Jag är inte nationalekonom. Inte heller är jag forskare, men jag anser att det förhåller sig precis tvärtom. Självt har jag haft förmånen att få arbeta med 3:12-reglerna sedan de kom till (Balans, nr 10/2012, s. 40).

Analys av hållningen i opinionsbildningsartiklarna för 2012

I årets opinionsbildande artiklar kan vi utläsa att både män och kvinnor skriver om varierande komplexa revisionsfrågor, vilka belyses lika starkt oavsett om artiklarna har en manlig eller kvinnlig avsändare. Vi märker inte heller av någon egentlig professionell skillnad mellan könen vad gäller artiklarnas infallsvinklar och begrepp, utan det är konsekvent skribenternas yrkesposition som styr över vad de väljer att skriva om. Däremot kan vi utläsa en skillnad mellan könen beträffande

⁷ Se Bilaga 5 och lösnummer 2 för artikeln "Externredovisning: Värdering till verkligt värde – är det alltid att föredra?"

⁸ Se Bilaga 5 och lösnummer 10 för artikeln "Kommunal revision måste bli mer professionell"

⁹ Se Bilaga 5 och lösnummer 10 för artikeln "Förbättra eller slopa 3:12-reglerna"

artiklarnas ämnen. De båda kvinnligt författade artiklarna i våra exempel är aktivt skrivna på det sättet att de vill upplysa allmänheten om att det finns aktuella problem inom redovisnings- och revisionsområdet. Dessa artiklar berör således beteendemässiga aspekter av professionens arbete. De manligt författade artiklarna är i sin tur tämligen mer tekniska i sitt utförande, då de konkret handlar om värderingsprinciper och om tekniska regelverk. Att kategorisera könen efter detta ämnesmönster har emellertid visat sig vara vanskligt, eftersom det bland övriga opinionsbildande artiklar för innevarande år finns en del kvinnor som skriver om tekniska aspekter och några män som inriktar sig på ett mer beteendemässigt stoff.

4.1.3 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2011

Genom våra iakttagelser över könsfördelningen 2011 kan vi förevisa att 70,1 procent av de 127 manliga skribenterna skriver opinionsbildande artiklar, medan motsvarande siffra enbart är 21,3 procent för de kvinnliga skribenterna.¹⁰ Därmed påminner könssnedvridningen evident om den som visades för förutvarande år. När det gäller det opinionsbildande artikelinnehållet är den manliga skribentprevalensen särskilt påtaglig. I årets tolv utgivna lösnummer förekommer det endast åtta kvinnliga skribenter bland fördjupningsartiklarna och 12 kvinnliga skribenter bland debattartiklarna. Detta kan direkt jämföras med de 45 respektive 44 manliga skribenterna som svarar för motsvarande artikelinnehåll. Faktum är att det återfinns mindre än en kvinnlig fördjupningsskribent och precis en kvinnlig debattskribent i genomsnitt per lösnummer. I procentuella andelar blir det 84,9 procent för de manliga fördjupningsskribenterna och 78,6 procent för de manliga debattskribenterna. Därmed föreligger det en tämligen stor representationsskillnad mellan könen avseende artikelinnehållet för innevarande år.

Vad gäller den konkreta hållningen i de opinionsbildande artiklarna för innevarande år kan vi konstatera att såväl fördjupnings- som debattartiklarna i regel består av allmänna råd till revisorer, hur revisionsbranschens torde utveckla sig och klarlägganden om konkreta regelverk. För att tydliggöra den diskursiva hållningen i årets fördjupningsartiklar kan vi ställa en fördjupningsartikel skriven av en kvinna mot en fördjupningsartikel skriven av en man. I den första artikeln belyser den kvinnliga skribenten revisorns ansvar vid ekonomisk och finansiell rådgivning i samband med företagsförvärv.¹¹ Artikeln är konstruerad utifrån en professionell och saklig infallsvinkel, varvid ämnet är manande till lärdom. Skribentens position som juris doktor och professor i handelsrätt vid

¹⁰ Se Bilaga 10 för all framtagen statistik för 2011

¹¹ Se Bilaga 6 och lösnummer 4 för artikeln "Det stränga ansvaret vid rådgivning"

Göteborgs universitet samt som verksam vid advokatfirman Vinge lyser tydligt igenom i hennes sätt att resonera och i de begrepp som hon använder sig av.

När rådgivningen varit vårdslös kan uppdragsgivaren ha rätt till mycket stor skadeståndersättning som kan överstiga konsultarvodet med hundra gånger eller mer om det vill sig illa. I rättspraxis och skiljenämnder utgår man från att uppdragsgivaren inte skulle ha fattat det förlustbringande beslutet om rådgivaren inte varit vårdslös (Balans, nr 4/2011, s. 31).

Den manligt författade fördjupningsartikeln utgörs av en professionell och sakanknuten infallsvinkel som lägger fokus på utvecklingen av e-fakturer och deras standardisering inom EU, bland annat vad gäller säkerhetskrav.¹² Skribenten är verksam som rådgivare i bolagsstyrningsfrågor och intern kontroll vid LRD Revision och Rådgivning. I artikeln resonerar han på ett mycket yrkesmannamässigt och sakligt sätt. Begreppen ligger i linje med vedertagna facktermer inom området och legitimerar sakinnehållet i artikeln. Ämnet som han berör är i sin tur av teknisk art.

Som inledningsvis nämndes gäller som huvudregel i nuvarande direktiv att avancerad elektronisk signatur alternativt säkerhetslösning i EDI-system ska användas för att tillgodose kraven på e-fakturans äkthet och dataintegritet (Balans, nr 10/2011, s. 41).

Vi kan ytterligare exemplifiera våra iakttagelser för innevarande år genom att se på två debattartiklar, varav den ena är kvinnligt författad och den andra är manligt författad. Den första artikeln är ett gensvar på en tidigare publicerad artikel i Balans.¹³ Infallsvinkeln för artikeln är professionell och bygger på meningsskiljaktigheter inom branschens ramar, i så måtto att den kvinnliga skribenten inte tycker att den andra författarens argument är tillräckligt hållbara. Detta poängterar hon med fokus på begrepp och genom sitt sätt att resonera. Ämnet i hennes artikel är av klar teknisk dignitet och hennes position som ledamot i både Bokföringsnämnden och FARs policygrupp för redovisning lyser tydligt igenom.

Om Mats hade läst på ordentligt skulle han kunna konstatera att vi i Sverige inte har någon overriding-regel, som finns i andra länder (Balans, nr 12/2011, s. 57).

¹² Se Bilaga 6 och lösnummer 10 för artikeln "EU-direktiv får stora konsekvenser för e-fakturering"

¹³ Se Bilaga 6 och lösnummer 12 för artikeln "Anskaffningsvärdet har inte obegränsad nyttjandeperiod"

I den andra debattartikeln uttalar sig en manlig skribent, i egenskap av professor i bolagsstyrning och redovisning vid Linnéuniversitetet, om att universitetet inte tar sitt ansvar vad gäller utvecklingen av revisionsområdet.¹⁴ Han hävdar att det saknas en kritisk akademisk lärarkår. Skribentens sätt att resonera på och de begrepp som han för sig med är djupt rotade i hans ämbete. Vad gäller artikelns ämne är det av uppmanande karaktär.

Därtill kan vi belysa ett par rön som sträcker sig över åren genom att beskriva tre opinionsbildande artiklarna, varav två är skrivna för innevarande år och en är skriven 2012. Författarna bakom samtliga artiklar är verksamma vid några av landets universitet. I den första artikeln efterlyser den manliga skribenten mer forskning kring huruvida revisionsmisslyckanden är fler eller färre i Sverige än i andra länder.¹⁵ I den andra artikeln hävdar den manliga skribenten att universitetet inte tar sitt ansvar för revisionens utveckling och kvalitet.¹⁶ Den tredje artikeln är författad av en kvinna. Hon upplyser om att det finns risker med att sätta en alltför stor tilltro till effektanalyser som lösningen på normgivningens problem.¹⁷ De två senast exemplifierade artiklarna har vi berört tidigare.

Analys av hållningen i opinionsbildningsartiklarna för 2011

Vi kan se att samtliga opinionsbildningsartiklar för innevarande år är uppbyggda på ett likartat sätt, oavsett vilket kön som står bakom artiklarna. Inte heller för detta år kan vi utläsa ett fullgott mönster av att kvinnorna uppvisar en större böjelse för att beröra de rent beteendemässiga aspekterna i sina artiklar, medan männen i sin tur representerar de mer tekniska artikelaspekterna. Mönstret föreligger förvisso i våra två exemplifierande fördjupningsartiklar, men när det kommer till debattartiklarna i våra exempel är mönstret i själva verket det omvända. Trots att det i större utsträckning än föregående år är fler kvinnor som står för den beteendemässiga hållningen i årets övriga opinionsbildande artiklar är mönstret likväl ofullkomligt på det stora hela.

Däremot kan vi urskilja ett svagt samband mellan de skribenter som befinner sig inom samma yrkeskategori, i meningen att kollegor ofta skriver om liknande ämnen. I våra belysande exempel kan vi utläsa ett sånär samstämmigt ämnesmönster inom universitetslärarprofessionen, eftersom samtliga tre skribenter skriver på ett uppmanande sätt alternativt för att väcka debatt. Detta oavsett om de är kvinnor eller män. Sambandet motbevisas dock, då den kvinnliga skribenten i en senare

¹⁴ Se Bilaga 6 och lösnummer 11 för artikeln "Universitetet sviker revisorerna"

¹⁵ Se Bilaga 6 och lösnummer 1 för artikeln "Ansvarsfullhet är viktigare än att följa regler"

¹⁶ Se Bilaga 6 och lösnummer 11 för artikeln "Universitetet sviker revisorerna"

¹⁷ Se Bilaga 5 och lösnummer 1 för artikeln "Går det att mäta effekter av nya standarder?"

publicerad artikel skriver om värderingsprinciper, vars syfte är att förklara en tekniskt komplex fråga snarare än att appellera till debatt.¹⁸ Sammantaget känner vi alltså av en bibehållen professionell tendens i artiklarna, vilket baserar sig på skribenternas positioner inom yrkeshierarkin och den spetskompetens som vederbörande kan föra till bordet.

4.1.4 Könsfördelning och hållning i opinionsbildningsartiklarna för 2010

Med stöd i våra observationer för 2010 kan vi kungöra att 67,7 procent av de manliga skribenterna skriver opinionsbildande artiklar. Bland de kvinnliga skribenterna är motsvarande siffra 29,3 procent.¹⁹ I fråga om de opinionsbildande artiklarna är den manliga procentandelen 77,5 procent för det fördjupande artikelinnehållet och 65,4 procent för debattartiklarna.

När det gäller den konkreta hållningen i de opinionsbildande artiklarna för innevarande år kan vi se att artiklarnas fokus genomgående ligger på revisionsfrågor i största allmänhet. För att tydliggöra våra iakttagelser har vi ställt fyra fördjupningsartiklar mot varandra. I den första artikeln, som är kvinnligt författad, ligger fokus på att förklara betydelsen av IFRS för små och medelstora företag.²⁰ Artikelns utbildande infallsvinkel har sin botten i att skribenten är filosofie doktor och adjungerad professor vid Köpenhamns handelshögskola. Hennes sätt att resonera på är branschbundet och professionellt, varav begreppen som förmedlar informationen i artikeln är fackmannamässigt använda. Hon visar prov på god övertygelseförmåga och pedagogik.

Den första och mest påtagliga drivkraften bakom publiceringen av IFRS för SME är en önskan om att skapa internationell jämförbarhet mellan små och stora företags årsredovisningar (Balans, nr 4/2010, s. 41).

I den andra kvinnligt författade fördjupningsartikeln behandlas olika värderingsprinciper för skulder. Artikelns innehåller också olika exempel på handhavande i olika situationer.²¹ Författaren är ekonomie doktor samt redovisningsspecialist på PwC. Infallsvinkeln är yrkesmannamässig och sättet som hon resonerar på är professionellt knutet till artikelns sakfråga. Likaså är begreppen som används i hennes artikel hänförliga till revisionsbranschen och de fackmannamässiga termer som vanligtvis används däri. Hennes ämne är tydligt av teknisk rang. Som manlig motpol finns det en

¹⁸ Se Bilaga 7 och lösnummer 5 för artikeln "Hur ska vi värdera skulder?"

¹⁹ Se Bilaga 11 för all framtagen statistik för 2010

²⁰ Se Bilaga 7 och lösnummer 4 för artikeln "IFRS för SME – hur, när, varför?"

²¹ Se Bilaga 7 och lösnummer 5 för artikeln "Hur ska vi värdera skulder?"

fördjupningsartikel som berör huvuddragen i de nya och ändrade reglerna för bland annat ersättningar till ledande befattningshavare och styrelseledamöters oberoende.²² Den manliga författaren är advokat på Baker & McKenzie och adjungerad professor i associationsrätt vid Uppsala universitet. Artikeln har ett starkt professionellt fokus. Infallsvinkeln och sättet att resonera på utgörs av författarens vana av svensk lagstiftning. Artikelns ämne är tekniskt förmedlat och de begrepp som skribenten använder sig av är fackmannamässigt vedertagna.

Rörliga ersättningar ska vara kopplade till förutbestämda och mätbara prestationskriterier och syfta till att främja bolagets långsiktiga värdeskapande (Balans, nr 4/2010, s. 47).

I den andra manligt författade fördjupningsartikeln skriver skribenten om vanliga fel och preventiva åtgärder som revisorer och revisionsbyråer bör beakta för att undgå skadeståndkrav på grund av felaktiga skatterådgivningar.²³ Han skriver för Länsförsäkringar Sak AB och är likaså medlem i FARs skadenämnd, vilket påtagligt präglar hans infallsvinkel. Resonemanget som förs i hans artikel är utbildande och starkt knutet till sakfrågan, varvid begreppen är professionellt framställda.

Skatterådgivning är till sin karaktär en riskexponerad verksamhet och en stor del av skadeståndskraven har sitt ursprung i deklarationen. Nedan har jag sammanfattat ett antal punkter som bör uppmärksammas för att undvika risken för skattetillägg för kunden och skadeståndskrav mot rådgivaren (Balans, nr 5/2010, s. 45).

För att likaså klarlägga den diskursiva hållningen i debattartiklarna under året har vi valt att beakta två sådana artiklar, varav den ena är skriven av en kvinna och den andra av en man. Den första artikeln är skriven av en kvinnlig föreningsjurist på FAR och berör kapitalförvaltning i revisionsverksamhet.²⁴ Infallsvinkeln är yrkesmannamässig och professionell. Resonemanget som förs är sakligt och ligger helt inom ramarna för artikelns sakfråga. Använda begrepp i artikeln är för övrigt också fackmannamässiga.

Att kapitalförvaltning inte får ske inom revisionsbyrån på belånade medel är i sig ingen nyhet. Frågan är emellertid om det endast är denna omständighet som medför att RN anser att revisorns agerande går långt utöver vad som är tillåtet (Balans, nr 6-7/2010, s. 44)?

²² Se Bilaga 7 och lösnummer 4 för artikeln "Ändringar i Svensk kod för bolagsstyrning"

²³ Se Bilaga 7 och lösnummer 5 för artikeln "Skatterådgivning ett riskexponerat område"

²⁴ Se Bilaga 7 och lösnummer 6-7 för artikeln "Revisorerna behöver klara besked!"

I den manligt författade debattartikeln sätts bristen på global harmonisering inom internprissättning i relation till risken för dubbelbeskattning av företag.²⁵ Infallsvinkeln är professionell och resonemanget som förs är tydligt anknutet till sakfrågan. Begreppen är yrkesmannamässiga och högst hänförliga till skribentens position som ansvarig för Ernst & Youngs transfer pricing-grupp i Norden.

Antalet tvister inom detta område kommer sannolikt att öka markant. Företag bör därför överväga möjligheterna till prissättningsbesked för att slippa oroa sig för kostsamma och osäkra skatterevisioner och dubbelbeskattning (Balans, nr 11/2010, s. 47).

Därutöver kan vi belysa några iakttagelser som sträcker sig över åren genom att beskriva två manligt respektive två kvinnligt författade fördjupningsartiklar. Den första artikeln är skriven av två män, i vilken det synliggörs hur företag i enlighet med IFRS 3 har redogjort för sina förvärv och hur de har identifierat sina immateriella tillgångar.²⁶ I den andra manligt författade artikeln skildras det hur bolagsstyrningsrapporten skall se ut.²⁷ Den första kvinnligt författade artikeln upplyser i sin tur hur skulder skall beräknas, vilken vi för övrigt har belyst tidigare.²⁸ Den andra kvinnligt författade artikeln förklarar i sin tur hur K2 fungerar.²⁹

Analys av hållningen i opinionsbildningsartiklarna för 2010

Även för detta år är det svårt att se några klara diskursiva tendenser mellan könen. Vi kan inte utläsa några utmärkande mönster varken i våra belysta opinionsbildande artiklar eller i resterande opinionsbildningsartiklar för innevarande år. Initialt fick vi emellertid känslan av att de deskriptiva artiklarna i regel hade en manlig avsändare. Med deskriptiva artiklar menar vi att de är uppbyggda på ett beskrivande sätt, i så måtto att artiklarna mer eller mindre fungerar som manualer för hur specifika revisionsstecken lämpligen bör hanteras. Vi åsyftar således de exemplifierande fördjupningsartiklarna som sträcker sig över åren. Med anledning av att såväl män som kvinnor återfinns som författare bakom dessa belysta deskriptiva artiklar kan vi inte påstå att sambandet är fulländat. Vad som däremot kännetecknar samtliga fördjupnings- och debattartiklar under 2010 är att det konsekvent är positionen och yrkesprofessionaliteten som utgör centrala element för

²⁵ Se Bilaga 7 och lösnummer 11 för artikeln "Risk för dubbelbeskattning kan påverka global tillväxt"

²⁶ Se Bilaga 6 och lösnummer 1 för artikeln "Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – femte året"

²⁷ Se Bilaga 7 och lösnummer 11 för artikeln "Bolagsstyrningsrapport enligt de nya reglerna"

²⁸ Se Bilaga 7 och lösnummer 5 för artikeln "Hur ska vi värdera skulder?"

²⁹ Se Bilaga 5 och lösnummer 5 för artikeln "K2 – ett förtalat och underskattat regelverk"

hållningen i artiklarna.

4.1.5 Könsfördelning för 1997

I syfte att sätta konstaterad könssnedvridning i en historisk kontext har vi tagit fram data över samtliga debattartiklar från 1997.³⁰ Vi kan konstatera att könsfördelningen är ojämn även för detta år, såtillvida att den manliga skribentprevalensen är 92,1 procent för debattartiklarna och således enbart 7,9 procent för motsatt kön.³¹

4.1.6 Sammanställning över könsfördelningen över tid

Vår ursprungliga tanke var att avslutningsvis göra en hypotesprövning för att statistiskt säkerställa våra iakttagelser för varje referensår. Vi har emellertid blivit underättade om att hypotesprövningar enbart företas när det rör sig om stickprovsundersökningar (P. Carbonnier & S. Körner, personlig kommunikation, 10 april 2013). Med anledning av att vi har gjort en totalundersökning för våra utvalda år blir våra resultat per automatik statistiskt säkerställda under förutsättning att det inte förekommer väsentliga fel i vårt datainsamlade. Därmed kan vi tack vare totalundersökningen förvissa oss om att det för närvarande finns en klar rådande könssnedvridning inom opinionsbildningen i Balans samt att den likaså har bevisats existera över tid. Arbetet med dokumentstudien har därtill synliggjort de mest aktiva opinionsbildarna inom vardera kön. Själva analysen av de observationer vi har gjort beträffande den konkreta könsfördelningen återfinns löpande under redogörelsen för intervjuarbetet.

Vi har i tabell 4.3 och tabell 4.4 åskådliggjort en sammanfattande bild över den procentuella könsfördelningen inom det journalistiska, opinionsbildande och allmänna artikelinnehållet över tid. Kontentan är att de manliga skribenterna företrädesvis inriktar sig på opinionsbildande artiklarna, vilket tydliggörs genom att andelen manliga opinionsbildande skribenter konsekvent ligger på runt 67,7-73,6 procent för varje år sedan 2010. Motsvarande siffror för de kvinnliga skribenterna är 18,6-29,3 procent med 2010-2012 som valda referensår.

³⁰ Se Bilaga 8 för samtliga debattartiklar och dess skribenter för 1997

³¹ Se Bilaga 12 för all framtagen statistik för 1997

Tabell 4.3 Den procentuella andelen manliga skribenter bakom respektive artikelinnehåll över tid

Artikelinnehåll	1997	2010	2011	2012	2013
Journalistiskt	-	20,8	17,3	15,2	23,5
Opinionsbildande:					
- Fördjupningsartiklar	-	32,3	35,4	34,4	47,1
- Debattartiklar	100	35,4	34,7	39,2	23,5
Allmänt	-	11,5	12,6	11,2	5,9
Totalt	100	100	100	100	100

Tabell 4.4 Den procentuella andelen kvinnliga skribenter bakom respektive artikelinnehåll över tid

Artikelinnehåll	1997	2010	2011	2012	2013
Journalistiskt	-	67,4	74,5	59,8	70
Opinionsbildande:					
- Fördjupningsartiklar	-	9,8	8,5	6,9	10
- Debattartiklar	100	19,5	12,8	11,7	0
Allmänt	0	3,3	4,2	21,6	20
Totalt	100	100	100	100	100

Därutöver presenterar vi likaså två avslutande tabeller över den konkreta könsfördelningen inom samtliga fördjupnings- och debattartiklar för varje år. Tabell 4.5 och tabell 4.6 tydliggör det faktum att andelen kvinnor som återfinns bland debattartiklarna var absolut lägst 1997. År 2010 nådde andelen kvinnliga debattskribenter emellertid sin kulmen, varpå andelen därefter har sjunkit markant för varje år fram till och med 2012. Med detta sagt är könssammansättningen i Balans sammantaget tydligt snedvriden, då 86 procent av fördjupningsartiklarna och drygt 80 procent av debattartiklarna hade en manlig avsändare så sent som 2012.

Tabell 4.5 Den procentuella könsfördelningen inom fördjupningsartiklarna över tid

Fördjupningsartiklar	1997	2010	2011	2012	2013
Manliga skribenter	-	77,5	84,9	86	72,7
Kvinnliga skribenter	-	22,5	15,1	14	27,3
Totalt	100	100	100	100	100

Tabell 4.6 Den procentuella könsfördelningen inom debattartiklarna över tid

Debattartiklar	1997	2010	2011	2012	2013
Manliga skribenter	92,1	65,4	78,6	80,3	100
Kvinnliga skribenter	7,9	34,6	21,4	19,7	0
Totalt	100	100	100	100	100

4.1.7 Sammanställning över hållningen i opinionsbildningsartiklarna över tid

Vi har analyserat diskursen i samtliga opinionsbildande artiklar mellan 2010-2013 för att kunna påvisa diskursiva skillnader mellan könen. Således har vi undersökt huruvida män och kvinnor tar upp olika infallsvinklar, begrepp och frågeställningar/ämnen i sina opinionsbildningsartiklar samt om de likaså resonerar på olika sätt. I vårt analysarbete har vi dock inte hittat några klara samband eller mönster som kan tänkas känneteckna respektive kön. Det fåtalet samband som vi har hittat har varit väldigt vaga, varför vi därmed har undvikit att göra statistiska generaliseringar och vanskliga subjektiva bedömningar. Däremot har en centralt framvaskad iakttagelse varit att samtliga skribenter bakom de opinionsbildande artiklarna innehar höga positioner. Artiklarna har genomgående präglats av en professionell ton och begreppsanvändningen samt språkbruket har likaså legat på en fackmannamässigt jämn nivå. Detta mönster påminner således om teoriramen, såtillvida att det fordras en hög position för att bilda inflytelserik opinion. Vad som också korrelerar med teoriramen är att opinionsbildarnas hållning bygger på fakta om revisionsbranschens förhållanden och skeenden. Vi kan emellertid konstatera att litteraturen i problemdiskussionen, som fastställer att kvinnor inte nödvändigtvis företräder samma intressen som män, inte sammanfaller med vår diskursiva analys. Detta eftersom vi inte har kunnat peka på tydliga hållningsskiljaktigheter mellan män och kvinnor. Litteraturen stipulerar likaså att kvinnornas bidrag är viktigt, vilket vi resonerar mer om i avsnitt 4.2.5.

4.2 Redogörelse för intervjuarbete

Avsikten med intervjuerna gentemot opinionsbildarna har varit att undersöka vilka föreställningar som finns beträffande opinionsbildningens könssammansättning. Vi har manat respondenterna till att utveckla fylliga resonemang kring vad konstaterad könssnedvridning kan tänkas bero på och huruvida rådande könsfördelning inom opinionsbildningen har någon signifikant betydelse för de nationella revisionsnormerna. Avsikten med intervjun gentemot Balans chefredaktör har i sin tur varit att få hennes perspektiv på hur opinionsbildningen ser ut i Balans. Med anledning av att hon är högst ansvarig för innehållet som publiceras i branschtidningen har hon rimligen en god insikt i det opinionsmönster som försiggår här. Hennes roll i vår studie har varit att söka ge ett kompletterande perspektiv på de svar som opinionsbildarna har gett, och i en del fall likaså indirekt analysera opinionsbildarnas uttalanden. Intervjuarbetet har sammantaget varit betydelsefullt för att lyckas besvara studiens andra och tredje frågeställning. Respondenternas svar har löpande analyserats utifrån etablerad teoriram. I vår redogörelse betecknas de manliga opinionsbildarna med bokstaven

M och de kvinnliga opinionsbildarna betecknas med ett K. Balans chefredaktör föreställs kort och gott som Balans chefredaktör.

4.2.1 Opinionsbildarnas bakgrunder

M1 är 38 år och universitetslektor till yrket. Han arbetade initialt på en av de fyra stora revisionsbyråerna, men övergick efter tre år till lärar- och forskarprofessionen.

M2 är 59 år och konsult inom riskhantering och bolagsstyrning. Han har akademiska examina och har arbetat inom revisionsbranschen sedan 1979 med undantag för fyra år, då han jobbade på ett finansiellt företag. Han har likaså arbetat utomlands i såväl Toronto som New York. M2 är sedan många år delägare i den revisionsbyrå han är verksam i.

K1 är 51 år och utbildad civilekonom. Idag jobbar hon som redovisningsspecialist och hon är också partner. K1 är mån om att tydliggöra att hon inte har för vana att anlägga något könsperspektiv på de åtaganden hon har.

K2 är 54 år och revisor till yrket. Hon har arbetat inom samma revisionsbyrå under en längre period. Hon är också delägare i denna.

Balans chefredaktör kan gå i god för att det huvudsakligen är auktoriserade revisorer och redovisningsspecialister från de sju största revisionsbyråerna som förekommer inom opinionsbildningen i Balans, trots att gemene man eller kvinna är välkommen att skriva.

4.2.2 Karriärklättring

M1 har två barn, varav han fick sitt första barn när han var 30 år. Han påpekar att den tid och energi som barnen initialt krävde i regel togs från arbetslivet. Vad gäller prioriteringar rangordnar M1 familj först, därefter jobb och fritidsintressen. Han anser dock inte att hans prioriteringar har påverkat hans karriärambitioner. Beträffande karriärklättring förmodar M1 att han definierar begreppet liksom den stora massan, såtillvida att karriär handlar om en uppåtgående rörelse inom en organisation eller en bransch för att nå en högre position i hierarkin. Han anser att han är på god väg att göra karriär, men betonar likaså att hans karriärmålsättning inte har varit någon annan än att alltid ha kul. M1 talar om att det finns en anknytning mellan att ha kul, prestera bra och göra karriär. I klartext menar han att han inte kan prestera om han inte ägnar sig åt det han tycker är kul, vilket medför att han i sådana

fall inte heller kan göra karriär. Det är även denna målsättning M1 drivs av och det präglar likaså hans engagemang inom opinionsbildningen – något som M1 för övrigt anser mest vara ett sidospår, men likväl värdefullt för karriären på marginalen. Det opinionsbildande arbetet ägnar sig M1 åt på fritiden, men på grund av oklara arbetstider kan det enligt hans utsago också ske på arbetstid. Han tror vidare att karriärorienteringen är spridd inom opinionsbildningen och likaså att den skiljer sig åt mellan könen, utan att tydliggöra sitt resonemang ytterligare.

M2 har tre barn, varvid det första kom när han var 28 år och det sista kom när han var 36 år. Han påpekar att barnen har påverkat hans karriär, i så måtto att han generellt har ägnat dem stor uppmärksamhet. Han poängterar dock att han inte har haft några exakta karriärplaner, varför det är svårt att kommentera exakt hur barnen har influerat hans karriär. Vad gäller avvägningen mellan arbete, fritidsintressen och familj anser M2 att han har kunnat balansera detta något sånär, även om arbetet under vissa tidsperioder har prioriterats framför både familj och fritidsintressen. Han nämner att en del kollegor dock har rubbat denna balansgång fullkomligt, genom att låta karriärsatsningen gå helt överstyr. Karriär är för M2 en vertikal utveckling i form av mer kvalificerade arbetsuppgifter som fordrar ett större ansvar. Han anser att karriären skall ligga i linje med de kunskaper, erfarenheter och förmågor som vederbörande har. M2 menar på att den som blir befördrad över sin kompetensnivå vanligen får det väldigt tufft. Han understryker också att det är centralt att chefer även besitter ledarskapsförmågor, då han tror att de som självmant strävar efter chefskap och den position det innebär inte tvunget är de typer av personer som de facto utgör bra chefer. M2 anser att hans karriärmålsättning har varit tämligen ödesstyrd, i meningen att han inte har haft några särskilda mål. Istället har andra personers visioner om vad han borde företa sig med styrt hans karriärväg. Han har tagit de chanser han har fått, vilket emellanåt har medfört att familjen har hamnat lite i skymundan. I den mån M2 anser sig vara opinionsbildare är det i första hand för att föra ut idéer om intressanta och viktiga frågor, snarare än att klättra på karriärstegen. Han fastslår att hans arbetsgivare har stor nytta av att han publicerar opinionsbildande artiklar i Balans samt att han får ett visst erkännande som opinionsbildare, men mycket mer än så är det inte. M2 uppskattar att han åtminstone ägnar två dagar i månaden åt att skriva opinionsbildande artiklar, vilket han gör på arbetstid.

K1 har två barn, varav båda barnen kom innan hon var 35 år fyllda. Hon förklarar att hon och hennes man delade på ansvaret för barnen under småbarnsåren. Under denna tid arbetade hon deltid, vilket hon tror kan ha påverkat tidpunkten för partnerfrågan. K1 är angelägen om att betona att hon aldrig

har bortprioriterat familjen till förmån för sitt arbete. Hon definierar karriär utifrån aspekten att varje individ torde göra det som vederbörande brinner för och likaså får uppskattning för, vilket därpå skall rendera i en vettig ersättning. Hon anser sig själv vara framgångsrik, men levererar sitt svar tämligen försynt. Vad gäller karriärmålsättning påpekar K1 att hon inte har haft någon uttalad sådan, utan istället har hon haft som devis att alltid våga hoppa. Trots att hon inte alltid har landat mjukt, har hon konsekvent litat på sin magkänsla och i de flesta fallen har det slutat väl. Hon anser att opinionsbildningen är en integrerad del i hennes jobb snarare än en formell karriärklättring i sig, men understyrker emellertid att rollen som opinionsbildare är en slags bekräftelse på kunskap och position. Det opinionsbildande arbetet förlägger hon vanligtvis på arbetstid, men när det rör sig om böcker skrivs de företrädesvis på fritiden. Tidsåtgången för det förstnämnda opinionsbildande arbetet uppskattar K1 till minst en dag.

K2 fick sitt enda barn när hon var 31 år. Hon påpekar att hennes barn medförde mindre tid över till arbetet, vilket hon tror kan ha bromsat upp hennes interna avancemang inom revisionsbyrån. Konkret var hon föräldraledig i större utsträckning än barnets andra förälder. Hon definierar karriär som en rörelse i en viss riktning i livet som hör ihop med arbete och stegvisa möjligheter till utveckling. Självt anser hon sig ha gjort karriär, men hon är mån om att betona att hon inte har haft delägarskap som en uttalad målsättning. Hon tror snarare att hennes karriärkliv har kommit som en naturlig konsekvens av att hon har fått ett successivt ökande ansvar inom sitt arbete. K2 anser att opinionsbildningen överlag kopplas samman med kunskap och erfarenhet. Hon framhåller att hennes roll som opinionsbildare har medfört en viss form av berömmelse, men det är ingenting hon påstår sig drivas av. K2 skriver opinionsbildande artiklar på arbetstid.

Balans chefredaktör anser att personer som har gjort karriär eller är på god väg att göra karriär i regel har en större benägenhet och möjlighet till att väcka opinion än de personer som saknar sådana karriärambitioner och karriärförutsättningar. Hon utvidgar sitt resonemang i avsnitt 4.2.3.

Analys av karriärklättring

I fråga om föräldraskap och avbrott från arbetet kan vi utläsa att männen följer ett klassiskt manligt beteende, eftersom de har varit föräldralediga i mindre utsträckning än barnens andra förälder. Med anledning av att opinionsbildningen i Balans starkt påminner om revisionsbranschen i stort och att normen där är att männen är föräldralediga i lägre mån än kvinnorna, kan respondenternas vägval förklaras av en sådan analogi. Exempelvis klargör M1 att hans barn inte har påverkat hans

karriärambitioner nämnvärt. Han upplever inte att hans karriär har missgynnats trots att han har prioriterat familjen före arbetet. M2 förklarar i sin tur att han bokstavligen har prioriterat karriären under vissa tidsperioder, men dock aldrig på ett sådant sätt att familjedynamiken har satts ur spel. K1 har däremot delat på ansvaret med barnens andra förälder, vilket visar sig i att hon gick ner till en deltidstjänst medan M1 och M2 inte gjorde det. K1 är också relativt övertygad om att partnerförfrågan hade dykt upp tidigare om hon inte hade gått ner till en deltidstjänst. Eftersom en deltidstjänst vanligen vittnar om att individen i fråga prioriterar bort sitt arbete till viss del, kan det därmed utgöra en tänkbar anledning till att K1 har fått vänta förhållandevis länge på att bli partner. Dessa så kallade omprioriteringar överensstämmer med teoriramen i det avseendet att kvinnor och män initialt har samma karriärambitioner i sitt yrkesliv, varefter kvinnorna i princip tvingas till att prioritera om. Omprioriteringarna kan enligt teoriramen bero på kvinnornas förnimmelse av att det finns glastak som hindrar de från att avancera i lika utsträckning som männen eller det faktum att kvinnorna väljer att skaffa barn. Därutöver är det som ovan nämnt nästintill en norm inom revisionsbranschen att kvinnor uttar en större föräldraledighet än männen, vilket kan kopplas till innevarande branschkultur. Vi skriver mer om branschkultur och glastak i avsnitt 4.2.4. Att K2 uttog en större föräldraledighet än barnets andra förälder är ett talande exempel på detta, liksom att K1 gick ner till en deltidstjänst. Att K1 gick ner till en deltidstjänst har i sin tur inneburit att hennes roll som opinionsbildare likaså har skjutits upp, eftersom hon anser att en viss position fordras för att accepteras som en god opinionsbildare. Denna position kunde hon således inte uppnå förrän hon tagit tillbaka sin heltidstjänst igen. Med stöd i detta förklaringsmönster har M1 och M2 kunnat vara fortsatt opinionsaktiva under småbarnsåren, medan K1 och K2 har fått ta ett slags uppehåll. På så sätt kommer kvinnorna i allmänhet tidigt på efterkälke. I enlighet med teoriramen kan således K1 och K2 gå i god för att en lång föräldraledighet eller en deltidstjänst försvårar möjligheten till att klättra i hierarkin. Däremot har K1 inte gjort ett totalt karriäravbrott, vilket likaså hänger ihop med teorin om att kvinnor med en hög befattning tenderar att utta en kortare föräldraledighet för att inte missa chansen till att klättra i hierarkin. Sammantaget överensstämmer empirin med teorin inom detta område.

Vad gäller vägen mot en framträdande roll inom opinionsbildningen betonar samtliga opinionsbildare att de inte har haft en uttalad målsättning att bli opinionsbildare, utan deras opinionsbildarroller har istället kommit som en effekt av en redan gjord karriärklättring inom branschen eller byrån. På så sätt hänger rollen som opinionsbildare ihop med yrkesrollen och är således inte ett överlagt karriärval i sig. Däremot framhåller M2, K1 och K2 att rollen som

opinionsbildare eventuellt har medfört ett litet karriärkliv i det avseendet att deras anseende överlag har stärkts. M1 anser också att hans karriär eventuellt har gynnats, dock enbart på marginalen. Trots att samtliga manliga respondenter lösryckt definierar karriär som en strikt vertikal rörelse är det ingen av respondenterna som betraktar opinionsbildarrollen som en separat karriärbana, utan snarare som en horisontell rörelse i form av nya arbetsuppgifter. Med anledning av att karriärkliv företrädesvis förknippas med män i teoriramen, kan de kvinnliga opinionsbildarna sammantaget anses ha följt ett manligt beteende, eftersom de likväl har gjort karriär. I den bemärkelsen motsäger sig empirin teoriramen i viss utsträckning.

4.2.3 Utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare

M1 anser sig själv vara lugn, positiv och konfliktavert. Han vill dock tydligt markera att han inte är rädd för konflikter, utan snarare strävar efter att motarbeta de. M1 är inte avundsjuk på personer som uppvisar andra eftertraktade karaktärsdrag, eftersom han anser att om han hade velat ha sådana karaktärsdrag hade han i så fall bara kunnat efterapa de. Han anser vidare att han har en god kommunikationsförmåga och att den likaså utgör ett högst centralt redskap för hans opinionsframgång. Han tycker att en god kommunikationsförmåga primärt kännetecknas av att kunna skapa en förståelse för ett problem och sekundärt att kunna övertyga andra om att problemet i fråga behöver lösas. Personligen tror han sig emellertid i sitt opinionsbildande arbete inte påverka särskilt många, men hoppas trots sina låga förväntningar på att väcka någon form av debatt och att revisionsbranschen skall öppna ögonen för de saker som han belyser i sina artiklar. Han anser sammantaget att han har ett stort intresse för att debattera.

M2 kan inte utan ett mer specifikt ramverk sätta pränt på vilka specifika egenskaper som kännetecknar honom som person, mer än att han i grund och botten gillar att skriva. Han uppfattar dock sin kommunikationsförmåga som god och likaså central för att lyckas förmedla det han har att säga. Han betonar att en god kommunikationsförmåga handlar om kunskap och tydlighet. Det är viktigt att uppvisa kunskap för att få andra personer att lyssna, men utan att vara tydlig i sin framställning riskerar opinionen likväl att gå förlorad. M2 anser att hävdvunnen status vid sidan om opinionsbildningen, exempelvis i egenskap av partner på en revisionsbyrå, medför att vederbörandes opinioner betraktas som mer legitima.

K1 anser sig själv vara fokuserad, tydlig, aningen godtrogen, effektiv och spontan. Hon önskar emellertid att hon hade haft lite mer tålamod. För att tillstås som en god opinionsbildare poängterar

K1 betydelsen av ödmjukhet och förmågan att kunna lyssna. Hon tydliggör sitt resonemang genom att förklara att varje opinionsbildare måste veta vad som är "på tapeten", vilket enligt henne kräver lyssnande. På frågan om huruvida en god kommunikationsförmåga är nödvändig framhåller K1 att hon är en duktig föreläsare. K1 hävdar sammantaget att en god kommunikationsförmåga baserar sig på att kunna lyssna, fundera och återkoppla. Hon anser vidare att hennes partnerskap vittnar om att hon har ett stort stöd från sin byrå, vilket hon inte minst tror ökar det samhälleliga förtroendet för hennes framförda åsikter i Balans. K1 menar på att opinionsbildarnas bakgrund och position kan ge tyngd både internt inom byrån och externt inom opinionsbildningen.

K2 tycker att hon är en god lyssnare, effektiv och driftig. Hon uttrycker ingen önskan om att uppvisa andra karaktärsdrag. För att kunna vara en god opinionsbildare anser K2 att det krävs en vilja till att inspirera andra och en viss form av underliggande kunskap för att få folk att lyssna. Vad gäller hennes kommunikationsförmåga bedömer hon den vara mycket god. Hon understryker att en kommunikationsförmåga är god om den leder fram till ett pedagogiskt förmedlande av kunskap till en större massa. K2 tror att kommunikationsförmågan beror på individen snarare än på könet. Hon hävdar vidare att hennes roll som delägare legitimerar hennes opinioner, eftersom det fordras professionalitet och spetskompetens för att opinionsbildningen skall fylla sin funktion. Dock betonar hon att opinionerna inte förblir högaktade såvida de inte är vettiga.

Balans chefredaktör styrker att det onekligen finns ett utbrett samband mellan en hög yrkesposition och opinionsaktivitet i Balans. Hon medger att opinionsbildarnas bakgrund och position är högst centrala faktorer för vilka artiklar som Balans avser att publicera, eftersom dessa personer har en sådan erfarenhet och spetskompetens som i regel fordras för att vederbörandes opinioner skall få en meningsfull genomslagskraft. Hon betonar dock att artiklarnas sakinhåll och aktualitet också spelar in till viss del. Med andra ord vill hon fastslå att alla inkomna artiklar inte går till publicering. Kvinnornas märkbara underrepresentation inom opinionsbildningen i Balans tror hon primärt beror på att kvinnorna överlag inte innehar sådana höga positioner som vanligen för med sig stark opinionsaktivitet.

Analys av utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare

Av Balans chefredaktörs svar att döma går kvinnornas underrepresentation inom opinionsbildningen hand i hand med deras underrepresentation inom revisionsbranschen. Detta eftersom Balans ledning företrädesvis publicerar sådana artiklar vars skribenter innehar ett betydande inflytande

över branschen i någon mening, vilket innebär att det kvinnliga utbudet av inkommande opinionsbildande artiklar till Balans per automatik är lägre. På så sätt är det inte ologiskt att de opinionsbildande artiklarna som sedermera publiceras mer sällan har en kvinnlig avsändare. I samma kontext kan vi fastslå att opinionsaktivitet inte nödvändigtvis medför opinionsframgång. Detta eftersom såväl Balans chefredaktör som M2, K1 och K2 anser att personer som inte sitter på höga positioner tenderar att få en låg branschpåverkan för sina opinioner. Med andra ord understryker M2, K1, K2 och inte minst Balans chefredaktör att karriärkliv inom branschen eller byrån har en positiv effekt på möjligheten till att påverka opinionsbildningen, eftersom en hög position och befattning legitimerar vederbörandes opinioner. Samtidigt anser såväl M2 som K1 och K2 att erfarenhet och spetskompetens likaså fungerar som ett givande underlag för opinionsbildning. Faktum är att samtliga respondenter utom M1 understryker att en hög yrkesposition och ett stort kunnande är centralt för att bilda inflytelserik opinion.

Opinionsbildarna framhåller därtill att en god kommunikationsförmåga och ett genuint intresse för opinionsbildning verkar som understödjande byggstenar i deras opinionsframgång, även om de definierar substantiven tämligen olika. Däremot är det ingen som pratar om betydelsen av timing bortsett från Balans chefredaktör som betonar att sakinnehållet måste ha en viss aktualitet. Det är heller ingen av opinionsbildarna som explicit nämner initiativkraft som någonting nödvändigt. Detta talar emellertid Balans chefredaktör om i avsnitt 4.2.4. Sammantaget kan position och professionell kompetens ses som vitala framgångskomponenter för opinionsbildning i enlighet med teoriramen, medan kommunikationsförmåga, intresse och timing istället ses som något förstärkande.

4.2.4 Branschkultur

M1 tror att det förekommer samarbeten mellan diverse opinionsbildare i Balans, men själv har han inte samarbetat med någon annan opinionsbildare. På frågan om han ser upp till andra opinionsbildare svarar han att han inte har tänkt i dessa banor. M1 tror vidare att männen står bakom de flesta opinionsbildande artiklarna i Balans, med förklaringen att de är fler till antalet och generellt sett befinner sig på högre positioner inom revisionsbyråerna.

M2 har under långgående perioder samarbetat med en manlig advokat, vilket har lett fram till ett stort antal artiklar i Balans med delat författarskap och en mer breddad expertis som konsekvens. Han har likaså samarbetat med interna kollegor, internrevisorer och kollegor på andra revisionsbyråer – vilka alla har varit män. M2 skulle framöver vilja samarbeta med någon

företagsledare, även om han är väl medveten om att ett sådant samarbete är svårt att åstadkomma inom revisionsbranschen på grund av oberoendefrågor. Han säger sig se upp till professionella debattörer som är pålästa och skickliga på retorik. På rak arm nämner han Ulf Wickbom, Göran Skytte och Jan Guillou. M2 vet inte vilket kön som skriver flest opinionsbildande artiklar i Balans.

K1 kan inte uttala sig om det finns samarbeten mellan diverse opinionsbildare i Balans och hon har egentligen inte funderat över vilka personer som kan klassificeras som opinionsbildare. Hon ger inte heller svar på vilka opinionsbildare hon eventuellt skulle vilja samarbeta med. Däremot aviserar hon att Dalai Lama är en klok man och en opinionsbildare som hon ser upp till. Med anledning av att männen är påtagligt överrepresenterade på de mest seniora positionerna inom revisionsbranschen förmodar K1 att denna könssnedvridning likaså återspeglas inom opinionsbildningen i Balans.

K2 har inte upplevt några uttalade relationer eller samarbeten inom opinionsbildningen i Balans och hon har inte heller själv samarbetat med någon annan opinionsbildare. Däremot säger hon sig inspireras av andra opinionsbildares arbeten och artiklar. Vad gäller förebilder överlag ser K2 upp till Anders Borg. Hon tror vidare att det finns en övervägande andel manliga opinionsskribenter i Balans, eftersom det finns en övervägande andel män på höga positioner inom revisionsbranschen. K2 nämner aningen taktfullt att de personer som återfinns bland de högre positionerna inom revisionsbranschen vanligen har mer insiktsfulla och väsentliga åsikter än de personer som befinner sig längre ner i yrkeshierarkin. Hon understryker dock att det givetvis inte alltid behöver vara på det viset.

Balans chefredaktör är väl medveten om att det föreligger en könssnedvridning inom opinionsbildningen i Balans, vilket hon inte anser är ologiskt av två huvudsakliga skäl. Det första skälet härleder hon till sitt tidigare resonemang om sambandet mellan en hög position inom revisionsbranschen och opinionsaktivitet. Däremot kan hon inte förklara den markanta minskningen av den procentuella andelen kvinnliga debattörer som framkommit i vår dokumentstudie mellan referensåren 2010 och 2012. Hon belyser att Balans i viss mån kan styra över en sådan skral utveckling genom att aktivt söka upp kvinnliga skribenter och uppmana de till att skriva opinionsbildande artiklar. Även om detta inträffar emellanåt vill hon understryka att motivet bakom ett sådant agerande är att dessa kvinnor har något betydelsefullt att förmedla, snarare än att enbart jämna ut antalet manliga och kvinnliga opinionsskribenter. Enligt henne är inte en kvotering för att minska uppdelningsklyftorna mellan könen en skälig lösning, eftersom hon tror att könsfördelningen

kommer att utjämna sig av sig själv i takt med att kvinnorna intar högre positioner inom revisionsbranschen. Däremot är hon bekymrad över hur lång tid en sådan utvecklingsgång kommer att ta, dels eftersom kvinnorna redan är så pass långt efter männen och dels eftersom det finns en tydlig avsaknad av kvinnliga förebilder.

Balans chefredaktör anser att det andra skälet till kvinnornas underrepresentation inom opinionsbildningen i Balans är att det generellt finns en högre tröskel för kvinnorna än männen att skriva opinionsbildande artiklar. Hon resonerar om huruvida männen har mer tid över eller om kvinnorna inte vågar sticka ut hakan. Hon tror likaså att kvinnorna eventuellt har en lägre benägenhet att synas inom opinionsbildningen än vad männen har.

Analys av branschkultur

Det påpekas än en gång av samtliga respondenter, med undantag för M2, att en av anledningarna till varför det finns en överrepresentation av män i opinionsbildningen är att män i allt större utsträckning besitter höga positioner inom revisionsbranschen. Respondenterna pekar på det faktum att branschkulturen inom opinionsbildningen i Balans för tankarna till den homogena branschkultur som existerar inom revisionsbranschen, där mannen tydligt är norm. Såväl M1 som K1 och K2 tror att det är männen som skriver flest opinionsbildande artiklar, med betoning på ordet tror. Detta vittnar om att det föreligger föreställningar om att mannen likaså är norm inom opinionsbildningen. Därutöver kan det tidigare resonemanget som M1 för, om att hans karriär inte har påverkats av att han har prioriterat familjen före arbetet, också understödja rådande föreställningsmönster om att det är mannen som anses dominera såväl revisionsbranschen som opinionsbildningen oavsett prioriteringar.

Det betonas vidare i teoriramen att revisionsbranschen präglas av en utbredd homosocialitet. Vi kan dock inte se några sådana spår inom opinionsbildningen, ur ett strikt könsperspektiv, trots att M2 bekräftar ett sådant preferensmönster, då han enligt egen utsago enbart har samarbetat med manliga opinionsbildare. Faktum är att det i vår dokumentstudie har framgått att mäns böjelse för att samarbeta med män framför kvinnor inte är lika tydlig som deras allmänna överrepresentation i sig. I tabell 4.7 klargörs att nästintill fyra av tio samarbeten företas mellan män och kvinnor, vilket således talar emot tesen i teoriramen om att män hellre omgärdas av män. Med anledning av att samarbetsmönstret mellan opinionsbildarna ser ut som det gör anser vi att det är vanskligt att påstå att homosocialitet föreligger inom opinionsbildningen.

Tabell 4.7 Opinionsbildarnas samarbetsmönster för 1997 och 2010-2013

Samarbetskonstellationer	Antal samarbeten	Andel samarbeten
Man-man	55	59,1%
Kvinna-kvinna	4	4,3%
Man-kvinna/Kvinna-man	34	36,6%
Totalt	93	100%

Det nämns också i teoriramen att det tar tid att förändra en kultur samt att branschens ledare och frontfigurer innehar en viss inflytelserik kraft över hur kulturen och branschnormerna utvecklar sig, något som vi anser att respondenterna bekräftar. Med anledning av att respondenterna tidigare har etablerat sambandet mellan position och opinionsaktivitet, anser de att männen per automatik blir norm inom opinionsbildningen. Det är inte heller någon av opinionsbildarna som anger en kvinna som opinionsbildande förebild, vilket Balans chefredaktör uttrycker en stor oro för. M2, K1 och K2 kan däremot specifikt uppge vilka manliga opinionsbildare, debattörer eller retoriker de ser upp till. På grund av en sådan påtaglig avsaknad av kvinnliga förebilder förstärks mannen som gängse norm. Vi skönjer emellertid en viss grad av positivism i respondenternas uttalanden, såtillvida att de menar på att könsnedvridningen kommer att rätta till sig av sig själv i takt med att kvinnorna successivt intar högre positioner inom revisionsbranschen. En sådan jämställdhetsutveckling kommer förmodligen dock inte att synas förrän den äldre opinionsaktiva generationen går i pension.

Balans chefredaktör är vidare ensam om att betona att ojämställdheten inom opinionsbildningen inte enbart behöver bero på kvinnornas underrepresentation inom revisionsbranschen, utan att underliggande strukturella diskrimineringsorsaker likaså kan spela en viss roll i sammanhanget. Hon pratar om att tröskeln är olika hög för kvinnor och män, vilket onekligen kan härledas till glastaken i litteraturen. Vad sådana hämmande strukturella effekter kan bero på rent konkret är däremot svårare att komma till insikt med. Balans chefredaktör menar på att kvinnorna helt sonika inte vågar sticka ut hakan och att de har en lägre benägenhet för att skriva opinionsbildande artiklar överlag. Dessa anledningar kan bero på inneboende kvinnliga karaktärsdrag såsom försiktighet, men likaså att branschkulturen har drivit fram föreställningar om att kvinnorna företrädesvis skall ägna större tid åt familjen och dylika förpliktelser.

Sammantaget är det troligen så att homosocialitet inte råder inom opinionsbildningen i Balans och därmed finns det ingen korrelation med teoriramen ur detta hänseende. Däremot finns det en utbredd enighet bland respondenterna om att opinionsbildningen är en återspeglning av

revisionsbranschen i stort, vilket med största sannolikhet bidrar till att mannen likaså är norm inom opinionsbildningen. Med anledning av att det i teoriramen stipuleras att kulturen och dess föreställningar i många fall utgör fullgoda förklaringsverktyg till diverse branschförhållanden, upplever vi på det stora hela en stark överensstämmelse mellan empiri och etablerad teoriram. Därtill finns det en stor sannolikhet för att kvinnorna överlag känner av strukturella diskrimineringsfaktorer såsom trösklar och glastak, som således spelar ner deras möjligheter till opinionsaktivitet.

4.2.5 Opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna

M1 ser inget samband mellan opinionsaktivitet och effekt på revisionsnormbildningen, i meningen att han inte tror att antalet publicerade opinionsbildande artiklar per automatik innebär en större inverkan på de nationella revisionsnormerna. Han ändrar sig sedan genom att påstå att det antagligen finns en viss samvariation trots allt, eftersom de nationella normsättarna kan behöva legitimera sina val. Däremot påpekar han i samma vända att de nationella revisionsnormerna numera är betydligt färre till antalet, eftersom internationella revisionsnormer styr alltmer. M1 tror att männen har en större inverkan på de nationella revisionsnormerna som finns kvar, med den simpla förklaringen att de är fler till antalet och likaså befinner sig på högre positioner inom revisionsbyråerna. Anledningen till varför M1 skriver opinionsbildande artiklar är för att han upplever sig ha saker att säga och att den publik som går att nå genom Balans likaså är en bra målgrupp för hans artikelinnehåll.

M2 är tveksam till att det finns ett direkt samband mellan opinionsaktivitet och effekt på revisionsnormbildningen. Han tror däremot att opinionsaktivitet genererar en viss form av status för den enskilde opinionsbildaren, under förutsättning att vederbörande inte blir nedskriven eller kraftigt kritiserad för sina opinioner. M2 är dock mån om att klarlägga att det är oerhört centralt att filtrera bort de personer vars främsta intention är att utnyttja opinionsbildningen till egna syften. Han är övertygad om att sådana personer finns. Han aviserar att en sådan egocentrisk strävan efter status och bekräftelse riskerar att urvattna opinionsbildarnas primära roll som nyttiga branschinformatorer. Han betonar att opinionsbildningen skall vara upplysande och bildande ur ett större samhällsligt perspektiv. Han anser att opinionsbildarnas tolkningar och klarläggande av revisionsreglerna medför en ökad transparens inom revisionsbranschen, men emellertid inte att opinionerna i sig medför att revisionsreglerna ändras. Detta eftersom processen att ta fram nya

revisionsnormer är ansenligt lång enligt M2, samt att den i huvudsak styrs av EU. Anledningen till att han själv skriver opinionsbildande artiklar är för att han tycker om att föra ut bra idéer.

K1 anser inte att hon kan uttala sig om huruvida det finns ett samband mellan opinionsaktivitet och effekt på revisionsnormbildningen, framförallt eftersom hon sysslar med redovisningsfrågor. K1 skriver opinionsbildande artiklar för att det mer eller mindre ingår i hennes arbetsuppgifter, men likaså för att hon självmant vill dela med sig av den specialistkunskap som hon besitter. Hon vill dock belysa att hon inte ser sig själv som en opinionsbildare utan snarare som en utbildare.

K2 anser inte att varken hennes eller övriga opinionsbildares funktion är att söka ändra de nationella revisionsnormerna. Hon säger sig inte heller veta huruvida deras opinioner överhuvudtaget kan påverka de nationella revisionsnormerna. Vad hon istället menar på är att opinionsbildarnas primära roll är att upplysa revisionsbranschen om centrala spörsmål, vilket i sin tur syftar till att öka den allmänna medvetenheten och förståelsen inom branschen. Därutöver hävdar K2 att FARs handlingsutrymme, för att kunna påverka de revisionsnormer som initieras från ett internationellt håll, minskar för varje år.

Balans chefredaktör medger att det råder oklarheter från Balans sida, vad gäller opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna och dess utvecklingsarbete. Faktum är att en del av de mest frekvent skrivande artikelskribenterna i Balans ingår i några av FARs arbetsgrupper, vilket medför att hon tycker att det är besvärligt att avgöra vad som egentligen påverkar vad. Hon anser att det likaså är svårt att besvara på vilket sätt rådande könssnedfördelning inom opinionsbildningen påverkar utvecklingen av de nationella revisionsnormerna. Hon understryker emellertid att det är fördelaktigt med såväl kvinnliga som manliga förebilder för att åtminstone stävja den ojämna könsfördelningen.

Balans chefredaktör framför vidare att hon inte ser någon direkt skillnad i kvalitet, utformning, omfång eller sakinhåll av det material som respektive kön producerar i de opinionsbildande artiklarna i Balans. I många tekniska frågor, vilka ofta behandlas i fördjupningsartiklarna, tror hon inte att män och kvinnor tycker särskilt olika utan skiljaktigheterna bottnar istället i skillnader mellan de olika revisionsbyråerna. När det gäller frågor om villkoren i branschen och om professionens utveckling tror hon däremot att män och kvinnor kan ha olika åsikter, men hon har svårt för att utveckla det vidare eller ge några exempel.

Analys av opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna

Balans chefredaktör vet inte huruvida opinionsbildningen i Balans påverkar de nationella revisionsnormerna och deras utveckling. Det finns däremot en överstämmande uppfattning bland opinionsbildarna om att opinionsbildningen inte påverkar de nationella revisionsnormerna nämnvärt, eftersom internationella revisionsnormer styr alltmer. Enligt opinionsbildarna själva sker den nationella opinionsbildningen istället på helt andra premisser, i så måtto att den handlar om att upplysa, utbilda eller belysa en specifik fråga som kan vara av vikt för hela revisionsbranschen. Vi får känslan av att samtliga opinionsbildare skriver opinionsbildande artiklar i välvilja för branschens utveckling, snarare än med intentionen att söka förändra de nationella revisionsnormerna. Detta grundar sig i att M1, M2, K1 och K2 yttrar att deras bakomliggande motiv till opinionsaktivitet är att informera branschen om centrala framtidsfrågor. Detta korrelerar med teoriramen i avseendet att skribenterna skriver opinionsbildande artiklar eftersom de upplever att det finns angelägna problem, som de gärna vill upplysa allmänheten om. M2 uttrycker explicit att opinionsbildarna har en utbildande och upplysande roll, varvid K1 trycker på att hennes medverkan inom opinionsbildningen bottnar i ett utbildande syfte. Kontentan är att respondenterna vill främja revisionsbranschen, snarare än att fästa vikt vid att söka ändra de nationella revisionsnormerna eller att ta åt sig äran för de opinioner som får störst branshpåverkan. Därutöver är det värt att betona att ingen respondent varken vill eller kan uttala sig om på vilket sätt rådande köns(sned)fördelning påverkar utvecklingen av de nationella revisionsnormerna, vilket vittnar om att det centrala inte är att fastställa vilket kön som regerar inom branschen.

I enlighet med Balans chefredaktörs förklaring om varför det finns eventuella skiljaktigheter mellan hållningen i fördjupningsartiklarna i synnerhet, kan det absolut finnas tendenser till att de skribenter som företräder sin revisionsbyrå präglas av revisionsbyråns infallsvinkel och tanke-system snarare än att de uttrycker sina egna åsikter. På så sätt är artikelhållningen i dessa artiklar inte karaktäristiskt för varken män eller kvinnor oavsett vilket kön som står bakom artikeln i fråga, utan istället karaktäristiskt för den revisionsbyrå som skribenten representerar. Att enbart stirra sig blind på artikelns hållning och författaren bakom, riskerar eventuellt att skapa en felaktig, stereotypisk bild av vilka ståndpunkter som män och kvinnor företräder överlag.

5. Resultat

I detta avslutande kapitel presenterar vi våra slutsatser genom att återknyta till studiens syfte och bakgrund samt genom att explicit svara på våra frågeställningar. Därutöver framställs förslag till fortsatt forskning, varpå vi knyter ihop säcken med våra avslutande ord.

5.1 Slutsatser

Vår studies syfte har varit att kartlägga hur könssammansättningen inom opinionsbildningen i Balans ser ut samt att utreda huruvida det spelar någon roll för utvecklandet av revisionsbranschen om opinionsbildningen inte är jämställd. Nedan presenteras pedagogiskt det mönster som vi kan urskilja inom opinionsbildningen i Balans och de slutsatser som därigenom kan dras utifrån den empiri och analys som har presenterats.

- Vilket kön skriver flest opinionsbildande artiklar i Balans och finns det faktiska skillnader mellan könen vad gäller den konkreta hållningen i opinionsbildningsartiklarna?

Det finns klara bevis för att de kvinnliga skribenterna skriver färre opinionsbildande artiklar i Balans. Detta går att konstatera primärt genom den talande statistik som vi har presenterat i vår dokumentstudie, men även genom att respondenterna bestyrker att en sådan kvinnlig underrepresentation föreligger inom opinionsbildningen i Balans.

Vi finner däremot inga belägg för att det finns några konkreta diskursiva skillnader mellan könen beträffande själva hållningen i de opinionsbildande artiklarna. Detta beror mångt och mycket på att artiklarna genomgår en utgallringsprocess, då Balans ledning enbart publicerar artiklar som kan antas generera någon slags branshpåverkan. Därigenom säkerställs det att såväl de manligt som de kvinnligt författade artiklarna i Balans verkar utbildande och gagnande för revisionsbranschen i stort. Detta kan vi styrka dels genom uttalanden från Balans chefredaktör och dels genom att visa på att skribenternas artiklar konsekvent är professionellt och objektivt utformade samt fria från könsmissiga värderingar. I klartext är skribenterna benägna att skriva utifrån sin yrkesposition snarare än utifrån sin könsroll, vilket medför att artiklarnas infallsvinklar och ämnen baseras på vederbörandes kunskap och expertis.

Till sist kan vi inte heller finna stöd för att mäns opinioner i sig är viktigare än kvinnors eller vice versa, vilket vi berör vidare i slutsatsen som hör till studiens tredje och sista frågeställning.

- Vilka anledningar finns det till att könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans ser ut som den gör?

Vår grundläggande slutsats är att kvinnornas underrepresentation inom opinionsbildningen beror på att de är underrepresenterade på höga positioner inom revisionsbranschen. Denna slutsats baserar sig på det etablerade sambandet mellan en hög yrkesposition inom revisionsbranschen, professionell kunskap och opinionsaktivitet i Balans. Med anledning av att professionell kunskap i regel går hand i hand med en hög position får kvinnorna det påtagligt svårt att utöva ett betydande inflytande över opinionsbildningen och således är det inte ologiskt att kvinnorna skriver färre opinionsbildande artiklar än männen. Det räcker emellertid inte med att dra en sådan slutsats, utan det fordras likaså ett visst klarläggande om vilka bakomliggande faktorer som lett fram till en sådan kvinnlig underrepresentation inom såväl revisionsbranschen som opinionsbildningen. Vi har blivit varse om att det finns en klar analogi mellan revisionsbranschen och opinionsbildningen. Detta med anledning av att samtliga opinionsbildare explicit har poängterat att opinionsbildningen inte är en egen yrkesgren eller karriärbana i sig, varför de kontinuerligt har refererat till förhållanden inom revisionsbranschen när de har svarat på frågor om opinionsbildningen. På så sätt medför analogin att kvinnornas underrepresentation inom såväl revisionsbranschen som opinionsbildningen mer eller mindre bottnar i samma förklaringsverktyg, vilket respondenterna kan gå i god för.

Den första förklaringen till kvinnornas underrepresentation härrör från det faktum att branschkulturen inom revisionsbranschen har drivit fram föreställningar om att mannen är norm, vilket renderat i att mannen likaså är norm inom opinionsbildningen. Föreställningarna är historiskt rotade och stipulerar att männen gör karriär medan kvinnorna ansvarar för barnomsorg. Sådana branschnormer medför att kvinnornas karriäravancemang och likaså inträde i opinionsbildningen bromsas upp, medan männens karriärer och möjligheter till opinionsaktivitet istället tar fart. Därtill spås den manliga normen på ytterligare genom att det alltså finns en stor avsaknad av kvinnliga förebilder inom opinionsbildningen.

Den andra förklaringen till kvinnornas underrepresentation bottnar i det faktum att det finns strukturella barriärer som underminerar kvinnornas möjligheter till att inta en aktiv roll inom

opinionsbildningen. Sådana strukturella barriärer tar formen av glastak eller trösklar och hämmar kvinnornas opinionsaktivitet i två olika bemärkelser. För det första hindras kvinnorna från att klättra på karriärstegen inom revisionsbranschen, vilket medför en lägre position inom hierarkin och således svårigheter med att bilda inflytelserik opinion. För det andra hindras de kvinnor som redan besitter höga positioner inom revisionsbranschen, såtillvida att de likväl inte vågar sticka ut hakan och skriva opinionsbildande artiklar. Den senare problematiken om bristen på förmåga att sticka ut hakan kan förvisso bero på inneboende kvinnliga karaktärsdrag såsom försiktighet, men eftersom vi inte har belegg för ett sådant yttrande drar vi istället slutsatsen att det är branschkulturen i sig som medför att kvinnorna förblir tysta inom opinionsbildningen. På grund av att ingen av respondenterna framhåller att vare sig manliga eller kvinnliga karaktärsdrag tjänstgör som vitala framgångsfaktorer, kan vi inte bestyrka att genus spelar en central roll för möjligheterna till att inta en aktiv roll inom opinionsbildningen. Inte heller kan vi med stöd i dokumentstudien konstatera att homosocialitet ur en strikt könsmässig aspekt föreligger inom opinionsbildningen i Balans.

Sammantaget upplever vi att det låga antalet kvinnliga opinionsbildare i Balans beror på att kvinnorna är underrepresenterade på de höga positionerna inom revisionsbranschen, vilket i sin tur har sin grund i innevarande branschkultur och strukturella barriärer. Vi kan likaså konstatera att Balans ledning fungerar som ett slags filter på det sättet att de i regel väljer att publicera artiklar vars skribenter innehar en hög position, vilket därmed leder fram till att könsfördelningen inom de opinionsbildande artiklarna behålls i samma skick.

- Innebär rådande könsfördelning inom de opinionsbildande artiklarna i Balans problem för utvecklingen av de nationella revisionsnormerna och/eller revisionsbranschen i stort?

Först och främst kan vi konstatera att förändringen av de nationella revisionsnormerna inte åvilar opinionsbildarna i samma mån som under tidigare tidevarv, vilket mer eller mindre urholkar första delen av denna frågeställning. Med anledning av att regelverken och normerna för revision i allt högre grad är internationellt harmoniserade blir spelrummet för nationell påverkan således mindre. Däremot fyller den nationella opinionsbildningen likväl en vital roll som informations- och utbildningsforum, vilket påtagligt främjar revisionsbranschens utveckling. Om rådande könssnedvridning inom opinionsbildning i Balans innebär konkreta negativa effekter, exempelvis i utvecklingshänseende av de kvarvarande nationella revisionsnormerna, är det mycket svårt att dra säkra slutsatser om. Det finns kort och gott inga belegg för att en större andel manliga

opinionsbildare varken hämmar eller gagnar utvecklingen av revisionsbranschen. Inte heller med stöd i vår diskursiva analys går det att dra några säkra slutsatser om huruvida kvinnornas underrepresentation medför några problem för revisionsbranschen i stort. Det centrala är snarare att ständigt utveckla och öka transparensen i revisionsbranschen, varför fastställandet av vilket kön som står bakom de viktigaste ståndpunkterna har en klart underordnad betydelse i sammanhanget.

5.2 Förslag till fortsatt forskning

För en framtida studie inom samma typ av ämnesram kan vi tillhandahålla ett par värdefulla insikter som vi blivit varse om under vår uppsats utvecklingsgång. Först och främst har det under intervjuarbetet framgått att Balans chefredaktör inte bara kategoriserar fördjupnings- och debattartiklarna som opinionsbildande, utan i viss mån likaså inblicksartiklarna. Genom att bredda undersökningsmaterialet till att också inrymma inblicksartiklar förändras troligtvis framställd könsfördelning något. För det andra kan det vara givande att studera ännu äldre utgåvor av Balans för att generera en mer historiskt rättvisande bild över könsfördelningen inom opinionsbildningen. För det tredje kan det vara värt mödan att få uttalanden från FARs policygrupper, eftersom det i själva verket är de som står bakom det nydanande arbetet med att utarbeta förslag till nationella revisionsstandarder, rekommendationer och remissvar. Vi vill dock starkt betona svårigheten med att locka fram genuina tankegångar kring ett sådant komplext och svårberört ämne som könsfördelning. Detta eftersom vi har fått erfara att FARs representanter inte vill riskera att uppfattas som kontroversiella i branschorganisationens namn.

Det har under intervjuerna framkommit att Balans chefredaktör är väl medveten om den kvinnliga underrepresentationen inom opinionsbildningen. För att stävja kvinnornas underrepresentation i någon mening har Balans ledning emellanåt uppsökt kvinnliga opinionsbildare för att förmå dem att skriva opinionsbildande artiklar. Däremot motsäger sig Balans chefredaktör en könskvotering, vars intention enligt vår mening är densamma. Vi kan således eftersöka ett klagörande om huruvida Balansledningens sporadiska jakt efter kvinnliga skribenter är mer effektiv än en regelrätt könskvotering.

Under intervjuarbetet har det likaså framgått att svenska revisionsförhållanden i allt större utsträckning präglas av lagstiftning och revisionsnormer som är internationellt samordnade. Det kan vara intressant för andra forskare att undersöka hur den internationella revisionsopinionsbildningen

ser ut och var den tar sin utgångspunkt, samt hur stort utrymmet egentligen är för de nationella revisionsnormerna. Som en biprodukt av en sådan komparativ inriktning kan det vara givande att utröna vilken konkret funktion de nationella opinionsbildningsforumen kommer att få framöver – därav inte minst Balans.

5.3 Avslutande ord

Vi har direkt i samband med informerandet om uppsatsens ämne, frågeställningar och syfte till flertalet institutioner och personer insett att vårt forskningsområde är tämligen komplext och aningen tabubelagt. Detta eftersom det har funnits en utbredd motvillighet från flera håll till att uttala sig om könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans. Vi är å ena sidan medvetna om att det är besvärligt att precisera klara tankar om och hur en könsmissig snedfördelning påverkar en hel branschs framåtskridande, men vi hade å andra sidan inte väntat oss en sådan ansenlig aversion till att uttala sig om ämnet.

Även om det avslutningsvis ännu finns strukturella och branschkulturella barriärer som hindrar kvinnorna från att hävda sig i samma mån som männen inom den offentliga debatten, är det sannolikt så att förutsättningarna för mer jämställda förhållanden ständigt förbättras. Det statistiska underlaget i vår studie talar inte för en sådan utvecklingsgång, men rådande uppfattningar bland respondenterna gör detta. Genom ett presumtvt generationsskifte kan branschkulturen eventuellt modifieras och byggas upp kring nya byggstenar, värdegrunder och opinionsbildare, vilket främjar mångfalden och opinionsbredden. Med andra ord, om kvinnorna är tillräckligt alerta framöver, finns det möjligheter till att framtidens opinionsbildning i Balans kan gå mot en sådan förändringsvåg och jämställdhetsverklighet.

Referenslista

Abbott, L. J., Parker, S., & Presley, T. J. (2012). Female Board Presence and the Likelihood of Financial Restatement. *Accounting Horizons*, 26, (4), 607-629.

Abidin, Z. Z, Penafort, F., Jusoff, K., & Marzuki, M. (2008). Impediments to Women Accountants' Career Progression in Malaysia. *Asian Social Science*, 4, (10), 159-174.

Ahl, J. H. (2002). *The Making of the Female Entrepreneur: A Discourse Analysis of Research Texts on Women's Entrepreneurship*. Jönköping: JIBS Dissertation Series No. 015.

Alvesson, M. (2009). *Organisationskultur och ledning (2 uppl.)*. Malmö: Liber.

Alvesson, M., & Deetz, S. (2000). *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M., & Due Billing, Y. (2011). *Kön och organisation (2 uppl.)*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M., & Sveningsson, S. (2007). *Organisationer, ledning och processer*. Lund: Studentlitteratur.

Anderson-Gough, F., Grey, C., & Robson, K. (2005). "Helping them to forget..": the organizational embedding of gender relations in public audit firms. *Accounting, Organizations and Society*, 30, (5), 469-490.

Andersson, E. (2013). *Bästa opinionsbildare 2012*. Hämtad 2013-03-03 från <http://www.sydsvenskan.se/malmo/basta-opinionsbildare-2012/>

Arthur, M. B., Khapova, S. N., & Wilderom, C. P. M. (2005). Career success in a boundaryless career world. *Journal of Organizational Behavior*, 26, (2), 177-202.

Berg, P. O., & Jonsson, C. (1991). *Strategisk ledning på politiska marknader: opinionsbildning och intern förankring i förvaltningar och folkrörelseorganisationer*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A., & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber Ekonomi.

Börjesson, M. (2003). *Diskurser och konstruktioner: En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Christensen, L., Engdahl, N., Gräas, C., & Haglund, L. (2010). *Marknadsundersökning: En handbok (3 uppl.)*. Lund: Studentlitteratur.

Collins, D. L., Reitenga, A., Collins, A. B., & Lane, S. (2000). "Glass Walls" in Academic Accounting? The Role of Gender in Initial Employment Position. *Accounting Education*, 15, (3), 371-391.

Dribe, M., & Stanfors, M. (2010). *Demografins grunder*. Stockholm: SNS Förlag.

Elg, U., & Jonnergård, K. (2011). *Att träda in i en profession: Hur män och kvinnor etablerar sig inom revisionsbranschen och akademien*. Lund: Lund Business Press.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad (4 uppl.)*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Fagerfjäll, R. (2003). *Så spräcker vi glastaket!*. Stockholm: SNS Förlag.

FAR, Föreningen Auktoriserade Revisorer (2013). *Arkiv – Balans som pdf*. Hämtad 2013-03-11 från <http://www.far.se/Ditt-medlemskap/Tidningar/Balans/Arkiv--Balans-som-pdf/>

FAR, Föreningen Auktoriserade Revisorer (2012). *Samlingsvolymen 2012 – revision*. Stockholm: FAR Akademi AB.

FAR, Föreningen Auktoriserade Revisorer (2013). *Det här gör våra FAR-aktiva*. Hämtad 2013-03-11 från <http://www.far.se/FAR-aktiva/Det-har-gor-vara-FAR-aktiva/>

FAR, Föreningen Auktoriserade Revisorer (2013). *Om Balans*. Hämtad 2013-03-03 från <http://www.far.se/Ditt-medlemskap/Tidningar/Balans/>

FAR, Föreningen Auktoriserade Revisorer (2013). *Seminarier och events*. Hämtad 2013-03-03 från

<http://www.far.se/Press-och-opinion/Seminarier-och-events/>

Forret, M. L., & Dougherty, T. W. (2004). Networking behaviors and career outcomes: differences for men and women? *Journal of Organizational Behavior*, 25, (3), 419-437.

Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, A. (2005). *Gör KÖN till en fråga om makt*. Stockholm: Forum Syd.

Hull, R. P., & Umansky, P. H. (1997). An Examination of Gender Stereotyping As an Explanation for Vertical Job Segregation in Public Accounting. *Accounting, Organizations and Society*, 22, (6), 507-528.

IFAC (2013). *About IAASB*. Hämtad 2013-03-03 från
<http://www.ifac.org/auditing-assurance/about-iaasb>

Jonnergård, K., & Stafsudd, A. (2012). *Uttalanden om genuskillnader – om manligt och kvinnligt inom revisionsbranschen*. Hämtad 2013-03-18 från
<http://www.auditingresearch.net/papers/Jonnergard.doc>

Jonnergård, K., Stafsudd, A., & Elg, U. (2010). Performance Evaluations as Gender Barriers in Professional Organizations: A Study of Auditing Firms. *Gender, Work and Organization*, 17, (6), 721-747.

Jönsson, S. (1985). *Eliten och normerna*. Lund: Bokförlaget Doxa AB.

Kottke, J. L., & Agars, M. D. (2005). Understanding the processes that facilitate and hinder efforts to advance women in organizations. *Career Development International*, 10, (3), 190-202.

L'Etang, J., & Pieczka, M. (2006). *Public Relations: Critical Debates and Contemporary Practice*. Mahwah: Erlbaum.

Lennartsson, R. (2012). Fler kvinnliga delägare – men det går långsamt. *Balans*, nr 3, 7.

Lewis, J. (2001). *Constructing Public Opinion: How Political Elites Do What They Like and Why We Seem To Get Along With It*. New York: Colombia University Press.

Linghag, S. (2009). *Från medarbetare till chef: Kön och makt i chefsförsörjning och karriär*. Stockholm: KTH.

Madison, D. S. (2005). *Critical ethnography: method, ethics, and performance*. Thousand Oaks: Sage.

Maupin, R. J. (1993). Why Are There So Few Women Accounting Partners? *Managerial Accounting Journal*, 8, (5), 10-18.

McCombs, M. (2006). *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. Stockholm: SNS Förlag.

Niskanen, J., Karjalainen, J., Niskanen, M., & Karjalainen, J. (2011). Auditor gender and corporate earnings management behavior in private Finnish firms. *Managerial Auditing Journal*, 26, (9), 778-793.

Nord, L. (2001). *Vår tids ledare. En studie av den svenska dagspressens politiska opinionsbildning*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Petersson, O. (2010). *Opinionsbildning*. Stockholm: SNS Förlag.

Pettersson, L. (2001). *Genus i och som organisation*. Stockholm: Santérus Förlag.

Puxty, A. G., Willmott, H. C., Cooper, D. J., & Lowe, T. (1987). Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries. *Accounting, Organizations and Society*, 12, (3), 273-291.

Rawls, J. (1999). *Collected papers*. Cambridge: Harvard University Press.

RN, Revisorsnämnden (2013). *Statistik*. Hämtad 2013-02-11 från

http://www.revisorsnamnden.se/rn/showdocument/documents/statistik/konsfordelning_110103.jpg

SCB, Statistiska centralbyrån (2007). *Föräldradighet och arbetslivskarriär: En studie av mammors olika vägar i arbetslivet*. Statistiska centralbyrån.

Smith, E., Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B., & Loftus, G. R. (2003). *Atkinson and Hilgard's Introduction to Psychology (14th ed.)*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.

SOU 2007:108. *Kön, makt och statistik*. Utbildningsdepartementet.

Streeck, W., & Schmitter, P. C. (1985). Community, market, state – and associations? The prospective contribution of interest governance to social order. *European Sociological Review*, 1, (2) 119-138.

Strömbäck, J. (2000). *Makt och medier: En bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.

Svenning, C. (1996). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz.

Svenning, C. (2003). *Metodboken (5 uppl.)*. Eslöv: Lorentz.

Svensson, M. (2008). *Sociala normer och regelefterlevnad*. Lund: Media-Tryck.

Thurén, B.-M. (2002). *Genusvägar – en antologi om genusforskning*. Malmö: Liber.

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Women2top (2013). *Vinsten ligger i balansen*. Hämtad 2013-02-10 från <http://w2t.se/se/vinsten.html#studier>

World Economic Forum (2012). *The Global Gender Gap Report*. Geneva: World Economic Forum.

Bilaga 1 – Exempel på en innehållsförteckning i Balans

11 NOTERINGAR. 5 Frågor...

... till Olle Schmidt, EU-parlamentariker som protesterat mot mansdominansen i Europeiska centralbankens ledning.

14 PROFIL I BALANS. Anna-Clara af Ekenstam.

FARs nya ordförande menar att branschorganisationen måste våga driva frågor som kan upplevas som obekväma.

18 REPORTAGE. Offentlig redovisning.

Statsskuldskrisen har aktualiserat frågan om kvalitet och jämförbarhet i staters redovisning. Men det finns många hinder på vägen mot en internationell standard för offentlig redovisning.

23 I BRANSCHEN. Skatterådgivare.

Maria Frostberger jobbar med internationell personbeskattning på BDO i Göteborg och har kolleger över hela världen.

24 INBLICK.

Hur långt är ”lång sikt”? **PETER MALMQVIST**

EU är vår framtid. **EWA FALLENIUS**

Bidrar ökad reglering till en mer transparent rapportering? **PÅR FALKMAN**

29 FÖRDJUPNING.

Behöver Sverige en förvaltarskapskod? **ANDERS HULT, DAN KONIGSBURG OCH CARL SVERNLÖV**

Krav på kontrollbalansräkning? **LARS NYSTRÖM**

Frågor kring K3s regler om koncernredovisning. **CHRISTIAN STRALSTRÖM, JOHAN MÅNSSON OCH OLLE NILSSON**

38 DEBATT.

Kommunal revision måste bli mer professionell. **EVA LINDSTRÖM**

Förbättra eller slopa 3:12-reglerna. **HANS P. LARSSON**

Forskarna drar subjektiva slutsatser. **STEFAN ENGSTRÖM**

Forskarnas slutsatser är verklighetsfrämmande. **HÅKAN UDDENÄS**

47 FAR – FÖRTROENDE, ANSVAR, RELEVANS.

Hallå där Anna Erhardt, ny kommunikationschef på FAR.

Forskare skrev årets bästa Balansartikel.

Bra resultat i kvalitetskontrollen.

Journalistiska
artiklar

Opinions-
bildande
artiklar

Allmänna
artiklar

Figur 1.1 Redigerad innehållsförteckning från lösnummer 10, 2012.

Bilaga 2 – Intervjuschema över frågor till opinionsbildarna

Inledande frågor

Kön, ålder och yrke?

Karriärklättring

Hur definierar du begreppet karriär och anser du dig ha gjort karriär?

Vilken karriärmålsättning har du haft/har du (har den hela tiden varit densamma)?

Anser du att din roll som opinionsbildare medför ett steg i din karriärklättring?

Vilka prioriteringar har du haft/har du i fråga om jobb, familj, fritid (och framtid)?

Har du barn? När fick du barn och hur många? Hur har detta påverkat din karriär?

När skriver du opinionsbildande artiklar (på arbetstid/fritid)?

Utmärkande karaktärsdrag för opinionsbildare

Vilka karaktärsdrag anser du dig ha?

Vilka karaktärsdrag skulle du vilja ha?

Vilken bakgrund/position har du (revisor, redovisare, affärsjournalist eller annan)?

Tror du att din bakgrund/position påverkar huruvida dina opinioner blir effektfulla?

Hur god är din kommunikationsförmåga och hur viktig är den i din roll som opinionsbildare?

Varför skriver du opinionsbildande artiklar (vilka motiv finns)?

Hur blev du opinionsbildare i Balans?

Branschkultur

Vilka opinionsbildare har du samarbetat/samarbetar med?

Vilka opinionsbildare skulle du vilja samarbeta med och varför?

Vilka opinionsbildare ser du upp till och varför?

Vilket kön tror du skriver flest opinionsbildande artiklar i Balans?

Opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna

Tror du att det finns ett samband mellan opinionsaktivitet (antalet publicerade opinionsbildande artiklar) och opinionseffekt (inverkan på de nationella revisionsnormerna)?

Tror du att opinionsbildarna påverkar de nationella revisionsnormerna och i så fall på vilket sätt?

Anser du att rådande könsfördelning inom opinionsbildningen i Balans innebär problem för utvecklingen av de nationella revisionsnormerna och/eller revisionsbranschen i stort?

Bilaga 3 – Intervjuschema över frågor till Balans chefredaktör

Inledande frågor

Hur definierar du revisionsnormer?

Hur omvandlar FAR internationella revisionsnormer till nationella revisionsnormer (trestegsprocessen)?

Är Balans den fundamentala arenan för opinionsbildning inom revisionsbranschen?

Vilken bakgrund/position har de som skriver de opinionsbildande artiklarna i Balans?

Vad avgör vilka opinionsbildande artiklar som publiceras i Balans (kön, opinionsbildarens bakgrund/position, sakinhåll, opinionens koppling till aktuellt problem eller publiceras alla)?

Är det fördjupnings- och debattartiklarna som utgör det opinionsbildande stoffet i Balans?

Kan du urskilja centrala opinionsbildare i Balans och varför är dessa viktiga?

Är ni medvetna om rådande könssnedvridning inom det opinionsbildande artikelinnehållet?

Vilka anledningar tror du finns till denna könssnedvridning?

Är det nödvändigt att kvotera rådande könsfördelning inom opinionsbildningen i Balans?

Opinionsbildningens påverkan på de nationella revisionsnormerna

I vilken utsträckning tror du att opinionsbildningen i Balans påverkar FARs arbete med de nationella revisionsnormerna?

Anser du att rådande könsfördelning inom opinionsbildningen i Balans innebär problem för utvecklingen av de nationella revisionsnormerna och/eller revisionsbranschen i stort?

Vad är anledningen till att könsfördelningen inom opinionsbildningen i Balans gradvis har förvärrats sedan 2010? Kan ni på något sätt styra över denna utveckling eller finns det helt sonika för få kvinnliga opinionsbildare?

Hur tror du att könsfördelningen ser ut 2014 och framåt?

Bilaga 4 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2013

Nummer	Skribent/Skribenter	Fördjupningsartiklar (3/6 är kvinnor)
1	Fredrik Nydén	<i>Styrelsens ansvar – vet du vad som gäller?</i>
1	Anders Hult och Carl Svernlöv	<i>Ersättningsfrågor i börsbolag – del 2.</i>
1	Carina Edlund, Camilla Persson och Catharina Pramhäll	<i>Förttydligande till "Nyheter inför bokslutet 2012".</i>
Debattartiklar (0/2 är kvinnor)		
1	Fredrik Nydén	<i>Solidariskt ansvar kräver jämlik försäkringsplikt.</i>
1	Erik Emilsson	<i>Låt marknaden styra revisionsberättelsen.</i>
Fördjupningsartiklar (0/5 är kvinnor)		
2	Anders Hult och Olof Arwinge	<i>Ställ fler frågor om intern styrning och kontroll!</i>
2	Carl Svernlöv	<i>Ny handlingsplan från EU-kommissionen.</i>
2	Anders Tagde och Daniel De Paula	<i>Högre krav på revisorn med nya ISA 610.</i>
Debattartiklar (0/2 är kvinnor)		
2	Hans P. Larsson	<i>Fel att skatten är högre när barnen tar över.</i>
2	Jonas Fjertorp	<i>Skulder är inte mycket till arv.</i>

Bilaga 5 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2012

Nummer	Skribent/Skribenter	Fördjupningsartiklar (4/11 är kvinnor)
1	Anja Hjelström	<i>Går det att mäta effekter av nya standarder?</i>
1	Sigurd Elofsson och Eva Törning	<i>Senareläggning inte synonymt med eliminering av den löpande bokföringen.</i>
1	Thomas Jansson, Eva Wadman, Claes Janzon, Raymond Chan, Susanna Wallin, Stefan Jansson, Björn C. Nilsson och Anders Karlsson	<i>Nya regler i IAS 19 – risk för betydande engångseffekter.</i>
Debattartiklar (1/8 är kvinnor)		
1	Dan Brännström och Björn Markland	<i>Dags att slå hål på myterna om revisorn.</i>
1	Margit Knutsson	<i>Skattedom ändrar inte redovisning av pågående arbeten.</i>
1	Thomas Carrington, Gustav Johed och Peter Öhman	<i>Svenska revisorer i undersökning om profession och kommersialism.</i>
1	Jörgen Götehed och Patric Nilsson	<i>Debatten om avskrivningar saknar viktiga infallsvinklar.</i>
Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)		
2	Sven-Arne Nilsson	<i>IASB Agenda Consultation – vad kommer näst i IFRS?</i>
2	Bo Nordlund	<i>Externredovisning: Värdering till verkligt värde – är det alltid att föredra?</i>
2	Lars Dykert	<i>Nytt faktureringsdirektiv ger ökade möjligheter till kontroll över e-fakturering.</i>
Debattartiklar (0/6 är kvinnor)		
2	Olof Awinge och Tomas Munkby	<i>Dags för krafttag mot oegentligheter i företagen.</i>
2	Mats Brockert	<i>Komplicerat att frikoppla redovisning och beskattning.</i>
2	Jan Marton	<i>Vad är rättvisande bild i en bostadsrättsförening?</i>
2	Anders Callert	<i>Bra med ökad tillsyn av bostadsrättsföreningar.</i>

2 Carl Grefberg *Marknadsvärdet av rätt till carried interest är inte noll.*

Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)

3 Anders Hult och Carl Svernlöv *Styrelsens roll i riskarbetet – är ansvaret större om risker inte hanterats korrekt?*

3 Torbjörn Wikland *Intern styrning och kontroll – blir COSOs nya ramverk mer användbart?*

Debattartiklar (2/7 är kvinnor)

3 Dan Brännström och Lennart Iredahl *Revisionsberättelse à la EU – något måste vara galet!*

3 Sten-Eric Ingblad och Pernilla Lundqvist *Ska redovisningssedimenten verkligen vara kvar?*

3 Magdalena Andersson *EUs revisionspaket hotar företagandet.*

3 Claes Eriksson *Ytterligare senareläggning av bokföringen är möjlig.*

3 Bertil Raue *Finns det någon rättssäkerhet i skatteprocessen?*

Fördjupningsartiklar (0/7 är kvinnor)

4 Olof Arwinge och Nils-Göran Olve *Hur förmedlar styrelser riskaptit?*

4 Pär Falkman, Magnus Fredmer och Mikael Sjölander *Ny reglering för elnätsföretag försvårar redovisningen.*

4 Urban Engerstedt och Håkan Jansson *Skadeståndstalan mot revisionsbyrå ogillas.*

Debattartiklar (2/6 är kvinnor)

4 Thomas Carrington *Redovisningen kan bli fel trots att revisorer gör rätt.*

4 Siv Berlin *Revisionsberättelsen blir löjeväckande – nej, back to basic!*

4 Mats Brockert *Får pågående arbete på löpande räkning undervärderas?*

4 Göran Arnell, Claes Janzon och Eva Törning *Enklare redovisning är möjligt.*

Fördjupningsartiklar (3/5 är kvinnor)

5 Caisa Drefeldt och Eva Törning *K2 – ett förtalat och underskattat regelverk.*

5 Göran Abrahamsson, Göran Arnell och Caisa Drefeldt *Redovisning av nedströmsfusioner.*

Debattartiklar (1/5 är kvinna)

- 5 Jonas Fjertorp *Orimligt att lånefinansiera offentliga investeringar.*
- 5 Dan Brännström och Lennart Iredahl *Aldrig mer "rena" revisionsberättelser.*
- 5 Sven-Eric Ingblad och Pernilla Lundqvist *Varför frångå redovisningens regler?*

Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)

- 6-7 Niklas Sandell och Peter Svensson *Verbala trolleritrick i finansiella rapporter.*
- 6-7 Henrik Karlström *Hur bestäms lösenbelopp vid tvångsinlösen?*

Debattartiklar (0/5 är kvinnor)

- 6-7 Dan Brännström och Steve Ribbestam *Vi är varandras bästa säljare.*
- 6-7 Arturo Arques *Kortsiktighet det sista en styrelse behöver.*
- 6-7 Sven-Arne Nilsson *Ett nobelpris i ekonomi visar vägen för bättre uppsatser i Sverige.*
- 6-7 Håkan Andréasson *Verkliga värden här för att stanna.*

Fördjupningsartiklar (0/4 är kvinnor)

- 8-9 Fredric Hammar och Andreas Skogh *Påverkas företags beslut av redovisningsregler?*
- 8-9 Carl-Eric Bohlin *Är en världsstandard inom skatt en utopi?*
- 8-9 Johan Berg *En reglering av riskkapitalbranschen rycker allt närmre.*

Debattartiklar (1/5 är kvinna)

- 8-9 Annette Alstadsæter och Martin Jacob *3:12-reglerna har blivit för generösa.*
- 8-9 Torbjörn Tagesson *Det är rimligt att låna till offentliga investeringar.*
- 8-9 Urban Engerstedt *Förändringar i revisionsberättelsens innehåll och utformning är inget nytt.*
- 8-9 Nils Liliedahl *Svårvärderade poster bör lämnas utanför resultaträkningen.*

Fördjupningsartiklar (0/7 är kvinnor)

- 10 Anders Hult, Dan Konigsburg *Behöver Sverige en förvaltarskapskod?*

och Carl Svernlöv

- 10 Lars Nyström *Krav på kontrollbalansräkning?*
- 10 Christian Stralström, Johan Månsson och Olle Nilsson *Frågor kring K3s regler om koncernredovisning.*

Debattartiklar (1/4 är kvinna)

- 10 Eva Lindström *Kommunal revision måste bli mer professionell.*
- 10 Hans P. Larsson *Förbättra eller slopa 3:12-reglerna.*
- 10 Stefan Engström *Forskarna drar subjektiva slutsatser.*
- 10 Håkan Uddenäs *Forskarnas slutsatser är verklighetsfrämmande.*

Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)

- 11 Kenneth Olsson *Konsten att skriva en revisionsberättelse om skatter och avgifter.*
- 11 Anders Hult och Carl Svernlöv *Är IFACs vägledning om intern styrning och kontroll rätt väg framåt?*

Debattartiklar (3/8 är kvinnor)

- 11 Pia Bäckman *Se affärsmöjligheten i den gröna tillväxten.*
- 11 Karin Edmark *Höginkomsttagare tjänar mest på 3:12-reglerna.*
- 11 Karin Tengdelius och Lennart Hansson *Demokratisk förankring är viktig.*
- 11 Kjell Johansson, Lars Munters och Kåre Olsson *Både den kommunala och den statliga revisionen behöver ses över.*
- 11 Lars Ekman *Dags att anpassa revisionen av de mindre företagen.*

Fördjupningsartiklar (0/4 är kvinnor)

- 12 Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – sjunde året.*
- 12 Anders Hult och Carl Svernlöv *Ersättningsfrågor i börsbolag – del 1.*

Debattartiklar (1/7 är kvinna)

- 12 Benny Wieweg och Fredrik Sjölander *K3 ställer tuffare krav på ideella föreningar.*
- 12 Jonas Malmborg *Är det okej att mörka bara för att man kan?*

12	Olle Schmidt	<i>Europa behöver bättre regler – inte fler regler.</i>
12	Per H. Börjesson	<i>3:12-reglerna hämmar tillgången på riskkapital.</i>
12	Helena Adrian och Mats Olsson	<i>”Vi behöver ingen ISA-light”.</i>

Bilaga 6 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2011

Nummer	Skribent/Skribenter	Fördjupningsartiklar (0/4 är kvinnor)
1	Peter Strömberg	<i>Revisorn och tillsynen – så handläggs ett ärende.</i>
1	Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson	<i>Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – femte året.</i>
1	Carl Svernlöv	<i>Större valfrihet för utländska bolag i Sverige.</i>
Debattartiklar (0/6 är kvinnor)		
1	Thomas Carrington	<i>Ansvarsfullhet är viktigare än att följa regler.</i>
1	Stefan Engström	<i>Viktigt att värderingar av finansiella produkter kan ifrågasättas.</i>
1	Lars-Åke Andréasson	<i>Framtidens utmaningar.</i>
1	Jan Berntsson	<i>Revision är öppenhet.</i>
1	Peter Bodin	<i>Det är möjligt att bli partner i unga år.</i>
1	Hans Börsvik	<i>Våra interna satsningar skapar framtidstro.</i>
Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)		
2	Mattias Dahlberg och Carl Svernlöv	<i>Mot en enhetlig definition av näringsverksamhet?</i>
2	Johan Gefvert	<i>Hur ska direktpensioner redovisas? – ett exempel.</i>
Debattartiklar (1/6 är kvinna)		
2	Karl Wennberg	<i>Rishtagande ska löna sig!</i>
2	Karl-Johan Kjällerström	<i>Revision och den nya bokslutsrapporten.</i>
2	Anders Callert	<i>Lekmän ska kunna förstå!</i>
2	Carina Hedrum och Matthis Vidh	<i>Dags för generationsskiftet!</i>
2	Dan Brännström	<i>Farligt att lagstifta för snabbt efter skandaler och kriser.</i>

Fördjupningsartiklar (0/9 är kvinnor)

- 3 Anders Hult och Carl Svernlöv *Revisionsutskott i teori och praktik: grundläggande regler.*
- 3 Niclas Hellman *Tillsynen över IFRS – får vi en bra lösning?*
- 3 Göran Abrahamsson, Göran Arnell och Claes Janson *Hur ska man tolka börsens årliga rapport?*
- 3 Göran Abrahamsson, Göran Arnell och Mattias Overud *Kan BFN:s K3-regelverk lyfta svensk redovisning?*

Debattartiklar (1/3 är kvinna)

- 3 Åse Bäckström och Daniel Oppenheim *Vi behöver mer kvalitet, inte mer rapportering.*
- 3 Bo Åsell *Sverige måste satsa på företagande!*

Fördjupningsartiklar (2/5 är kvinnor)

- 4 Christina Ramberg *Det stränga ansvaret vid rådgivning.*
- 4 Anders Hult och Carl Svernlöv *Revisionsutskott i teori och praktik: uppgifter och ansvar.*
- 4 Ulf Nankler och Eva Törning *Redovisning och revision i kombiuppdrag.*

Debattartiklar (1/4 är kvinna)

- 4 Günther Mårder *Revisionen måste utvecklas för att behålla sitt värde.*
- 4 Gunilla Eklöv Alander *Byrårotation är knappast effektivt!*
- 4 Claes Eriksson *Hur ska egentligen direkt pensioner redovisas?*
- 4 Nils Liliedahl *Glöm inte bort vikten av realtidsgranskning.*

Fördjupningsartiklar (1/3 är kvinna)

- 5 Anders Hult och Carl Svernlöv *Revisionsutskott i teori och praktik, del III: Några praktiska frågor.*
- 5 Caroline Aggestam Pontoppidan *På väg mot en ny intäcksredovisning.*

Debattartiklar (1/8 är kvinna)

- 5 Erik Zachrisson *EU:s momsregler hotar vitaliteten i civilsamhället.*
- 5 Micha Velasco *Rättslig återvändsgränd för felskrivare.*

- 5 Göran Carlsson och Mats Stenhammar *Förslaget till gemensam standard riskerar att diskriminera leasingformen.*
- 5 Joakim Guiance *Fritt fram att bryta mot aktiebolagslagen.*
- 5 Per Nordström *Jag tror att de företag som uppnår gränsvärdena kommer att leva upp till kraven.*
- 5 Anna-Clara af Ekenstam och Björn Flink *Vi fortsätter värna om och utveckla den unika svenska modellen.*

Fördjupningsartiklar (0/6 är kvinnor)

- 6-7 Olof Arwinge och Tomas Munkby *Intern kontroll i finansiell sektor – en studie i brister.*
- 6-7 Anders Palm *Pensionsstiftelser tryggar pensionen, men hur?*
- 6-7 Anders Hult och Carl Svernlöv *Förvaltningsrevision: igår, idag, imorgon.*
- 6-7 Björn Bäckvall *Förstagångsrevisioner – en hel del att tänka på.*

Debattartiklar (2/7 är kvinna)

- 6-7 Marianne Sandén Ljungberg och Lars Wahlström *Bryt maktkoncentrationen på revisionsmarknaden.*
- 6-7 Erik Davidsson och Christer Weglin *Bilden av den allvetande revisorn är inte trovärdig.*
- 6-7 Jahn Öberg *Revisorer kan tillföra kompetens till företagsstödssystemet.*
- 6-7 Stefan Engström *När börjar FAR twittra?*
- 6-7 Åsa Ehlin *Viktigare att synas på Facebook.*

Fördjupningsartiklar (1/6 är kvinna)

- 8-9 Jörgen Dahlgren och Sven-Arne Nilsson *Tillsynen över IFRS – vart är vi på väg?*
- 8-9 Anders Hult och Carl Svernlöv *Förvaltningsrevisionen kvalitetssäkrar bolagsstyrningsrapporten.*
- 8-9 Johan Ericsson och Katarina Lindgren *Innebär nyheterna i IFRS att fler företag konsolideras som dotterföretag?*

Debattartiklar (2/5 är kvinnor)

- 8-9 Eva Wallerstedt och Peter Öhman *Visst är kvinnorna på frammarsch.*

8-9 Dan Brännström och Helene Agélii *Revisionens kvalitet är det viktigaste.*

8-9 Stefan Grahn *Revisorer måste bli vassare på sälj.*

Fördjupningsartiklar (0/3 är kvinnor)

10 Filip Cassel *Kulturella skillnader påverkar revisionen.*

10 John Osser *Penningtvättslagen ställer omfattande krav.*

10 Lars Dykert *EU-direktiv får stora konsekvenser för e-fakturering.*

Debattartiklar (0/5 är kvinnor)

10 Dan Brännström *Väckarklockan ringer, när ska branschen vakna?*

10 Ulf-Johan Olson *Revisionen av kommunal verksamhet behöver breddas.*

10 Philip Persson, Marcus Karlsson och Steve Hardwick *Nya regler kräver ökad kunskap om pensionsfonder.*

Fördjupningsartiklar (3/8 är kvinnor)

11 Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson *Rörelseförvärv enligt IFRS 3, sjätte året – goodwill växer och frodas.*

11 Jan Bjuvberg och Ulrika Hansson *Rättsliga konsekvenser vid informationsförlust vid e-fakturering.*

11 Sten-Eric Ingblad och Pernilla Lundqvist *Skattedom ändrar redovisning av pågående arbeten.*

11 Johan Ericsson och Katarina Lindgren *IFRS 11: resultat- och balansräkningen som försvann?*

Debattartiklar (0/4 är kvinnor)

11 Sven-Olof Collin *Universiteten sviker revisorerna.*

11 Per Johansson *Skatteverket riskerar att krossa svenska företag.*

11 Mats Lindbäck *Anskaffningsvärdet har en obegränsad nyttjandetid.*

11 Karl-Johan Kjällerström *Lägre pris och bättre miljö med effektivare inköp.*

Fördjupningsartiklar (1/6 är kvinna)

12 Björn Rydberg *Tredjepartsrapportering: SOC-konceptet ett starkt tillskott till revisorns verktygslåda.*

12 Anders Hult och Carl Svernlöv *Europeiska kommissionens grönbok om bolagsstyrning.*

12 Niclas Hellman, Bo Nordlund och Catharina Pramhäll *Förbättrad redovisning med komponentansats: Nyttan överstiger kostnaderna.*

Debattartiklar (4/8 är kvinnor)

12 Gunnar Thuresson och Roger Gavelin *Visst är det fortfarande tillåtet att skatteplanera.*

12 Göran Arnell, Sven-Inge Danielsson, Caisa Drefeldt och Eva Törning *Redovisningstrick kan stå bostadsrättsinnehavare dyrt.*

12 Caisa Drefeldt *Anskaffningsvärdet har inte obegränsad nyttjandeperiod.*

12 Suzanne Lindblom *Skatteverket bidrar till ett väl fungerande samhälle.*

Bilaga 7 – Register över opinionsbildningsartiklarna för 2010

Nummer	Skribent/Skribenter	Fördjupningsartiklar (2/6 är kvinnor)
4	Caroline Aggestam Pontoppidan	<i>IFRS för SME – hur, när, varför?</i>
4	Malcolm Wiberg	<i>The devil is in the details – om förvärv av aktier på kassa och skuldfri basis (del 1).</i>
4	Carl Svernlöv	<i>Ändringar i Svensk kod för bolagsstyrning.</i>
4	Ulrika Heneryd	<i>Redovisningstillsynen bör ses över.</i>
4	Tobias Svanström och Stefan Sundgren	<i>Avskaffad plikt kräver ökad fokus på rådgivning.</i>
Debattartiklar (5/9 är kvinnor)		
4	Carina Strid och Ing-Marie Pilebjer-Bosson	<i>Angrip problemen med IFRS från grunden.</i>
4	Stefan Ekmark	<i>Momsåtervinning i EU – lättare sagt än gjort.</i>
4	Åse Bäckström	<i>GRI:s ramverk utvecklar hållbarhetsredovisningen.</i>
4	Håkan Meyer	<i>Revisorn måste våga ställa krav!</i>
4	Börje Johansson	<i>Bättre kvalitetskontroll – ja tack!</i>
4	Göran Arnell och Pernilla Lundqvist	<i>Olika krav på redovisningen är ett medvetet val.</i>
4	Helena Adrian	<i>Jag räds inte fortsatt granskning.</i>
Fördjupningsartiklar (1/5 är kvinna)		
5	Mats Brockert och Peter Nilsson	<i>Gäldenärens perspektiv på ovillkorat ägartillskott.</i>
5	Anja Hjelström	<i>Hur ska vi värdera skulder?</i>
5	Peter Björnäs	<i>Skatterådgivning ett riskexponerat område.</i>
5	Malcolm Wiberg	<i>Förvärv av aktier på kassa och skuldfri basis en utmaning (del 2).</i>

Debattartiklar (4/10 är kvinnor)

5	Eva Birath och Urban Engerstedt	<i>Flera 90-kontorevisorer tar inte uppdraget på allvar.</i>
5	Jan Marton	<i>Globala kapitalmarknader kräver global redovisning!</i>
5	Susanne Malmberg	<i>Återbetalning av moms blir enklare!</i>
5	Lena Edsbäcker, C-G Ekström, Claes Westerberg, Christer Abrahamson och Anna Halldenius	<i>Vad ska styra auktorisationen av redovisningskonsulter?</i>
5	Per-Olof Andersson	<i>SRS i sönderfall.</i>

Fördjupningsartiklar (1/8 är kvinna)

6-7	Torbjörn Wikland och Nils Lindholm	<i>God riskhantering i stora företag och organisationer.</i>
6-7	Caisa Drefeldt och Henrik Lundin	<i>Behandlingshistorik – en fråga om tillit.</i>
6-7	Alfred Gunnevik, Albin Nylén och Anders Svensson	<i>How fair is fair?</i>
6-7	Leif Malmberg	<i>Redovisning och revision under likvidation av bolag.</i>

Debattartiklar (3/11 är kvinnor)

6-7	Peter Clemedtson, Annika von Hartman, Anders Nyrén, Erik Thedéen och Anders Ullberg	<i>Förslag på ny lösning för redovisningstillsynen.</i>
6-7	Helene Agélii	<i>Revisorerna behöver klara besked!</i>
6-7	Stefan Ekmark och Ulla-Britt Mellgren	<i>Företagen behöver enklare regelverk – inte nya brevlådor.</i>
6-7	Dan Brännström	<i>Bäste Per-Olof.</i>
6-7	Peter Rudman	<i>Svårt att motivera återköp i bolag med A- och B-aktier – minoriteten kan drabbas.</i>
6-7	Stefan Engström	<i>Kritik – och beröm – utan grund, svårt att ta på allvar.</i>

Fördjupningsartiklar (0/4 är kvinnor)

8-9	Björn Jacobson	<i>När ska avyttring och förvärv av fastigheter redovisas?</i>
8-9	Håkan Frelander	<i>Vad är Baselregelverket och Basel II?</i>

8-9 Björn Gauffin och Anders Thörnsten *Goodwillnedskrivningar 2009, en svårbedömd historia.*

Debattartiklar (1/4 är kvinna)

8-9 Lars-Olle Larsson *Kan BP och GM förändra framtidens revision?*

8-9 Patric Nilsson *Använd Facebook för att nå nya kunder.*

8-9 Christer Westermark *Anything goes när det kommer till hållbarhet.*

8-9 Åse Bäckström *Bäste Christer.*

Fördjupningsartiklar (2/6 är kvinna)

10 Bo Nordlund och Pernilla Lundqvist *Byggnadsavskrivning och svenska redovisningsregler.*

10 Björn Bäckvall *Förtroendehuset: andra granskningsuppdrag.*

10 Carina Bergman Marcus och Urban Engerstedt *Var går gränsen för muta? – ny svensk kod vägleder.*

10 Per Nordström *Små aktiebolag kan välja att inte ha revisor.*

Debattartiklar (2/5 är kvinnor)

10 Caroline Rosén *Glöm timmarna och ta betalt för värde.*

10 Stefan Engström *Hjälpporganisationer kan få betala tillbaka.*

10 Bo Nordlund och Pernilla Lundqvist *Intäcksredovisningsprincip är ingen enkel beskrivning.*

10 Hans Sjölund *De 8 är på G – men går de åt rätt håll?*

Fördjupningsartiklar (2/8 är kvinna)

11 Annelie Paulsson och Helene Agélii *Är redovisningskonsulten medveten om sitt ansvar?*

11 Carl Grefberg och Tobias Thunander *Ny leasingredovisning – hur påverkas företagen?*

11 Peter Nilsson *K3 – allmänt råd eller vägledning?*

11 Jan Treffner *Offentlig upphandling – det allmännas bästa eller en spark i den egna baken?*

11 Anders Hult och Carl Svernlöv *Bolagsstyrningsrapport enligt de nya reglerna.*

Debattartiklar (0/3 är kvinnor)

11 Mikael Hall *Risk för dubbelbeskattning kan påverka global tillväxt.*

11 Erik Davidsson och Jörgen Götehed *Vilket regelverk ska tillämpas av bostadsrättsföreningar?*

Fördjupningsartiklar (1/3 är kvinna)

12 Anders Hult och Carl Svernlöv *Bolagsstyrningsrapport enligt de nya reglerna, del II.*

12 Emelie Palm *Fondförvaltare ger redovisningen nobben.*

Debattartiklar (3/10 är kvinnor)

12 Andreas Brodström,
Pernilla Crusenborg,
Hök Olov Forsberg, Susanne Lindqvist,
Jonas Runnding och Ghassan Suleiman *Morgondagens revisorer ställer krav på branschen.*

12 Tove Hagberg Källberg *God ekonomihantering är skillnaden mellan framgång och katastrof.*

12 Rune Jansson *Den som går först har alltid en konkurrensfördel.*

12 Leif Carlsson och Esbjörn Segelod *Är det verkligen sant att svensk kalkyltradition bygger på tysk tradition?*

Bilaga 8 – Register över debattartiklarna för 1997

Nummer	Skribent/Skribenter	Debattartiklar (2/6 är kvinnor)
1	Olle Herolf	<i>Ny replik i debatten om revisorn och kontrollfrågorna: Besked, ty jag var med.</i>
1	Christina Gabrielsson	<i>Tankar efter FAR-stämman.</i>
1	Per Strandin	<i>Därför överväger jag att lämna FAR.</i>
1	Gunnar Balkström m.fl.	<i>Vad händer i FAR?</i>
1	Kerstin Kronvall m.fl.	<i>Öppet brev till FAR:s styrelse.</i>
1	Thomas Thiel	<i>FAR:s ordförande svarar.</i>
Debattartiklar (0/7 är kvinnor)		
2	Peter Malmqvist	<i>Svar till Tomas Ericsson: ABB:s redovisning är svårtolkad.</i>
2	Per Strandin	<i>Obligatorisk kvalitetskontroll införd.</i>
2	Anders Hellström	<i>Revisorn och kontrollfrågorna: Intern kontroll för vem?</i>
2	Bo Dahlgren och Krister Moberg	<i>Styrelsens roll – en lagändring räcker inte.</i>
2	Håkan Javefors och Bo Engqvist	<i>Förväntningsgapet – marknad för kommunikativt ansvar.</i>
Debattartiklar (0/2 är kvinnor)		
3	Rolf Rundfelt	<i>Kommentar: Hur påverkar en övergång till euro den externa redovisningen?</i>
3	Christer Johansson	<i>Det budgetlösa företaget – myt eller verklighet?</i>
Debattartiklar (0/5 är kvinnor)		
4	Fredrik Ljungdahl	<i>Redovisningskommitténs förslag om miljöredovisning – ett slag i luften.</i>
4	Tomas Ericsson	<i>Svar till Peter Malmqvist om ABB:s redovisning.</i>
4	Henning Isoz och Magnus Norin	<i>Revisionsberättelse för stiftelser – några synpunkter.</i>

4 Rolf Rundfelt *Rättelse: Hur påverkar en övergång till euro den externa redovisningen?*

Debattartiklar (0/0 är kvinnor)

5 – –

Debattartiklar (0/3 är kvinnor)

6-7 Bo Svensson *Inte god redovisningssed bara för att många gör samma fel.*

6-7 Lennart Grufberg *Självklart att inte i oträngt mål ge sig in på en förutsättningslös lagprövning.*

6-7 Ulf Redemo *Angående revisionsberättelse för stiftelse m.m.*

Debattartiklar (0/2 är kvinnor)

8-9 Ulf Gometz *Dålig aktiemarknadsinformation och byte av redovisningsprincip!*

8-9 Per Strandin *Ett utdöende släkte?*

Debattartiklar (1/6 är kvinna)

10 Sven-Erik Johansson *Replik i debatten om byte av redovisningsprincip.*

10 Stellan Nilsson *Den farliga teorilösheten eller Rädda balansräkningen!*

10 Kerstin af Jochnick och Bengt-Allan Mettinger *Kommentar till Tegin och Wolrath: Generella reserveringar och andra frågor om värdering av bankernas utlåning.*

10 Lennart Björk *Temanumret om kommunal revision gör oss besvikna!*

10 Bengt Holmquist *Lennart Björk är välkommen att fortsätta diskussionen!*

Debattartiklar (0/3 är kvinnor)

11 Erik Clason, Mats Lindkvist och Svante Werger *Riskanalys – ett innebegrepp utan målinriktad tillämpning?*

Debattartiklar (0/4 är kvinnor)

12 Urban Engerstedt *Revisionsberättelse eller enbart en handling betecknad revisionsberättelse? – en kommentar till Lars Lundberg.*

12 Lars Lundberg *Kommentar till Urban Engerstedt.*

12	Per Strandin	<i>Skall miljön kväva microföretagen?</i>
12	Lars-Olle Larsson	<i>Microföretagen, småföretagen och miljön.</i>

Bilaga 9 – Statistik för 2012

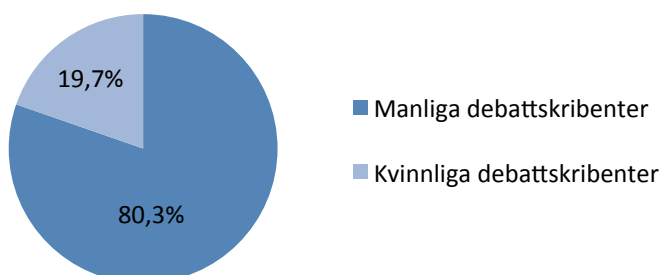
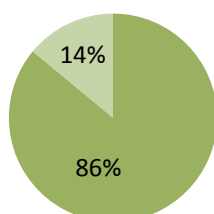
Tabell 9.1 Samtliga manliga skribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	19	15,2%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	43	34,4%
- Debattartiklar	49	39,2%
Allmänt	14	11,2%
Totalt	125	100%

Tabell 9.2 Samtliga kvinnliga skribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	61	59,8%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	7	6,9%
- Debattartiklar	12	11,7%
Allmänt	22	21,6%
Totalt	102	100%

■ Manliga fördjupningsskribenter ■ Kvinnliga fördjupningsskribenter

Figur 9.1 Könsfördelning inom opinionsbildningsartiklarna i lösnummer 1-12 för innevarande år.

Bilaga 10 – Statistik för 2011

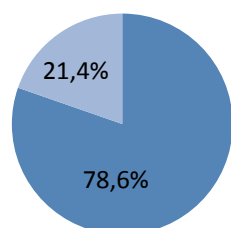
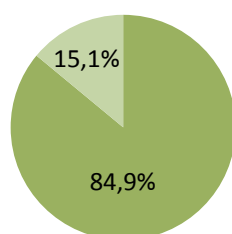
Tabell 10.1 Samtliga manliga skribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	22	17,3%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	45	35,4%
- Debattartiklar	44	34,7%
Allmänt	16	12,6%
Totalt	127	100%

Tabell 10.2 Samtliga kvinnliga skribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	70	74,5%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	8	8,5%
- Debattartiklar	12	12,8%
Allmänt	4	4,2%
Totalt	94	100%

■ Manliga fördjupningsskribenter ■ Kvinnliga fördjupningsskribenter

■ Manliga debattskribenter
■ Kvinnliga debattskribenter

Figur 10.1 Könsfördelning inom opinionsbildningsartiklarna i lösnummer 1-12 för innevarande år.

Bilaga 11 – Statistik för 2010

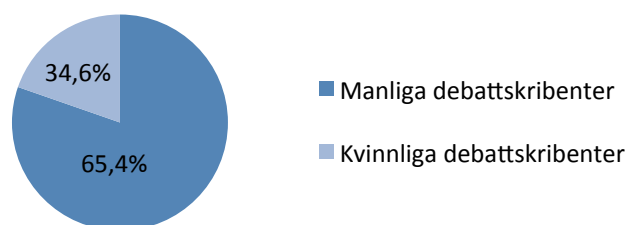
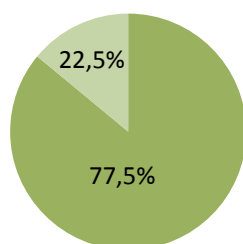
Tabell 11.1 Samtliga manliga skribenter i lösnummer 4-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	20	20,8%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	31	32,3%
- Debattartiklar	34	35,4%
Allmänt	11	11,5%
Totalt	96	100%

Tabell 11.2 Samtliga kvinnliga skribenter i lösnummer 4-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	62	67,4%
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	9	9,8%
- Debattartiklar	18	19,5%
Allmänt	3	3,3%
Totalt	92	100%

■ Manliga fördjupningsskribenter ■ Kvinnliga fördjupningsskribenter

Figur 11.1 Könsfördelning inom opinionsbildningsartiklarna i lösnummer 4-12 för innevarande år.

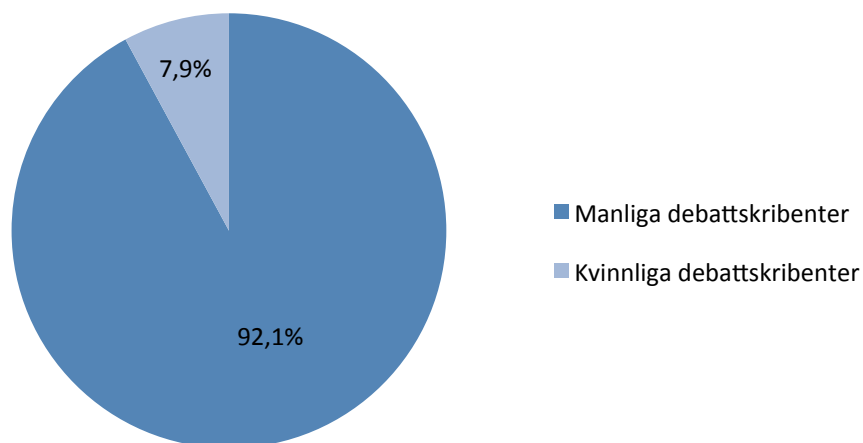
Bilaga 12 – Statistik för 1997

Tabell 12.1 Samtliga manliga debattskribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	-	-
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	-	-
- Debattartiklar	35	100%
Allmänt	-	-
Totalt	35	100%

Tabell 12.2 Samtliga kvinnliga debattskribenter i lösnummer 1-12 för innevarande år

Artikelinnehåll	Antal skribenter	Andel skribenter
Journalistiskt	-	-
Opinionsbildande:		
- Fördjupningsartiklar	-	-
- Debattartiklar	3	100%
Allmänt	-	-
Totalt	3	100%

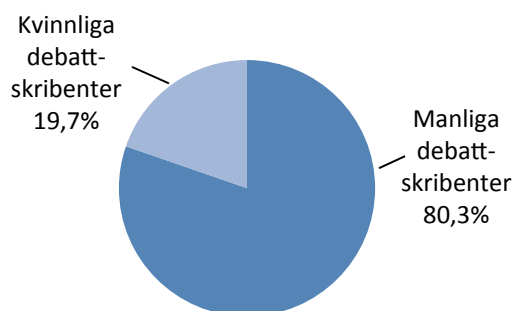
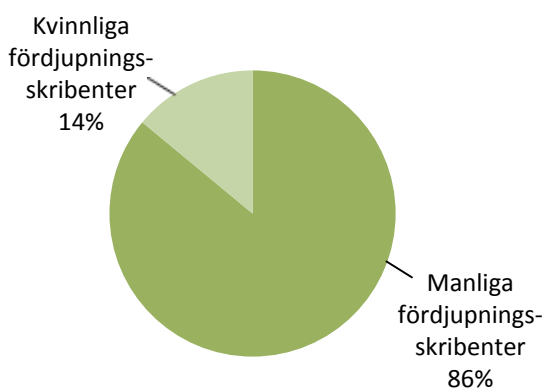
Figur 12.1 Könsfördelning inom debattartiklarna i lösnummer 1-12 för innevarande år.

Bilaga 13 – Artikel

Tåget är på väg – hoppar de kvinnliga opinionsbildarna på?

Rådande opinionsbildning i FARs branschtidning Balans präglas av en stor manlig prevalens och har så gjort under många år. Kvinnorna har hamnat i skymundan och det är således männen som påtagligt dominerar det offentliga rummet. Kvinnorna står alltså kvar på perrongen, medan männen oavbrutet skriver fördjupnings- och debattartiklar ombord på det förbibusande opinionståget. Det är emellertid nog nu. Det behöver inte vara så.

Metaforen kan förefalla aningen banal och brutal, men utgör likväl en väsentlig ståndpunkt i vår studie. I vår studie granskar vi samtliga opinionsbildande artiklar i Balans för åren 1997 och 2010-2013, och till vår bestörtning kan vi konstatera att den manliga skribentandelen så sent som 2012 svarar mot hela 86 procent för fördjupningsartiklarna och 80,3 procent för debattartiklarna. Tendenserna är desamma för samtliga referensår i vår studie. Därigenom kan vi onekligen hävda att kvinnorna deltar i betydligt mindre utsträckning än männen i den offentliga debatten.

Figur 1 Könsfördelning inom samtliga opinionsbildningsartiklar i Balans för 2012.

Det har under vår dokumentstudie framgått att det låga antalet kvinnliga opinionsbildare i Balans primärt beror på att kvinnorna är underrepresenterade på de höga positionerna inom revisionsbranschen. Denna slutsats baserar sig på ett samband mellan en hög yrkesposition inom revisionsbranschen, professionell kunskap och opinionsaktivitet. Med anledning av att professionell kunskap i regel går hand i hand med en hög position får kvinnorna det påtagligt svårt att utöva ett betydande inflytande över opinionsbildningen och således är det inte ologiskt att kvinnorna skriver färre opinionsbildande artiklar än männen.

Det finns vidare en klar analogi mellan revisionsbranschen och opinionsbildningen i Balans, så tillvida att kvinnornas underrepresentation inom såväl revisionsbranschen som opinionsbildningen mer eller mindre härstammar från samma förklaringsverktyg.

Den första förklaringen till kvinnornas underrepresentation härrör från det faktum

att branschkulturen inom revisionsbranschen har drivit fram föreställningar om att mannen är norm, vilket medför att mannen likaså är norm inom opinionsbildningen. Det finns också en tydlig avsaknad av kvinnliga förebilder överlag samt att de mest framträdande opinionsbildarna (läs männen) per automatik blir centralgestalter, vilket renderar i att mannen förstärks som gängse norm.

Den andra förklaringen till kvinnornas underrepresentation bottenar i att det finns strukturella barriärer som hämmar kvinnornas opinionsaktivitet. Sådana strukturella barriärer tar formen av glastak eller trösklar och medför att kvinnorna inte upplever sig ha samma möjligheter som männen att tillskrivas som vitala opinionsbildare.

Med stöd i vårt intervjuarbete, gentemot Balans chefredaktör och de mest framträdande opinionsbildarna i Balans inom respektive kön, har det dock visat sig att det spelar kvitta vilket kön som utövar störst inflytande över det opinionsbildande utrymmet, så länge främjandet av revisionsbranschen står i ensamt fokus. Samtliga opinionsbildare trycker på att deras motiv till att skriva opinionsbildande artiklar är att informera och upplysa revisionsbranschen om centrala framtidfrågor, vilket medför att den könsmissiga prestige får en klart underordnad roll i sammanhanget.

Jämte dessa förtydliganden kan vi i vår dokumentstudie inte heller urskilja skillnader mellan könen vad gäller det konkreta innehållet i de opinionsbildande artiklarna.

Därmed finner vi inga belägg för att rådande manliga könsövertikt inom opinionsbildningen varken hämmar eller gagnar revisionsbranschen i stort.

Det går emellertid inte att komma ifrån det faktum att det är önskvärt att såväl revisionsbranschen som opinionsbildningen har både kvinnliga och manliga förebilder, samt att båda könen har samma chanser till att utvecklas och påverka branschens utformning.

Även om det ännu finns strukturella och branschkulturella barriärer som hindrar kvinnorna från att hävda sig i samma mån som männen inom den offentliga debatten, är det sannolikt så att förutsättningarna för mer jämställda förhållanden ständigt förbättras. Det statistiska underlaget i vår studie talar inte för en sådan utvecklingsgång, men rådande uppfattningar bland respondenterna gör detta. Genom ett presumtivt generationsskifte kan branschkulturen modifieras och byggas upp kring nya byggstenar, värdegrunder och opinionsbildare, vilket främjar mångfalden och opinionsbredden.

Tendenser talar för att opinionsbildningen är på väg mot en sådan förändringsvåg och jämställdhetsverklighet. Enligt vår uppfattning sker ett sådant paradigmskifte emellertid inte av sig själv. Det fordras ett visst mod från kvinnorna på perrongen för att ta plats på tåget där den opinionsbildande aktiviteten försiggår.

Inom kort stannar opinionståget på perrongen igen för att släppa av 40-talisterna. Då gäller det för kvinnorna att ta mod till sig – och hoppa på.

ERIK ADELL är magisterstudent på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.
MARCUS ANTONSON är magisterstudent på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.